

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. VII. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

XXXVIII. Alia similis Constitutio extat in Ex-
tra^{ra}g. Capiofus. unic. Ioan. XXI. l. ubi districtè pro-
hibetur, ne quis arma, victualia, & alia quæcunq;
& Alexandriam, & in terras Ægypti deferri prohibi-
ta (in c. Ita quorundam 6. & in c. ad liberandam 17.
h. t.) quomodolibet intra triennium, ad Agare-
nos, leu Saracenos, in regnum Granate deferre

XXXIX. Postremò in *Clement. Cedit. unic. h.*
præcipitur, ut Principes Catholici Saracenos, qui
sub eorum dominio morantur, cohibeant ab in-
vocatione publica Machometi, & à peregrinatione
ad ejus sepulchrum: eosque, qui contrà facere
præsumpserint, ita puniant, ut aliorum exemplo
perterriti à simili præsumptione arceantur.

Postquam de Judæis, & Paganis, seu infidelibus actum est Titulo præcedente, subiungitur hic Titulus de hæresi, & hæreticis, qui post susceptum baptismum à fide Christiana, & Catholica defecerunt. Ob huius Tituli, & quæ in eo continentur, siue ignorantiam, siue neglectam observationem, plurima Regna, & Provinciæ Christianæ, ab avita Religione Catholica Majorum suorum, priore sæculo defecerunt, & hæresi sunt infectæ; nunquam enim hæretis tot Regna, & Provincias occupasset, ac devastasset, cum innumerarum animarum æterno interitu, si Canones contra hæreticos præscripti, & conditi observati fuissent. Exat hic Titulus etiam in Saxo, Clementinis, & Extravaganantibus communibus, & in Jure Civili in Codice lib. 1. tit. 5.

DE CRIMINE HÆRESIS, ET
hæreticis in genere.

§. I.

Quid sit heresis, & quis dicatur
hereticus?

1. Hæresis Græcè ab electione dicitur, quòd quis eligat sibi disciplinam, vel opinionem sectandam, *hic Hæresis 27. caus. 24. q. 3.* Est autem hæresis prout hic lumitur, error voluntarius, quem quis pertinaciter tener, contra aliquam veritatem fidei Catholicæ, quam suscepit, seu professus est, *Azor. p. 1. Infit. mor. lib. 8. c. 9. q. 1. Sanch. lib. 2. moral. c. 7. n. 1. & alij DD. communiter.* Dicitur 1. *Error*, id est assensus, sive iudicium falsum intellectus; quia sicut actus fidei est assensus, seu iudicium certum intellectus, etsi obscurum: ita hæresis est assensus, sive iudicium erroneum intellectus: unde si quis profert propositionem secundum se hæreticam, vel neget articulum fidei, sine assensu intellectus erroneo, non est hæreticus. Dicitur 2. *Voluntarius*, sive *liber*: quia sicut actus fidei oritur ex pio voluntatis affe-

tu, ita etiam hæresis est assensus erroneus, procedens ex libera voluntatis electione, alioquin non est peccatum hæresis: quare qui involuntariè, & indeliberatè errat circa res fidei, non est hæreticus: neque qui invitatus patitur tentationes repugnantes articulis fidei.

II. Dicitur 3. *Quem quis pertinaciter tenet:* nam hæreticus est error in fide cum pertinacia junctus. c. *Damnatus* 2. §. *In nullo, junctâ Gl. fin. de S. Trinit. & in Clement. unic. §. porro ibi:* tenere pertinaciter præsumperis, eod. tit. & constat ex c. *Dixit Apostolus* 29. caus. 24. q. 3. ubi dicitur: *Qui sententiam suam, quamvis falsam, atque perversam, nullo pertinaci animo defendunt, querunt autem veritatem, corrigi parati: cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi: & Gl. ibid. V. Pertinaci* ait: Licet teneat aliquis ea, quæ sunt contra fidem, dummodo paratus sit corrigi, non est habendus hæreticus, nec potest de hæresi puniri, ut addit *Gl. marg. ibid. lit. B.* Similiter contumaciam, sive pertinaciam requiri, ut quis fiat, & sit hæreticus, habetur expressum in c. *qui in Ecclesia* 3. tit. caus. 7. q. 1. Consistit autem illa pertinacia in eo, quod quis sciatur, suam sententiam contrariam esse universalis Ecclesiæ Christi in terris doctrix, ac definitioni: nihilominus tamen pertinaciter, adeoque culpabiliter eam teneat, suumque judicium præferat.

Ex quo inferitur, quod si quis ignoret, etiam ex ignorantia mortaliter culpabili, & crassa, opinionem suam adversari doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ, non est propriè hæreticus, neque Ecclesiasticis hæreticorum pœnis obnoxius, quia deest pertinacia, quæ requirit scientiam, quod contrarium teneatur ab universali Christi Ecclesiâ, *Sanch. cit. c. 7. n. 20.* Quin imò est quis etiam ex ignorantia affectata erret contra fidem, propter tædium inquirendi veritatem, vel ob similem causam, non est propriè hæreticus, ut docet *Sanch. c. l. n. 23.* *Sayrus in clavi reg. l. 2. c. 9. n. 34.* *Laym. l. 2. tr. 1. c. 13. m. 2.* Ratio est: quia peccatum hæresis non est peccatum ignorantie, sed infidelitatis, & ad illam requiritur, ut quis scienter credat aliquid contra definitionem Ecclesiæ Catholicæ, & communem consensum fidelium: & consequenter,

etiam si ignorantia crassa, & affectata laboret, non erit proprie hæreticus, quia qui sic ignorat, & errat in rebus fidei, non scienter credit aliquid contra id, quod definitum est ab Ecclesia. Cum enim peccatum hæresis consummetur in intellectu, requiritur ex parte illius scientia, quâ ille, qui errat, sciat, se sua opinione adversari Ecclesiæ testimonio, ac definitioni, quæ scientia tollitur per quamecunq; ignorantiam, ac proinde licet in tali ignorante adsit voluntarium sufficiens ad culpam gravem, non tamen ad hoc, ut sit proprie dicta hæresis. Aliud est de alijs peccatis, quæ ex parte objecti non requirunt pertinaciam, & scientiam. Confirmatur, quia alioquin plurimi Catholici, ob ignorantiam, etsi culpabilem, definitionis Ecclesiæ, & traditionum, censendi essent hæretici.

Excipi debet, si quis affectatè ignorare velit res, sive articulos fidei, aut inquirere eos intermitteret, ob contemptum auctoritatis Ecclesiæ, & parvam ejus æstimationem: quia talis non est paratus judicium suum subicere Ecclesiæ, etiam cognito errore, adeoque pertinaciter errat in fide, *Sanch. c. l. num. 23.* & *Laym. c. l. ubi tamen num. 2.* in fine, rectè advertit, id quod suprà de ignorantia dictum, intelligendum esse tantum de ijs, qui alioquin, præter unum, vel alterum errorem, credunt, fidem Catholicæ Romanæ Ecclesiæ esse veram fidem, eamque profitentur: nam illi, qui alienam ab Ecclesia Catholica fidem tenent, ac profitentur, v. g. Lutherani, vel Calviniani: & ex crassa, vel affectata ignorantia infallibilem auctoritatē Ecclesiæ Catholice in definiendis fidei articulis non agnoscunt, aliæque Catholica dogmata non credunt: illi, inquam, hæretici reputari, & Ecclesiasticis censuris subiecti esse censeri debent: nam qui veram Christi Ecclesiam, in cuius fide baptizatus fuit, oppugnat, ejusque auctoritatem culpabiliter negat, is ei inobediens est, & in eam contumax, ac rebellis, adeoque ab illa separatus est, & meritò inter hæreticos computatur.

III. Dicitur 4. In definitione, contra aliquam veritatem fidei Catholicæ: nam qui errat circa alia objecta, quæ ad fidem non pertinent, non est hæreticus. Deinde dicitur contra aliquam, non contra omnem, quia hæreticus concedit aliquos articulos fidei Christianæ, v. g. Christum pro nobis esse passum, & mortuum: nam si omnes neget, seu totum novum Testamentum, adeoque à tota fide recedat, non erit hæreticus: sed Apostata, & infidelis, *Sanch. c. l. n. 1.*

Dicitur ultimò, in eo qui fidem Christi suscepit, vel professus est: quia aliàs non erit hæreticus: sed paganus, seu infidelis, aut Judæus. Non tamen requiritur ad hæresin, ut quis fidem Christi infusam, & supernaturalem Catholicam receperit, sed quamecunq; etiam humanam, per quam in Christum crediderit, ut docet *Suar. disp. 19. de fide sec. §. n. 1. & 2.* Ratio est: quia potest quis esse verus hæreticus, non solum coram DEO, sed etiam coram Ecclesia, licet nunquam fuerit Catholicus, aut fidem infusam, ac Divinam suscepit, ut patet in filijs hæreticorum nunquam baptizatis, qui jam adulti fidem parentum sequuntur; hi enim sunt veri hæretici, etsi nunquam fidem Catholicam susceperint, aut professi sint, quæ alioquin alijs infunditur in baptismo. Sic enim & Anabaptistæ ante baptismum, quem primum

valde adulti circa annum ætatis XXX. simpliciter dici solent, ac censeri hæretici.

Secundò requiritur, ut quis adhuc Christianus sit: nam si negaret Novum Testamentum, Judæus: si utrumque, Paganus, sive Ethnicus: vis in ordine ad pœnas Ecclesiasticas incurre hæc conditio non sit necessaria; nam magis potest, qui ad paganos, vel Judæos deficiat, quam ad hæreticos, *Suar. cit. l. n. 10.* Tertiò, licet DEO aliquis possit esse hæreticus, qui baptismum non recepit, si nimirum crediderit ante baptismum, & postea ad hæreticos deficiat, v. g. Calvinus; in ordine tamen ad pœnas hæreticorum reudas, requiritur, ut quis susceperit baptismum valide; est enim fundamentum jurisdictionis Ecclesiæ: baptismus autem, qui invalidus est, *Suar. cit. l. n. 6, & 8.*

§ II.

De quibusdam, de quibus dubitari potest, an sint proprie dicti hæretici, nec ne?

IV. Quæritur 1. An qui voluntariè, & beratè dubitat in fide, sive circa aliquam veritatem fidei à DEO revelatam, & ab Ecclesia propositam hæreticus, vel infidelis? *2.* Qui dubitat circa aliquo articulo fidei, quem scit ab Ecclesia esse propositum, ac definitum, id est, pertinaciter judicat, & affirmat, esse dubium, & incertum, cui possit subesse falsum, is verè est hæreticus, aut infidelis, *Azor. cit. c. 9. §. 1. Suar. cit. l. n. 10. Tolet. in summa l. 4. c. 4. n. 7. Laym. cit. contra Sanch. cit. c. 7. n. 12.* Sed probatur contra fide est, omnes articulos, seu dogmata fidei, vel lulum esse vera, sed etiam certa, & indubitata, autem positivè judicat, & cum pertinaciam illa esse dubia, & incerta; ergo habet jurisdictionem contra fidem, ac proinde est verus hæreticus. Aliud est, si quis negativè tantum dubitet de veritate fidei, quia suspendit omne judicium, ita ut non assentiat objecto propositum, neque etiam tuiat; quia nec judicat esse certum, neque esse incertum: talis enim non habet judicium ullum circa articulo fidei propositum; adeoque nec errorem, nec veritatem fidei habere potest: modò tamen non habet judicium circa objectum, sive articulum fidei, quod virtualiter, seu implicite judicat, eum esse certum, & dubium; tunc enim intellectus sic certans non habet se merè negativè; quia ideo propositum sibi objecto assentiri non vult, quod ipse non habet certum, & dubium esse videatur; ideoque expressè, saltem implicite, ac virtualiter judicat, incertum esse objectum, sive articulum fidei propositum, *Laym. ubi tamen addit, excipiendos hinc esse eos, qui orthodoxam, seu Catholicam fidem ignorant; quales sunt hæreticos sunt nati, & educati: hi enim non cant, etiam si de articulis veræ fidei dubitent, dicent, illos esse incertos, donec instruantur, & credibilia; ideoque tales neque hæretici sunt, neque infideles, quia in illis dubitatio, vel judicium non est expressum, sive implicitum, procedit ex ignorantia*

ideoque non est junctum cum pertinacia, quæ non potest consistere simul cum ignorantia, ut ex supra dictis patet.

V. Quare cum in c. *Dubius*. 1. h. t. dicitur: *Dubium in fide infidelis est*, & consequenter etiam hæreticus, si baptizatus sit, & de articulo fidei ab Ecclesia proposito dubitet, id intelligendum est de eo, qui non merè negativè, sed positivè dubitat, judicando expresse, vel saltem implicite, talem articulum esse incertum: nam de fide nullus debet dubitare, sed firmiter credere, articulos fidei esse veros, ac certos, c. 1. in princ. de sum. Trinit. cui adversatur positivum judicium de incertitudine eorundem; nullus enim debet titubare in fide, c. *Aperit*. 36. junct. Gl. V. *Tubabat*. caus. 24. q. 1. Gl. in cit. c. 1. V. *Dubius*. h. t. Et hinc etiam in *Clement. un. S. Porro. de Sum. Trinit.* dicitur, quod non solum is, qui temerè asserit, sed etiam, qui vertit in dubium, animam rationalem, seu intellectivam non esse formam corporis humani, per se, & essentialiter, tanquam hæreticus censendus sit. Porro ut dubitans in fide censetur esse hæreticus, requiritur, ut in tali dubitatione habeat firmitatem animi, sive judicii, & quandam pertinaciam, ita ut in illa dubitatione contumaciter perseveret, *Joan. Andr. in cit. c. 1. n. 1. h. t. Jul. Clar. l. 5. sentent. S. Hæresis. num. 2.*

Additur in eod. c. *Nec eis omnino credendum est, qui fidem veritatis ignorant*, id est, veritatem fidei Catholicæ, ut explicat *Hosienf. ibid.* Ex quo inferunt DD. hic, quod infideles, & hæretici, vel etiam dubij in fide, non admittantur in testes contra Christianos, & Catholicos, nec eis ullo modo sit credendum, in præjudicium eorundem: quia, cum sint infideles DEO, non præsumuntur fideles fore hominibus, Gl. in h. c. Abb. n. 3.

VI. Queritur 2. An Catechumenus nondum baptizatus, deficiens à fide, quam recepit, sit hæreticus? Non esse propriè dictum hæreticum, saltem coram Ecclesia, & in foro externo, sed infidelem, quia fidem solemniter in Baptismo non est professus; adeoque neque formaliter, & completivè membrum Ecclesiæ factus est, sed inchoativè solum, *Sanch. cit. c. 7. n. 34. Azor. cit. c. 9. q. 3.* quavis essentialiter non differat ab hæreticis, sicut *Æthiops* non differt essentialiter ab alijs hominibus, qui sunt albi, *Laym. cit. c. 13. n. 1.* Illud certum est, Catechumenum à fide recedentem non incurere Ecclesiasticas penas hæreticorum, quia ante Baptismum non sunt subjeti jurisdictioni Ecclesiæ, *Sanch. cit. l. & alij.*

VII. Queritur 3. An sit hæreticus, qui mortis metu perculsus negat fidem, v. g. se esse Catholicum, vel aliquid fidei contrarium affirmat, absque ullo tamen interiore mentis assensu, quo verum esse judicat, quod ore profert? Talem peccare quidem contra præceptum profitendi fidem, quia fidem abnegare, quando quis eam confiteri debet, est per se, & intrinsicè malum; ideoque neque ob mortis metum sit licitum: nihilominus talem non esse verè, ac propriè hæreticum, quia hæresis essentialiter consistit in interno judicio erroneo intellectus contra fidem, quod abest ab eo, qui interius mente non credit, quod exterius ore, & lingua affirmat, ut ex communi DD. sententia docet *Azor. cit. c. 9. q. 9.* Nihilominus tamen abnegans fidem etiam ob gravem metum, in judicio, & foro externo, tanquam hæreticus meritò puniatur, si non revocat, quia hominibus verba patent, non interna mens, & voluntas, de qua solus DEUS judicat. *Azor. cit. l.*

VIII. Cæterum hoc loco quædam adhuc sunt addenda, & notanda. 1. Quod habetur in c. *Qui alios*. 2. h. t. ubi Leo Papa ita rescribit: Qui alios, cum potest, ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat. Qui enim tacet, consentire videtur, Gl. *ibid. V. Qui alios*. Qui textus videtur specialiter loqui de errore fidei, nempe quod, qui alios ab errore non revocat, quando potest, ipse errare convincatur, & peccet, ut patet ex summa ejusdem c. & notat *Abb. ibid. in fine*. Nam alioquin malè poneretur hoc c. sub Rubrica hujus tit. quamvis id verè sit etiam in alijs erroribus, ut, qui potest alium ab errore revocare, & non revocat, ipse erret, & peccet, modò error ille alterius sit culpabilis: secus est, si sit inculpabilis, & invincibilis, ut explicat *Sanch. l. 2. de maxim. dif. 38. n. 20. in fine*. Deinde alia est correctio judicialis, quæ ad solum Prælatum, alia Evangelica, seu fraterna, quæ ad quemlibet pertinet, si possit, & agatur de delicto committendo, *Hosienf. hic in fine*. de quo alibi.

IX. Secundò in c. *Firmissimè*. 3. h. t. quod est desumptum ex S. Augustino libr. de fide Catholica, quæsitum fuit, an hæreticus, vel schismaticus salvari possit? & responder: Firmissimè tenendum est, & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus æterni ignis incendio mancipandum esse, nisi, ante finem vitæ, Catholica Ecclesiæ fuerit reconciliatus, & denuo incorporatus: quia nulli homini, qui Ecclesiæ Catholicæ non tenet unitatem, Baptismus, vel eleemosyna, quantumcunque copiosa, vel mors pro Christi nomine suscepta, proficere poterit ad salutem, scilicet æternam: nam bona opera eorum valent ad bona temporalia promerenda, & ad minuendum supplicium pœnæ, Gl. in h. c. Hinc colligitur, hæreticum esse, qui scienter sentit contra id, quod Ecclesiæ proponit ad credendum, velut à DEO revelatum, sive cupiditate lucri, vel gloriæ ductus, sive ex quacunque alia intentione contradicat Auctoritati Ecclesiæ, *Sanch. cit. c. 7. n. 4.* quin imò etiam si quis falsò putet, ab Ecclesia esse definitum, quod tamen non est, cujus contrarium ipse sentit, & pertinaciter defendit, is est hæreticus, quia formaliter à fidei ratione recedit, existimans non omnia ab Ecclesia definita esse verà, sed illam errare posse, *Sanch. cit. c. 7. n. 30. Barb. in cit. c. 3. num. 3.*

X. Tertio in c. *Cum Christus*. 7. h. t. mandat Alexander III. Archiepiscopo Rhemensis, ut cum Christus perfectus DEUS, & perfectus homo sit, sub anathemate, sive excommunicatione interdicat, ne quis de cætero audeat dicere, Christum non esse aliquid, secundum quod homo est: quia sicut est verus DEUS, ita est verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens. Ubi *Abb. in fine* ait, hanc Constitutionem, cum sit declaratoria Juris Divini, extendi etiam ad præterita.

SECTIO II.
DE POENIS HÆRETICORVM,
& inprimis de excommunica-
tione eorum.

§. I.

De prima pœna Jure Canonico de-
creta in hæreticos, scilicet excommu-
nicatione, & conditionibus re-
quisitis ad illam incur-
rendam.

XI. ASSERTIO I. Prima pœna hæreticorum est excommunicatio major lata sententiæ, quæ ipso jure, seu facto ab ipsis incurritur, prout inprimis constat ex c. *Ad abolendam*. 9. in princ. h. t. ubi Lucius III. excommunicat omnes illos, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Christi, vel de Baptismo, vel de peccatorum confessione, vel matrimonio, vel de reliquis Ecclesiasticis Sacramentis aliter sentiunt, aut docent, quàm sancta Romana Ecclesia prædicat, & observat: & generaliter omnes illos, quos eadem Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi per Dioeceses suas, cum consilio Clericorum (quia hoc est de causis majoribus; ideòque consilium, seu consensus Capituli requiritur, c. *Novit*. 4. & c. *seq. de his, quæ fiunt à Prelatis &c.*) vel ipsi Clerici, Sede vacante, cum consilio vicinorum Episcoporum (si oportuerit) hæreticos judicaverint.

XII. Hinc colligitur 1. Quod hæreticus sit, non tantum is, qui perversè sentit de articulis fidei, qui continentur in Symbolo Apostolorum, sed etiam, qui malè sentit, sive falsò credit de Sacramentis Ecclesiæ, Abb. hic n. 2. Colligitur 2. Quod Episcopi cognoscere possint de crimine hæresis, quod intelligendum est, si certum sit esse hæresim, quod asseritur: si verò sit dubium, ea quæstio, ejusque decisio ad solum Papam remitti debet, c. *Quoties*. 12. caus. 24. q. 1. & ibi Gl. V. Nisi ad Petrum. Abb. hic n. 3. Item Capitulum, Sede Episcopali vacante, succedit in potestate cognoscendi etiam de hæresi: quia tunc jurisdictio ordinaria Episcopalis remanet penes Capitulum, Gl. hic V. Sede vacante, & Abb. n. 4. de quo plura infra.

XIII. Similiter in c. *Excommunicamus*. 13. in princ. h. t. quod est desumptum ex Concilio generali Lateranensi sub Innocentio III. c. 3. excommunicat, & anathematizat Concilium omnem hæresim extollentem se adversus hanc sanctam, & Orthodoxam fidem (præcipue traditam in c. 1. & 2. de Sum. Trinit.) & condemnat omnes hæreticos, quibuscunque nominibus censeantur, facies quidem diversas habentes, sed caudas ad invicem colligatas: quia de vanitate conveniunt in idipsum, hoc est, licet diversæ sint sectæ; omnes tamen communiter conspirant adversus Ecclesiam DEI, c. fin. §. Sunt & ille. caus. 24. q. 3. Quod autem statutum est in cir. c. *Excommunicamus*. 13. id repetitur in c. *Excommunicamus*. 15. in princ. h. t.

XIV. Eadem pœna excommunicationis ponitur in c. *Sicut*. 8. in princ. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. c. 27. Ubi excommunicantur omnes hæretici, quibuscunque nominibus censeantur, & defensores, ac receptatores eorum, & subordinatione anathematis, seu excommunicationis præcipitur, ne quis eos in domo, vel in territorio sua tenere, vel fovere præsumat, aut communicationem cum eis exercere.

Denique in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur etiam omnes, & singuli hæretici, quos nomine censeantur, prout habetur in excommunicatione prima ejusdem Bullæ apud Quam Summa Bullarum V. *Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini*. fol. 321.

XV. Illud hoc loco addendum, hæreticos esse excommunicatos Jure Divino, sed solum Ecclesiastico, antiquissimo tamen, ut constat ex c. *Si quis*. 22. caus. 1. q. 7. Neque enim erat lata excommunicatio ipso jure, sed ferebat monitionem, per sententiam in hæreticos, arguitur ex c. *Si quis*. 22. caus. 1. q. 7. Neque enim illam Cœnæ erat reservata Papæ. Quod autem sit lata Jure Divino, ex eo patet, quia hoc jure est hæreticus privatus activa, & passiva peccati Sacramentorum, communione fidelium, & glij Ecclesiæ, magis, quàm alij peccatores, potuisset Ecclesia statuere, ut excommunicatus denuntiatus possit ad communionem fidelium mitti, si Jure Divino eâ esset privatus, & c.

XVI. ASSERTIO 2. Ad incurrendam excommunicationem ob hæresim latam, quatuor rationes requiruntur, ut tradit Sanchez, c. 1. l. 2. r. 1. c. 14. 1. Ut quis sit hæreticus formalis, non tantum materialis, & obiectivus, qui aliquid asserat, vel defendat contra fidem, sed ex ignorantia invincibili, vel etiam vincibili, sed non pertinaciter, paratus contrasciret, esse contra fidem; talis enim, cum non sit hæreticus, ut supra dictum, excommunicationem non incurrit. Hinc inferitur, rusticos, aliosque simplices in Germania, qui sectam Lutheri, vel Calvinii profitentur; ideòque hæretici sunt, sed pertinaces non sunt, quia illam delationem, posse absolvi à suis Parochis, si examinatorum non culpabili hætenus fuerint contenti, editâ prius professione fidei coram testibus fieri possit. Nisi tamen in aliqua Dioecesi contra do vigeat, ut tales, etiam materiales hæretici, tanquam ad Episcopum, vel ejus Vicarium, qui habent facultatem absolvendi ab hæresi, examinentur, ac judicent, an falsam sectam tenent, ex ignorantia invincibili, vel culpabili quibus sine pertinacia, Laym. l. 2. r. 1. c. 13. n. 4.

XVII. Secundò requiritur ad excommunicationem incurrendam, ut quis hæresim intermentalem verbis, aut alijs signis externis manifestet, quæ suapte naturâ, vel ex institutione, vel raris circumstantijs personatum, loci, & c. sunt apta ad sufficienter manifestandum

resim internam, quia licet hæresis sit peccatum, quod perficitur, & consummatur in sola mente; non tamen potest Ecclesia excommunicatione, vel alijs pœnis fori externi punire delictum merè internum, nisi aliquo signo externo manifestetur, cum non habeat potestatem iudicandi de omnino occultis, *Sanch. cit. c. 8. n. 2. & 7.* Veruntamen ob hæresim exteriori, etiam penitus occultam, quia v.g. aliquid contra fidem voluntariè, & pertinaciter quis mente affirmat, & ore, ac lingua exteriùs profert, & exprimit, etiam nemine præsentè, & audiente, excommunicatione ipso iure incurritur, quia tunc est hæresis verè externa, ac per se non est occulta, qualis est hæresis merè interna, sed talis, ut per se, & suapte naturâ possit Ecclesiæ de illa constare; ideòque potestati, & iurisdictioni Ecclesiæ est subiecta, & per accidens tantum occulta, quia desunt testes, quibus probari possit in iudicio, cum nullus illi manifestationi exteriæ fuerit præsens, *Azor. cit. l. 2. num. 6.* & alij apud ipsum, ubi addit, quòd talis hæreticus etiam alias pœnas hæreticorum incurrat; quia etsi ad executionem pœnæ ipso iure latæ requiratur probatio delicti, & processus judicialis, id tamen non exigitur ad ejus obligationem incurrendam, sed satis est delictum esse externum.

XVIII. Tertiò requiritur ad excommunicationem incurrendam, aliâque pœnas, ut actus externus, per quem hæresis interna manifestatur, sit ex se mortalius malus, & non tantum prout substat actui interno, & ab illo procedit. Ratio est: quia excommunicatione, & similes graves pœnæ non imponuntur, nisi ob peccatum mortale externum; quia solus actus externus, saltem per se, ac directè iurisdictioni Ecclesiæ subijcitur. Unde non incurritur excommunicatione, ob levem externam percussione Clerici, etiam si habuerit voluntatem graviter percutiendi, *Sanch. cit. l. n. 7.* Et hinc etiam non est excommunicatus, qui hæresim internam manifestat alteri, animo capiendi ab eo consiliū, aut instructionem, quia talis manifestatio non est actus malus, sed bonus, qui ab Ecclesia puniri non potest, nec est professio hæresis, sed potiùs detestatio, *Sanch. cit. l. num. 20. Laym. cit. c. 14. n. 3.*

XIX. Quartò requiritur, ut hæresis interna exteriùs manifestetur, animo eam profitendi; quia non est peccatum externum hæresis, propter quod lata est excommunicatio, nisi ex vi internæ hæresis procedat; adeòque nisi quis illam exteriùs profiteri intendat, *Laym. cit. l.* Unde si quis legendo, vel narrando, vel disputando hæresim priùs mente conceptam lingua pronunciet, non animo, sive voluntate confirmandi eam, vel exprimendi errorem, sed tantum legendi, narrandi, vel disputandi gratiâ, non est hæreticus externus; quia non profert illam ut propriam, sed ut alienam, *Azor. cit. c. 10. q. 7. Sanch. cit. c. 9. n. 24.* Veruntamen ille est hæreticus externus, qui ex interna hæresi, quam interiùs animo fovet, Sacro non interest, aut Communionem abstinet, aut genua non flectit, cum S. Hostia elevatur, siquidem istæ omissiones prodeunt ex vi internæ hæresis, & spectatis circumstantijs, censei quis potest per illas virtualiter, & tacitè profiteri hæresim; secus est, si ob circumstantias oblivioni, aut inadvertentiæ probabiliter possint attribui, licet reipsâ ex animo hære-

tico proficiantur, *Sanch. cit. l. n. 16.* ubi plura exemplum huiusmodi adfert.

XX. Ceterum præter dictam excommunicationem latam in omnes hæreticos, excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini omnes ij, qui hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate Papæ, & Sedis Apostolicæ, scienter legunt, aut retinent: & eos imprimentes, & quomodolibet defendentes ex quavis causa, publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore, prout habetur in prima excommunicatione dictæ Bullæ. Idque meritiò prohibitum fuit, quia damnato Auctore tanquam hæretico, liber quoque ejus, & scripta omnia de Religione damnata censentur, prout sumitur ex c. *Fraternitati. 4. h. t.* Nam cum Cælestinus, & Pelagius de hæresi condemnati fuissent in Ephesina Synodo, dubitavit Patriarcha Antiochenus, an scripta eorum essent recipienda? Respondet Papa Gregorius I. quòd non, quia cum Auctores damnati sint, scripta eorum quomodo admitti possunt? quasi dicat, non possunt: nam qualis Auctor fuerit, talia ejus opera præsumuntur, & destructo principali, destruitur accessorium, opera autem sunt accessoria ad Auctores illorum, *Gl. hic in notatis.* Idque extenditur, etiam si libri illi, sive opera aliâs bona sint, & utilia; non enim sunt recipienda, *Gl. hic. c. Cælestinus.* & sive sint libri impressi, sive manuscripti, *Sanch. l. 2. mor. c. 10. num. 28.* & sive libri illi sint editi, aut scripti, post dampnationem Auctoris, sive etiam ante illam, semper enim, damnato Auctore, censentur damnati libri ipsius, nisi sint expressè approbati, uti scripta Origenis, & patet ex c. *Et hoc diximus. 9. caus. 16. q. 7. Gl. hic. v. eod. & Barb. n. 2. 3. & 4.*

Requiritur autem ad prædictam excommunicationem incurrendam. 1. Ut ij libri sint alicujus hæretici. 2. Ut tractent vel de Religione, vel si de alia re tractent, hæresim contineant: quamvis hæc Constitutio Bullaris, secundum talem rigorem, in nostris partibus non sit recepta, ut notat *Laym. l. 2. tr. 1. c. 15. n. 4.* 3. Ut hi libri scienter legantur, retineantur, imprimantur, vel defendantur, unde ignorantia etiam grassa ab hac censura excusat. 4. Ut tales libri legantur sine legitima facultate, quam solus Sum. Pontifex dare potest, nisi alicui speciatim concesserit, ut etiam alijs dare possit facultatem legendi libros hæreticos, *Sanch. cit. c. num. 20.* Ad di potest quinta conditio, ut id, quod legitur, sit materia notabilis, & sufficiens ad peccatum mortale. Unde qui legeret unam solam paginam, etiam libri in folio impressi, excusaretur ab hac censura, ob parvitatem materiæ, secundum *Sanch. cit. l. n. 31.* quamvis alij minorem materiam dicant esse sufficientem ad incurrendam hanc censuram.

XXI. Præterea excommunicatio etiam lata est in eos, qui legunt libros prohibitos in Indice librorum edito auctoritate Pij IV. Sixti V. & Clementis VIII. & cujus sit mentio in *Concil. Trident. Sess. 25.* in Decreto de Indice librorum: cujusmodi sunt illi libri, qui continent aliquos errores, tametsi non hæreticos, vel errorum suspensionem, quæ excommunicatio non est reservata Papæ, sicut excommunicatio Bullæ Cœnæ, ut docet *Becanus rom. 2. tract. 1. de fide. c. 15. q. 8. n. 4. & 6.* qui n. 5. ait; ubi Bulla Cœnæ Domini

retonis hæreticorum. 3. Dummodo hæretici sepeliantur, non in loco sacro, sed profano; quia alias comitentur ad rem illicitam, & cooperentur peccato sepelientium, *Navarr. cit. l. n. 8. Sanch. cit. c. 9. n. 7.*

Infertur 3. Licitum esse templa hæreticorum adire, & in eis preces fundere, ritu Catholico, vel Conciones eorum audire, si ex iusta causa fiat, v. g. ut famulus Dominum suum comitetur: vel ut errores Ministri hæretici annotentur ad confutandum, modò absit scandalum, & periculum propriæ perversionis, *Azor. cit. c. 11. q. 4. Becanus tr. de fide, c. 9. q. 5. n. 17. Laym. l. 2. tr. 1. c. 11. num. 5. Sanch. l. 2. mor. c. 4. n. 26.* neque id est per se signum professionis falsæ fidei: cum audire Conciones hæreticas sit quid indifferens, & ordinari possit ad varios fines, malos, & bonos.

XXV. Infertur 4. Illicitum est Catholicis à Parochis, & Episcopis hæreticis Sacramenta recipere, sive baptismi, extra casum necessitatis, sive Eucharistiæ, sive penitentia, sive alia, si inde oriatur scandalum, vel periculum perversionis: vel si Sacramenta ritibus hæreticis ministrentur: quamvis, quantum est præcisè ex vi hæresis, & excommunicationis, id non sit directè prohibitum, si hæretici illi non sint nominatim denunciati, vel notij Clericorum percussores; adeoque non sint vitandi, *Sanch. cit. c. 9. n. 10.* & in extremo vitæ periculo etiam Sacramentum penitentia ab hæretico Presbytero ritè ordinato percipere esse licitum, docet *Azor. cit. c. 11. q. 10. & Navarr. consil. 10. n. 2. h. n.* quia tunc excommunicatus etiam denunciatus non caret jurisdictione,

Similiter generatim loquendo, illicitum est Catholicis contrahere matrimonium cum hæreticis, quamvis illud sit validum: tum quia id specialiter prohibitum est Jure Ecclesiastico in c. Cave, 15. & c. Non oportet, 16. caus. 28. q. 1. tum quia præbetur alijs scandalum: tum quia per tale matrimonium conjux Catholicus exponit se, & liberos periculo perversionis; & quia sacrilegium committitur, dum profanatur Sacramentum, illudque hæreticis admittitur; possent tamen aliquando talia matrimonia initia cum hæreticis, qui non sunt expressè denunciati, nec manifesti Clericorum percussores, in Germania, alijsque locis, in quibus Catholici cum hæreticis permixti degunt, excusari à peccato, ratione consuetudinis receptæ, ac toleratæ, per quam etiam antiquis Canonibus est derogatum, vel illi omnino non sunt usu recepti: dummodo prædicta pericula, & incommoda absint, & ab initio contractus excipiantur, ut liberi progenerandi catholice educantur, nec non conjux Catholicus libere fidem, & Religionem Catholicam in omnibus proferri permittatur, atque eis gravis causa subsit, ut quia spes est probabilis, conjugem hæreticum convertendi ad fidem Catholicam, aut alia similis causa, ratione cujus conjux Catholicus non censetur cooperari sacrilegio conjugis hæretici, sed permittitur solum se habere, *Azor. cit. c. 11. q. 5. Sanch. cit. c. 9. num. 9. Becan. cit. c. 9. q. 5. n. 20. & 21.*

XXVI. Infertur 5. Licitum est Catholico in prædictis locis filium hæretici à baptismo suscipere,

Tomus V.

si hic ritu, & modo Catholico, non hæretico ministratur; quia id nullo modo est prohibitum. Quamvis vice versà non sit licitum, ut Catholicus adhibeat hæreticum in patrum filij sui, quia juxta Canones Ecclesiæ, patrini officium est susceptum à baptismo instruere in primis fidei Rudimentis; adeoque hæreticus hoc munus obire non potest, *Navarr. l. 1. conf. 1. n. 67. de constit. Azor. cit. c. 11. q. 9. Sanch. cit. c. 9. num. 12.*

Infertur 6. Possunt filij hæreticorum admitti ad scholas Catholicorum, etiam si jam adulti sint, & erroribus hæreticis imbuti; quia non sunt nominatim denunciati: non tamen possunt filij Catholicorum adire scholas hæreticorum, ob periculum perversionis, *Navarr. cit. l. n. 64. Azor. cit. l. q. 8. Sanch. cit. l. n. 11.*

§. III.

An liceat disputare de fide cum hæreticis, vel alijs, & quando, ac quomodo? & an etiam licitum sit Laicis predicare?

XXVII. ASSERTIO I. Laicis interdictum est de fide Catholica disputare, sub pœna excommunicationis, prout statutum est in c. Quicumque 2. §. Inhibemus h. t. in 6. ubi prohibetur, ac cuiquam Laicæ personæ liceat publicè, vel privatim de fide Catholica disputare, qui verò contrà fecerit, excommunicari debet.

Idq; extenditur 1. Ut Laici, etsi docti sint, de fide disputare nō possint, quia leges non de ijs, quæ raro, sed quæ frequenter, & communiter accidunt, feruntur, l. Nam ad ea 14. ff. de legib. at Laici frequenter sunt indocti, & imperiti; ideò de fide Catholica disputare universim omnibus Laicis est interdictum, etiam doctis, ne alioquin disputante docto Laico, etiam rudes, & imperiti ansam disputandi de fide Catholica accipiant, *Azor. p. 1. l. 8. c. 26. q. 1. Sanch. l. 5. moral. c. 6. n. 5. Farinac. tract. de hæresi q. 178. n. 112.* Ex quo infertur, quòd Clerici etiam primà solum tonsurâ initiati, & indocti non contineantur sub hac prohibitionè Alexandri IV. in cit. c. 2. quamvis tales indocti Clerici disputando de fide, peccent contra legem naturalem, exponendo se periculo errandi in multis. Nec refert, quòd etiam Clericis prohibitum sit publicè disputare de fide, in l. Nemo 4. c. de S. Trinit. quia cum lex illa sit Imperatoria, & Civilis, ac de rebus spiritualibus disponat, non potest obligare Clericos, nisi à Jure Canonico confirmetur, *Azor. c. l. q. 2. Sanch. c. l. n. 8.*

Extenditur 2. Quòd etiam Clericis regulariter non sit licitum disputare de fide cum hæreticis, cum quibus 36. in fine, & ibi Gl. V. certamen, caus. 24. q. 3. Farinac. c. l. n. 114. quod præsertim intelligendum est de disputatione cum hæreticis, qui aliquo modo fuerunt Magistri erroris, tales enim sunt pertinaces in errore, & obstinati, unde ex disputatione cum illis nulla spes est conversionis; sed potius major perturbatio pacis inde sequitur, *Sanch. c. l. n. 12. Becan. tr. de fide c. 15. q. 7. n. 11.*

P 2

Exten-

Extenditur 3. Quod etiam doctis Clericis non liceat disputare de fide cum hæreticis, coram simplicioribus, quia est periculum, ne auditis hæreticorum argumentis, in fide incipiant dubitare, aut titubare, nisi is, qui disputat cum hæreticis, non solum sit vir doctus, sed clarus, qui possit ita perspicue proponere solutiones argumentorum, ut etiam rudes, & simplices facile capere possint, quod tamen raro contingit, vel nisi simplices ab hæreticis sollicitentur ad hæresim, tunc enim tenentur viri docti coram simplicibus se illis opponere, & veram fidem disputando defendere, *Sanch. c. l. n. 10. Farinae. c. l. n. 126.*

XXVIII. Limitatur autem supra dicta assertio 1. quod licitum sit cum hæreticis disputare de fide, etiam publice, coram instructis, & firmis in fide, ad confutandum eorum errores, & ad defensionem fidei, *S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 7. in corp. Gl. in cit. c. Cum quibus V. Certamen. Farin. c. l. n. 122.*

Limitatur 2. Non est prohibitum doctis Theologis inter se ipsos, vel etiam coram sapientibus, & in fide firmis, disputare de controversiis fidei, si id fiat non ad fidei veritatem in dubium revocandam, sed ut hæretici confundantur, & convincantur, vel exercitij gratia, *S. Tho. c. l. Sanch. cit. c. 6. n. 9. Farin. c. l. n. 122. & seq.*

Limitatur 3. Quod etiam Laicus disputare possit cum hæretico, in casu magnæ necessitatis, vel utilitatis, ut si in aliquo loco esset aliquis hæreticus, qui perverteret fideles, & nullus esset Ecclesiasticus, vel Religiosus, qui ei posset resistere, tunc enim Laico, si sufficienter doctus sit, non solum licitum est disputare eum illo hæretico, sed etiam ad id ex lege charitatis teneretur, ut proximorum salutem spirituali consuleret, *Sanch. c. l. n. 7. Becan. c. l. n. 6.*

Limitatur 4. Quod Laici, præsertim docti, qui in Germania, & alijs locis, ubi Catholici cum hæreticis sunt permixti, non peccant, nec excommunicationem incurrunt, etsi cum hæreticis disputent de fide, quia prædicta Constitutio in his locis non est in usu recepta, aut per contrariam consuetudinem abrogata, *Sanch. c. l. & Becan.*

Porro excommunicatio decreta in cit. c. 2. §. *Inhibemus.* in Laicos disputantes de fide, non est lata sententia, sed ferenda, hoc est, non incurritur ipso facto, seu jure, sed opus est, ut præcedat monitio, & sententia Judicis, ut colligitur ex verbis textus: *Qui contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur, quod est verbum futuri temporis, aliàs dixisset Papa, sit innodatus, vel eo ipso, vel similia, Gl. ibid. V. Innodetur. Aror. c. l. q. 1. Sanch. c. l. n. 3.*

XXIX. ASSERTIO 2. Sicut Laici interdum est disputare de fide, publice, vel occulte: ita & prædicare, prout statuitur in c. *Cum ex instructo* 12. h. t. ubi in primis improbat Papa Innocentius III. occulta conventicula, quæ Laici celebrant, cum Christus missurus suos Apostolos ad prædicandum eis præceperit: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, Matth. 10.* Deinde arguit Laicos, qui officium prædicationis sibi assumunt, sicut enim multa sunt membra corporis, sed non habent eundem actum, 1. Cor. 12. ita multi sunt in Ecclesia Ordines, sed non omnes habent idem officium, quia alios dedit Apostolos, alios Prophetas, alios Doctores, Eph. 4. Sed Ordo Doctorum præcipuus est in Ecclesia, ideo non debet quis indifferenter officium prædi-

cationis assumere, quia secundum Apostolum Rom. 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Christus ipse ait Luc. 10. Rogate Dominum, ut mittat operarios in messem suam.* Sed si forte diceret, quod tales invisibiliter mittantur à Deo, etsi non mittantur visibiliter ab homine, potest responderi, quod, cum illa missio sit occulta, sufficit cuicumque nudè dicere, quod sit missus à DEO, cum hoc quilibet hæreticus asseveret, oportet, ut illum invisibilem missionem attestet operationem miraculi, vel Scripturæ testimonium speciale, exemplo Moysis, Exodus 7. *Baptistæ, de cujus missione à DEO Isaias ait: Ego vox clamantis in deserto, &c.* Præterea in c. *et autem, eod. c.* dicit Papa, quod nullus debet simpliciter Sacerdotum, licet enim de necessaria sit scientia Sacerdotibus ad doctrinam, non est tamen simplicibus Sacerdotibus trahendum, etiam à Scholasticis, nedum à cum in illis debeat officium Sacerdotale honorari, juxta præceptum Domini Exodus 22. *Non trahas, id est, Sacerdotibus, qui propter Officii excellentiam, & dignitatem Dignuntur.* Nec aliquis ex istis defendat audaciam illo exemplo, quod asina reprehendit Patrem Balaam, Num. 22. vel quia Christus ait, *Quis ex vobis arguet me de peccato? quia aliam cum quis occultè reprehendit fratrem suum peccantem, ad quod quilibet tenetur, secundum Evangelium, Matth. 18.* de quo potest intelli quodammodo, quod Balaam fuerit correptus asina: & aliud est, patrem (in plerisque Latinis legitur, fratrem, ut notat Gl. marg. h. t.) juxta felle reprehendere, quod nulli licet, Rationis est, quod Prælati spontè, de sua consuetudine, se submittant accusationi subditorum, quo casu debet intelligi verbum Christi, *Arguite vobis, &c.* & aliud est, si subditus, animo non reprehendendi, quàm detrahendi, exurgit in latum, cum potius ei debeat obsequi. Quod forte necessitas postulet, ut Sacerdos, sentiat tanquam inutilis, & indignus debeat removere cura gregis, agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cujus officium pertinet, tam iniunctam destitutio Sacerdotum.

Hinc colligitur, quod Laici, quamvis prædicare non debeant, nec etiam Clericis officio eis id competat, & potestate ordinatè prædicandi Curati, Gl. hic in notat. & V. alio.

XXX. Similiter prohibentur etiam Laici in c. *Sicut 14. h. t.* ubi Gregorius IX. ut Laici universis, cujusque ordinis in prædicatur, ne officium prædicandi usurpent, Dominus dederit alios Apostolos, alios Prophetas, alios verò Doctores, & Doctorum Officium quasi præcipuus in Ecclesia DEI, & quia verum est, ne vitia sub specie virtutum occultè intrent,

XXXI. Denique in c. *Excommunicatio* §. *Quia verò h. t.* decernitur, ut omnes, qui publicè, & non missi, præter auctoritatem à Sede Apostolica, vel Catholico Episcopo loci acceptam, publicè, vel privatim, prædicationis officium præsumpserint, excommunicentur, cum

postolus dicat, quomodo prædicabunt, nisi mittantur: & nisi quamprimum respuerint, aliā competentē penā plebentur. Porro non solus Papa, vel Episcopus, sed etiam inferiores Prælati, & Rectores possunt potestatem prædicandi aliis approbati, & ad hoc idoneis concedere in Ecclesiis suis, sed generalem licentiam prædicandi per totam Diocesim, non potest dare, nisi Episcopus loci, vel Papa per universum mundum, quale privilegium habent Religiosi mendicantes, limitatam tamen, juxta Clement. Dudum 2. de sepult. Abb. in cit. c. §. Quia verò n. 12.

§. IV.

An, & quando excommunicati, propter suspicionem de hæresi, tanquam hæretici condemnari possint?

XXXII. ASSERTIO unica, suspecti de hæresi, nisi juxta considerationem suspicionis, & qualitatem personæ, se debite purgaverint, excommunicati debent, & vitari, donec competenter satisfecerint: & si per annum in excommunicatione persistierint, tunc tanquam hæretici sunt condemnandi, prout statuitur in c. Excommunicamus 13. §. Qui autem h. t. Ratio est, quia contumaciter persistens in excommunicatione, juris præsumptione censetur fateri crimen, propter quod est excommunicatus: idemque tanquam confessus, & convictus condemnari potest, c. Rursus 36. & c. Quicumque 37. c. 11. q. 3. Barb. in collect. hic n. 10. Idem quoad priorem pattem habetur in c. ad abolendam 9. §. Qui vero h. t. ubi dicitur: Qui vero inventi fuerint solū suspecti de hæresi, nisi ad arbitrium Episcopi, juxta suspicionis considerationem, & qualitatem personæ, innocentiam suam congruè purgaverint, simili sententiæ excommunicationis nisi subacebunt.

Idque extenditur, quod hujusmodi excommunicatus, quia suspectus de hæresi, & citatus contumax fuit, & non comparuit, si per annum in excommunicatione permaneat, ipso jure, absque alia sententia condemnatoria, sit habendus, ut hæreticus, ut post Hostiens. & Jo. Andr. hic. n. 4. tradit Abb. ibidem. 11. & sumitur ex Auth. Gazaro C. de hæreticis, ubi in fine dicitur: Quod si sic per annum permanserint, ex tunc omnes tanquam hæreticos condemnamus: adeoque post annum ipso jure sunt condemnati: quæ lex, sicut & aliæ LL. Civiles conditæ contra hæreticos in favorem fidei sunt approbatæ per Papam, c. ut inquisitionis 18. h. t. in 6. Jo. Andr. hic. n. 4. & Abb. n. 12. requiritur tamen sententia declaratoria criminis, Barb. hic. n. 10.

XXXIII. Similiter in c. Cum contumacia 7. h. t. in 6. dicitur: Cum contumacia, præsertim in causa fidei, suspitioni vehementem præsumptionem adjiciat: si suspectus de hæresi vocatus ab Inquisitoribus fidei, ut de fide respondeat (id quod exprimi debet in citatione, ut scilicet de fide veniat responsurus, Gl. hic. V. Respondeat) ipse verò, quia in termino præfixo non comparuit, sed contumaciter se abstinuit, fuerit excommunicatus: & per annum excommunicationem animo pertinaci sustinuit,

sive in eā persistit, ex tunc velut hæreticus condemnatur.

XXXIV. Pro explicatione notandum 1. Ut suspectus de fide condemnari possit, tanquam hæreticus, requiritur 1. Ut citationem præcesserit probabilis suspicio de hæresi, nam sic suspectus citari debet, cum assignatione termini ad respondendum, & se purgandum, ita ut utrumque requiratur, & citatio, & assignatio termini, neque alterutrum tantum sufficiat, Hostiens. in cit. c. Excommunicamus col. 1. in fine. Farinac. tract. de hæresi q. 192. §. 2. n. 26. 27. & 31. 2. Requiritur, ut integer annus sit elapsus, isque non interruptus, sed continuus, cit. c. Cum contumacia, ibi: per annum, præpositio enim per continuationem temporis significat, l. Urbana 166. in fine ff. de V. S. ubi dicitur, per enim totam noctem significat, Farin. ibid. n. 2. 3. Ut per annum manserit in excommunicatione, cum pertinacia, aut contumacia, quæ includit contemptum potestatis Clavium, seu jurisdictionis Ecclesiasticæ: nam si infra annum impeditus fuit ex quacunque justa causa, ob quam comparere, & respondere non potuit in Judicio, vel absolutionem petiit, vel satisfactionem obtulit, vel denique ea dixit, aut fecit, quæ ipsum verè esse Catholicum ostenderint, non potest etiam post annum haberi tanquam convictus, & verè pertinax hæreticus, Jo. Andr. in cit. c. Cum contumacia, & Farin. n. 2. Sanch. l. 2. moral. c. 27. n. 19. Idemque est, si ante annum elapsum excommunicatus obierit, integri enim status decedere dicitur, Farin. c. l. n. 36. Annus verò computari debet, non à die excommunicationis incurse, sed à die, quo nominatim fuit excommunicatus, & declaratus, quia ex illo die reputatur esse contumax.

Notandum 2. Excommunicatus propter suspicionem de hæresi, quia citatus non comparuit, & per annum in excommunicatione contumaciter persistens, habetur pro confessio, & convicto hæretico, ita ut dictio veluti posita in fine cit. c. Cum contumacia, sit expressiva veritatis, non nota improprietas, Farinac. ibid. n. 2. & quamvis forte coram DEO non sit hæreticus, est tamen præsumptus hæreticus judicandus, præsumptione juris, & de jure, quæ probationem in contrarium non admittit post annum, Hostiens. in cit. c. Excommunicamus. col. 1. V. Velut hæretici. Contrarium tamen tenet Menoch. de arbitr. Judic. casu 416. n. 38. & seqq. Salzedo in praxi crim. Can. c. 119. n. 10. quod persistens in excommunicatione, etiam post annum, possit allegare, & probare suam innocentiam, Arg. l. 2. C. de requirendis reis, ubi Banniti habentur confessi, & convicti, & tamen admittuntur ad probandam suam innocentiam, ac proinde hæc contumacia annalis hoc solum operatur, ut fiscus, vel accusator, aut actor releveretur ab onere probandi accusationem, vel actionem à se propositam, cujus probationis loco, lex subrogavit præsumptam hanc excommunicati confessionem: quare alijs probationibus is suam innocentiam probare poterit, quia contumacia non est vera, & clara confessio, sed à jure præsumpta, seu ficta, contra quam admittitur probatio, & innocentia probatio nunquam censetur exclusiva, etiam si lata sit sententia. Et hæc sententia est æquior. Nec obstat textus in cit. c. Rursus. caus. 11. q. 3. ubi dicitur: Infordecentem per annum in excommunicatione, non esse audiendum

diendum ampliùs: quia id intelligendum est, quando sæpiùs monitus, ut suam innocentiam purget, id neglexit, tunc enim iustissimè ab ejus probatione repellitur post annum, talis enim dicitur non tantùm negligere, sed etiam positivè, & propriè contemnere Judicem, *Menoch. c. l. Salzedo c. l. n. 10.*

XXXV. Notandum 3. Si post præsumptionem vehementem superveniat alia præsumptio, eam confirmans, tunc prior illa præsumptio transit in violentam, eamque inducit, ex qua deveniri potest ad sententiam condemnatoriam, etiam in criminibus gravissimis, licet non ex sola præsumptione vehementer, ut in casu cit. c. *Cum contumacia*, si is, qui leviter est suspectus de hæresi, quæ suspicio levis sufficiens est ad purgationem indicendam, citatus ut veniat de fide responsurus, intra terminum assignatum non veniat, suspicio illa transit in vehementem, & si propter contumaciam excommunicatus per annum in excommunicatione persistat, tunc præsumptio, quæ erat vehemens, transit in violentam, ideòque ex tunc ut hæreticus condemnatur, ac punitur, *Gl. in cit. c. Cum contumacia. V. Vehementem. Farin. ibid. n. 3. Salzedo c. l. n. 12. §. Quinto.* Quare hi sunt gradus, per quos deveniri potest ad condemnationem criminis hæreseos, ut colligitur ex cit. c. *Excommunicamus. §. Qui autem*, & notat *Hospiens. ibid. col. 1. V. condemnentur.* Primus est suspicio, secundus, propter hanc suspicionem indicitur reo purgatio, tertius, si negligat se purgare, fertur in eum excommunicatio: quartus, si in hac per annum pertinaciter permaneat, sequitur ejusdem condemnatio: quanto autem tempore, post elapsum annum, expectandum sit, ut Judex reum condemnet, seu declaret hæreticum, id ejusdem arbitrio relinquitur, *Menoch. c. l. n. 65. Salzedo c. l. n. ult.*

Notandum 4. Si post annum elapsum, ante sententiam condemnatoriam laram, aut executioni mandatarum, is, qui citatus non comparuit, se sistat in Judicio: tunc si non solum purget suspicionem criminis, sed etiam contumaciam, quia ostendit se legitime impeditum fuisse, omnem pœnam effugiet, & sententia condemnatoria revocari debet, si lata sit: si verò solum innocentiam objecti criminis probaverit, non autem contumaciam excusaverit, tunc non potest ut hæreticus condemnari, cum cesser præsumptio hæresis, probatâ innocentia, nec puniri pœnâ corporali, vel confiscationis bonorum, sed solum pœnâ arbitrariâ. Quin imò etsi innocentiam suam plenè probaverit, sed suspectus adhuc maneat de hæresi, eam abjurare debet, & pœnâ arbitrariâ puniri, quia pœnæ ordinariæ hæreticis jure decretæ, non fito hæretico, seu de hæresi suspecto, sed vero, sive ut tali convicto imponi debent, *Salzedo cit. c. 119. n. 12. §. Quinto & sexto.*

Notandum 5. Qui propter aliud crimen, præter hæresim, v. g. propter perjurium, fuit excommunicatus, quia citatus per contumaciam non comparuit, & in excommunicatione illa per annum permansit, habetur pro confesso, & convicto de illo crimine, juris interpretatione, ita ut Judex possit statim ad sententiam condemnatoriam procedere, & post annum non ampliùs audiatur, ut constat ex c. *Rursus 36. & seq. caus. 11. q. 3.* modò condiciones suprâ requisitæ adint: quamvis nihilominus post annum

possit allegare, & probare innocentiam suam, quæ nunquam exclusâ censetur, cum per defensionem naturalem, juxta suprâ dicta, c. l. n. 38. *Salzedo cit. c. 119. n. 10.*

XXXVI. Porro excommunicatus per annum causam, quæ ad fidem non pertinet, si in excommunicatione per annum contumaciter perseveret, quidem haberi potest pro confesso, vel convicto hæretico, redditur tamen de hæresi suspectus, ex Concilio Tridentino *Seff. 25. c. 3. de reformatione*, & indeci ipi possit cogi ad respondendum, & indeci ipi possit cogi ad respondendum, & contra eum inquiri de hæresi, quia præsumptum malè sentire de articulis fidei, contemnendum tempus auctoritatem, & potestatem *Gl. fin. in cit. c. Cum contumacia in addit. h. t. in An autem idem dicendum sit, si quis fuerit excommunicatus propter contumaciam in causa per annum in excommunicatione persistat, respondendus sit pro confesso, & convicto in illa causa, dubitatur. Negat Farin. c. l. etiam si per nos in ea perseveraverit, quia dicti Canonem quinnitur de causa civilis, sed c. *rursus*, de causis criminalibus, c. *verò Quicumque* de crimine, sive agatur, ter, sive criminaliter, secundum *Gl. in c. Canon. V. Non potest de dolo & contum. Affirmat verò cit. casu 416. n. 36. Salzedo cit. l. n. 9. post c. Alma. p. 1. §. 7. n. 10.* Ratio est: quia, si tantia in excommunicatione in causa civilis hunc effectum habet, ut persistens in illa per annum pro confesso, & convicto habeatur, quantum operabitur in causa civilis, in qua non ita clarescentes probationes requiruntur, *l. ult. C. de Et hæc sententia est probabilior.**

Illud certum est, perseverantem in excommunicatione etiam latâ ob causam civilem, per annum, haberi pro suspecto de hæresi, ut patet verbis Concilij suprâ cit. loc. *Excommunicatus*, quæ post legitimas monitiones non respiciunt, & distinguitur inter excommunicatum, ex criminali, & ex causa civili, adeòque uterque apprehenditur, nam contumacia est uniformis, & rationis: imò major videtur in causa civili, & leviori, & quæ ordinariè minus impedire potest communicationem à comparendo in Judicio, *l. ult. c. l. n. 5. Salzedo c. l. n. 12. §. primo.*

Prædictis addendum, quod excommunicatus ob quamcunque causam, sive criminalem, civilem, & in excommunicatione persistens, annuum, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis, & alijs, sit ut colligitur ex c. *Cum bona. 8. de eiusdem lit. & c.* & docet *Menoch. c. l. n. 48. §. 2. & Salzedo c. l. n. 13.* quia post annum elapsum, consideratur ampliùs sola illa causa, ob quam excommunicatio lata est, utrùm sit causa criminalis, an civilis, sed nova illa, quæ à perseverantia, sive pertinacia novum est delictum, nempe contemptus innotivus Clavium, sive potestatis Ecclesiæ, ob quam infertur pœna privationis beneficiorum.

§. V.

De absoluteione ab hæresi, & excommunicatione ei annexa.

XXXVII. Præmittendum, non solum excommunicationem, sed etiam ipsum crimen, seu peccatum hæresis esse per se, & immediatè S. Pontifici reservatum, & non tantum mediatè, & per accidens, quia nimirum nullus à culpa absolvi potest, nisi prius à censura ei annexa absolvatur, ac proinde absolutio ab hæresi, quoad culpam, etiam si bona fide facta sit ab eo, qui caret facultate absolvendi à censura excommunicationis ei annexa, irrita est, & quoad censuram, & quoad culpam, seu peccatum, idèoque peccatum illud reus iterum confiteri debet, quod non esset necessarium, si peccatum hæresis non esset reservatum per se; tunc enim absolutio peccati valeret, & sola censura excommunicationis maneret, à qua de novo absolvendus foret, quia prima absolutio invalida fuit, ob defectum potestatis absolvendi. At verò sublata excommunicatione hæresis per eum, qui legitime potest ab illa absolvere, cessat quoque peccati reservatio, ita ut quilibet confessorius ab hæresi peccato absolvere possit, quia sicut peccatum hæresis, & censura ab initio sunt connexa, ut culpa sine censura non reservetur: ita etiam sublata censura, censetur sublata reservatio culpæ: & concessa potestate absolvendi à censura, censetur etiam concessa facultas absolvendi à culpa hæresis, & vice versa. Quare si hæreticus ignoret, hæresi annexam esse excommunicationem, eam non incurrit, potestque quoad culpam à quovis Confessario absolvi, Sanch. l. 2. moral. c. 8. n. 5. & c. 11. n. 1.

XXXVIII. Queritur 1. An Episcopi possint absolvere ab hæresi, & excommunicatione ei annexa? Resp. In Concilio Tridentino Sess. 24. c. 6. de reform. concessa fuit Episcopis facultas, ut possint absolvere ab hæresi crimine occulto, in foro conscientie, per seipsos tantum, non eorum Vicarios. Circa quod Decretum notandum 1. nomine Episcopi intelliguntur 1. omnes ij, qui subditos habent, quia ratione subditorum in propria Diocesi datur ijs hæc facultas, etiam electi, & confirmati, etsi consecrati non sint, imò nec Sacerdotes, quia absolutio ab excommunicatione non est absolutio Sacramentalis, etiam si fiat in foro conscientie tantum, sed actus jurisdictionis, Sanch. l. 2. mor. c. 11. n. 3. Barbosa de offic. Episc. alleg. 39. n. 2. & 3. Secundò eadem potestas competit Capitulo, vacante Sede Episcopali, ut tenet Sanch. c. l. n. 4. quia hoc succedit Episcopo in jurisdictione ordinaria. Contrarium tamen tradit post Suar. Castro Palao, l. 1. tr. 4. dis. 4. pon. 3. §. 1. n. 3. quia hæc potestas jure speciali est concessa Episcopis tantum, & non eorum Vicariis: Capitulum verò exercet jurisdictionem per Vicarium à se deputatum. Tertiò nomine Episcopi hic probabiliter etiam comprehenduntur Prælati inferiores ordinarii, & quasi Episcopalem jurisdictionem habentes, Sanch. c. l. n. 5. Avila p. 7. de censur. dis. 10. dub. 6. Palao c. l. n. 4. quia tales Prælati gaudent Episcopali jurisdictione, ad quam spectat hæc potestas absolvendi, etsi jure speciali: non tamen derogat Juri communi antiquo, quo nulla erat re-

servatio, etiam hæresis, sed potius Jure commune constituit, idèoque est late interpretanda; quamvis Garc. contrariū teneat. Quartò. Hæc facultas absolvendi probabiliter etiam competit Prælati regulis exemptis, quia & ipsi quasi Episcopalem jurisdictionem habent, ut docet Rodriq. t. 1. qq. reg. q. 61. art. 9. Contrarium tamen tenet Sanch. c. l. n. 7. quia non habent propriam Diocesi, quibus illa potestas solum concessa est. Verum Pius V. illam facultatem ex speciali privilegio etiam ad Prælatos conventuales exemptos extendit, ut refert Rodriq. c. l.

XXXIX. Notandum 2. Hæc potestas absolvendi ab hæresi, & alijs delictis occultis, & reservatis, non conceditur Episcopis, nisi in ordine ad eos, qui ipsis sunt subditi, ratione domicilij, vel quasi domicilij, item quoad peregrinos, & vagabundos, qui ab Episcopo loci Sacramenta percipere possunt penitentia & Eucharistia, & consequenter etiam ab illo absolvi in foro conscientie ab excommunicatione, & alijs censuris possunt, quæ prærequiritur ad percipiendum Sacramenta, ex generali Ecclesiæ consuetudine, Sanch. c. l. n. 9. Barbosa, n. 4. §. 5. & 6.

Notandum 3. Potestas absolvendi ab hæresi, & alijs delictis occultis Papæ reservatis concessa Episcopis in cit. Decreto Concilij Tridentini, restringitur ad forum conscientie: quod aliqui intelligunt de foro Sacramenti penitentia, ita ut non possit absolvere Episcopus extra confessionem Sacramentalem, Barbosa, cit. alleg. 39. n. 7. & 8. Garc. de benef. p. 11. c. 10. n. 139. juxta declarat, S. Congreg. Cardin. Sed probabilius est, hanc absolutionem impendi posse etiam extra Sacramentum penitentia: tum quia forum conscientie est distinctum à foro Sacramentali penitentia, quia est solum forum secretum, requirens conscientiam, ita ut absolutio ab hæresi, vel alio delicto occulto facta in foro conscientie, non profit pro foro externo, si contingat hæreticum, vel alium delinquentem ad Judicium trahi, idèoque non potest publice impendi coram testibus, & Notario, sed secretò, sive extra, sive intra confessionem. Tum quia hæc facultas est late interpretanda, quia favorabilis, cum sit conformis Juri communi, idèoque non restringenda ad forum Sacramenti penitentia, Sanch. cit. c. 11. n. 13. & l. 8. de matr. c. 38. n. 29. Suar. dis. 41. de censur. sec. 2. n. 11. & alij.

Deinde restringitur facultas absolvendi ab hæresi, & alijs delictis occultis reservatis, ad Diocesi Episcopi absolventis; dicitur enim in Decreto, in Diocesi sua, quod vel ita intelligendum est, quod non possit Episcopus absolvere ab hæresi, nisi existat in propria sua Diocesi, non quidem ex eo, quod absolutio non possit fieri erga subditum ab Episcopo extra Diocesi propriam existente, cum sit actus jurisdictionis voluntaria, quæ potest extra proprium territorium in subditos exerceri: sed quia S. Pontifex potuit, ac voluit condiciones quasdam apponere in concessione hujus potestatis absolvendi, absque correctione, aut derogatione Juri communis, cum Episcopi non habeant de jure communi potestatem absolvendi à delictis Papæ reservatis, ut nimirum absolutio ab Episcopo detur existente in sua Diocesi, sicut etiam illa facultas data fuit solum pro foro interno conscientie, Barbosa, c. l. n. 7. Palao, cit. p. 3. §. 1. n. 13. vel illa potestas data est ad subditos existentes

stentes in sua Diœcesi, ita ut extra illam existentes non possint absolvi, ut explicat *Suar. cit. sec. 2.* quia paci, & recto regimini magis congruit, si potestas absolvendi, non solum ad personas subditas, sed etiam ad territoria limitetur: quamvis aliter explicet hæc verba *Sanch. cit. c. 11. n. 17.* secundum quam tamen expositionem, post verba illa, *sibi subditos*, frustra viderentur addita verba illa, *in Diœcesi sua.*

Notandum 4. Potestas absolvendi in prædicto Decreto Trident. restricta etiam est ad hæresim, aliæque delicta occulta Papæ reservata. Ubi per delictum occultum non intelligitur, quod per testes probari non potest, ut putat *Garc. p. 7. de benef. c. 11. n. 46.* sed quod non est publicum, seu notorium, & famosum; quare etiam si delictum ab aliquibus sciatur, & probari possit: si tamen non sciatur à maiore parte vicinæ, aut Parochiæ, aut Collegij, aut Communitatis, in qua saltem sint decem personæ, adhuc debet censeri occultum, *Azor. p. 1. l. 8. c. 10. q. 9. Sanch. cit. c. 11. n. 19. Barb. cit. alleg. 39. de quo plura videri possunt, apud DD. cit.*

XL. Notandum 5. Limitatur dicta potestas absolvendi in eodem Decreto, ut delictum non sit deductum ad forum contentiosum, quod tunc censetur fieri, si accusatio, aut denunciatio coram legitimo Iudice facta sit, & Reo intimata, isque citatus sit, quia citatio est primus actus Iudicii, *Sanch. cit. c. 11. n. 21. & l. 8. de matr. c. 34. n. 58.* quamvis alij probabiliter putent, non posse dici delictum deductum ad forum contentiosum, nisi post litis contestationem, ante quam non dicitur propriè Iudicium coëptum, nec lis mota, cum forum verè contentiosum dici non possit, nisi super delicto commissio, negando, vel confitendo contendatur, per quem actum litis contestatio etiam in criminalibus inducitur, *Barb. cit. l. n. 29. & 2. seqq.* Id verò intelligendum est, dum lis pendet, seu durat Iudicium: nam si delinquens ob defectum plenæ probationis in foro externo sit absolutus, poterit Episcopus eum absolvere; quia tunc manet delictum occultum, nec potest dici plenè, & cum effectu deductum ad forum contentiosum, *Sanch. cit. l. n. 21. Suar. cit. disp. sec. 2. n. 6. Barb. cit. l. n. 32. & 33. apud quos plura de hoc videri possunt.*

Notandum 6. Facultas absolvendi ab hæresi occulta, est insuper restricta ad personam Episcopi in citato Decreto, ita ut per se ipsum tantum; non autem per suum Vicarium possit absolvere. Excipiunt aliqui, quod Episcopus, pro una, vel altera vice, possit alicui specialiter committere potestatem absolvendi ab hæresi occulta; non tamè generaliter alicui eam committere potest, quamvis possit facultatem dispensandi in irregularitatibus ex occulto delicto provenientibus, si quo fit mentio in priore parte cit. Decreti Concilij, generaliter alicui delegare, *Azor. cit. c. 10. q. 11. Sanch. cit. c. 11. num. 23. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 2.* Verùm contrarium tradit *Molin. tr. 5. de justit. disp. 18. n. 2. Gutier. l. 1. Can. qq. c. 13. n. 29. Garc. p. 11. de benef. c. 10. n. 113. & alij*, quia dictio taxativa tantum apposita Episcopis restringit potestatem absolvendi ab hæresi ad eorum personas, alioquin non Episcopis tantum, sed etiam eorum Vicariis, qui specialissimè ad unum, aut alterum casum sunt deputati, licitum esset absolvere

ab hæresi occulta, contra verba Concilij, absolute, & particula non posita ante Vicarios excludit. Poterit tamen Episcopus, si iustam, & sufficientem ad absolvendum causam excommunicationis, hæreticæ, & aliarum etiam absentem absolvere, quæ sublatâ, notabilius reservatum peccatum hæresis, sed quæ infestarius approbatus ab illo absolvere potest, sententia videtur probabilior, & tutior, cum sita non sit certa ante declarationem S. Pontificis, dubio autem est illicitum uti jurisdictione, si non constet, an sit concessa: præsertim si communicatio sit annexa, ut notat *Mol. cit. l.*

XLI. Queritur 2. An facultas concessa Concilio ex prædicto Decreto Tridentini Concilio vocata per Bullam Cænæ Domini, §. Ceterum ad absolutionem ab hæresi, & ceteris casibus Bullæ? Negant esse revocatam *Nic. conf. 11. q. 1. de priv. Gutier. cit. c. 13. in pluribus apud Sanch. l. 2. mor. c. 11. n. 27.* tantum præcipuum est, quia correctio juris in quoque fieri potest: At Bulla Cænæ revocata vis facultates absolvendi ab hæresi, & alijs ibi expressis, per Sedem Apostolicam, aut Concilij Decreta concessas, in genere, & bene potest intelligi de peccatis publicis, & de solutione, quæ etiam in foro externo proficit; potest de absolutione à peccatis occultis, & conscientiarum, de quib⁹ solum loquitur Concilium; verò de declarationibus SS. Pontificis, hæc facultates sunt revocate, authenticè contraibissent tales declarationes specialiter præcipuas alias obligare non possunt. Contrariam sententiam esse revocatas, tenent *Azor. p. 1. l. 4. q. 10. Suar. cit. disp. 21. de censur. sec. 3. n. 5. de benef. c. 10. n. 115. & seqq. Sanch. cit. l. 2. c. 13. n. 37. Barb. de offic. Episc. alleg. 40. & seqq.* ubi ait, ita declarasse Gregorium XIII. mentem VII. idè quæ nunc in praxi Episcopi tere solere à Papa facultatem absolvendi ab occultis. Fundamentum præcipuum est, quia Bulla Cænæ prohibet Papa, ne quis absolvat hæresim, aliisque casibus in Bulla contentis, præceptum, vel privilegiorum, quæ Episcopi non sunt concessa à Sede Apostolica, etiam vi Decretorum Concilij. Sed nullum Concilium, nec Tridentinum hanc facultatem absolvendi concessit Episcopis; ergo hanc facultatem, quæ in hoc Concilio conceditur, intendit Papa revocare. Neque test, ibi reservari facultatem absolvendi à ceteris seu peccatis publicis, & pro foro externo, quia non est concessa à Concilio Tridentino; præsertim reservatum, non tam pro foro externo, quam pro foro conscientiarum facta sit, siquidem absolute reservatis solum in articulo mortis permittitur, *l. 1. tr. 4. disp. 4. pun. 3. §. 1. n. 22.*

XLII. Verùm quicquid sit de hoc, prior sententiam, nempe non esse hanc facultatem Tridentini revocatam per Bullam Cænæ, in praxi rite implecti possunt Episcopi in Regionibus ab hæreticioribus, propter difficultatem adeundi S. Pontificem, ut tradit *Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. n. 4. de Clerici. 4. n. 14.* Et hinc Episcopi Germani, & Calvinianos, & similes hæreticos

Catholicam fidem suscipere volunt, possunt per se, vel delegatos suos, etiam in foro conscientie absolvere, non solum ab hæresi occulta, sed etiam notoria, & publicâ; quia cum ob nimiam frequentiam, & multitudinem absolvendorum, adsit necessarium, & evidens impedimentum eos mittendi Romam; ideo tales casus Papales fiunt Episcopales, quamvis majoris securitatis causâ, aliqui Episcopi talem potestatem absolvendi à Papa petere soleant, *Laym. de jurisd. ordin. concl. 72.* Pro foro externo verò possunt Episcopi, præsertim Germaniæ, ubi alij Inquisitores hæreticæ pravitatis non sunt, de jure communi absolvere hæreticos (dummodo non sint hæresiarum, seu novæ hæresis Auctores) ab excommunicatione Papæ reservatâ, tanquam delegati Sedis Apostolicæ, abjuratâ prius hæresi, & in-junctâ illis penitentia, prout sumitur ex cap. *Ut offi-* *fissim.* 11. in princ. vers. *Si verò.* h. t. in 6. & tradit ibid. *Franc. num. 2.* *Farinac. tr. de hæresi q. 192. §. 4.* n. 51. *Molin. tr. 5. de justit. disp. 18.* quæ absolutio illis prodest, etiam in foro interno, ita ut ablatâ excommunicatione, à quovis Confessario approbato peccato hæresis absolvi possint, *Laym. cit. c. 6. num. 6.* ubi addit, quod in Germania Lutherani, vel Calvinistæ, qui Catholici fieri volunt, ordinari non deducantur ad forum externum, seu judiciale Episcopi: sed mox instituuntur in fide Catholica, & post abjuratorem hæresis ad Sacramentalem Confessionem, & susceptionem S. Eucharistiæ admittuntur, *Laym. cit. l.* Porro illud certum est, Episcopos non posse absolvere relapsos in hæresim, etiam in foro conscientie, quia id nullibi reperitur esse concessum.

XLIII. Quæritur 3. An vi privilegij Apostolicæ Sedis, Religiosi possint absolvere ab hæresi in foro conscientie? Resp. Potest Præpositus Generalis Societatis JESU per se, vel per alios quoscunque absolvere à casibus hæresis, & aliis contra fidem, & consequentibus censuris quibuscunque in foro conscientie, ut habetur in Brevi Julij III. anno 1552. concessio die 22. Octobris. Et in Compendio privilegiorum Societatis, *V. Absolutio. §. 3.* quæ facultas communicatur Provincialibus, cum potestate, ut rematurè consideratâ, in casibus particulâribus, id possint aliis communicare.

XLIV. Quæritur 4. An sub facultate generalis absolvendi à casibus reservatis concessa per Bullam Cruciatæ, vel Jubilæi, comprehendatur etiam facultas absolvendi ab omnibus casibus contentis in Bulla Cenzæ, vel sub facultate absolvendi à reservatis in eadem Bulla, facultas absolvendi ab hæresi? Resp. negativè, nisi specialiter exprimat. *Azor. p. 1. l. 8. c. 10. q. 12.* & c. 19. q. 2. *Sanch. l. 2. Moral. c. 12. num. 10.* *Barb. de offic. Episc. alleg. 40 num. 31.* & alij communiter. Idque probatur ex stylo, & usu Curie Romanæ, qui hac in parte vim legis habet: unde in Jubilæis, post concessam facultatem absolvendi à reservatis in Bulla Cenzæ, interdum exprimi solet, etiam ab hæresi, quod superfluum foret, si sub generali illa clausula contineretur. Ratio est: quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, *Reg. 81. in 6.* At hæresis absolutio est ita reservata, ut verisimiliter Papa eam non concessis-

Tomus V.

set: neque enim est verisimile, Papam tot legibus in favorem fidei latis derogare voluisse, nisi id ex-primat.

Illud hic addendum, hæreticus absolutus in foro conscientie, aut penitentiali ab Episcopo, vel alio Confessario privilegium speciale ad hoc habente, si postea accusetur de hæresi in foro externo, non evadit penas illius fori, etiam si penitentia publica in foro conscientie ei fuerit imposita; quia utrumque Judicium tendit ad diversos fines: nam penitentia imposita in foro interno tendit ad hoc, ut satisfiat DEO, & imponitur tanquam medicina propriæ salutis: at pœna fori judicialis externi tendit ad vindictam publicam, ut satisfiat Reipublicæ; quia reus pravo exemplo offendit illam, *Sanch. cit. c. 12. n. 7. Barb. cit. alleg. 40. num. 29.*

SECTIO III.

DE ALIIS POENIS

hæreticorum.

§. I.

De pœna irregularitatis, seu inhabilitatis ad Ordines, & ad beneficia Ecclesiastica, quam contrahunt hæretici.

XLV. Quæritur 1. An hæretici etiam conversi ad fidem Catholicam sint irregulares? Resp. 1. Si sint hæretici notorii, seu publici, vel per evidentiam facti, vel per sententiam Judicis, vel per propriam confessionem in Judicio, certum est eos, etiam post penitentiam, & absolutionem ab hæresi, sacros Ordines suscipere non posse. Est communis sententia, & constat ex c. 1. & c. *Saluberrimum.* 21. caus. 1. q. 7. & sumitur ex c. 2. §. *Hæretici.* h. t. in 6. ubi hæretici redduntur inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica, ad quæ etiam pertinet Ordo, *Avila p. 7. de irregul. disp. 4. dub. 2. concl. 2.* Idemque de Apostata habetur in c. *Presbyteros.* 32. §. *De his autem.* *Gl. V. Commodari.* disp. 50. Et si verò Clerici in hæresim lapsi, etiam publici, non possint ad altiores Ordines promoveri, permittuntur tamen in Ordinibus ante hæresim susceptis ministrare, *cit. c. Saluberrimum.* & c. *Convenientibus.* 4. cit. caus. 1. q. 7. sed non nisi ex dispensatione, *Sanch. l. 2. Moral. c. 25. num. 3.* Laici verò quantumvis penitentes, non possunt admitti ad Ordines suscipiendos, c. *Il-lud.* 66. disp. 50. quia susceptio Ordinum non interdicitur Clericis, quia Clerici sunt, sed ratione hære-ticos; adeoque eam contrahunt etiam laici ejusdem criminis participes, *Sanch. cit. l. n. 2.*

XLVI. Resp. 2. Probabilius est, hæreticum occultum non esse irregularem; adeoque post absolutionem ab hæresi, in foro conscientie, ad Ordines sacros promoveri posse, ut docet *Avila c. 4. concl. 3.* *Laym. l. 1. p. 5. c. 4. num. 12.* Idque probatur ex c. *Ad abolendam.* 9. h. t. ubi sermo est de hæretico publico, ut patet ex illis verbis: *quicumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi:* de quo etiam in cit. cap. *Saluberrimum.* est sermo, quia requiritur, ut reversi ad fidem prius errores suos à se damna-

Q

damnari videantur; adeoque de publica abjuratio-
ne ille textus loquitur. Ratio est: quia non propter
hæresim, secundum se, sed quatenus ea juris infamiam
annexam habet, irregularitas in hæreticos decreta
videtur: infamia autem juris, vel etiam facti,
non habet locum in hæresi occulta; ut infra dicitur.
Est autem hic sermo de hæresi occulta, quæ
in actum externum prodijt, non tamen est publicè
nota, seu manifesta: nam si hæresis est omnino occulta,
& mente solum concepta, seu retenta; certum
est apud omnes, nullam incurri irregularitatem.
Sanch. cit. c. 25. n. 4. Sicut etiam irregulares non fiunt,
qui sunt solum de hæresi suspecti, etsi vehementer,
Sanch. cit. l. n. 12. & alij apud ipsum.

XLVII. Porro in irregularitate ob hæresim
contractâ solus S. Pontifex dispensare potest, si lapsus
in hæresim sit Clericus, ut post pœnitentiam,
& abjuratam hæresim possit promoveri ad superiores
Ordines, vel ad omnes Ordines, si sit laicus,
Navarr. in Man. Prel. c. 27. n. 205. Sanch. cit. c. 25. n. 13. At verò ut hæreticus Clericus possit ministrare
in Ordinibus jam antè susceptis, potest etiam
Episcopus dispensare; quia in Canonibus suprâ allatis
permittitur, ut ex dispensatione in Ordinibus
ante hæresim susceptis, ministret hæreticus conversus;
ergo hoc ipso non est dispensatio reservata
Papæ, & concessa Episcopis, *Sanch. cit. l. n. 14.* Ex-
cipiuntur Episcopi lapsi in hæresim, & Sacerdos hæreticus,
ut possit celebrare Missam, cum quibus solus
Papa dispensat, *Sanch. cit. l.* An autem Episcopus
possit dispensare in irregularitate occulta, vi
Concilij Trident. *Sess. 24. c. 6. de reform.* sicut in alijs,
quæ ex delicto occulto proveniunt, non conveniunt
DD. de quo videri potest *Sanch. cit. l. n. 16.* ubi ait,
in illo Decreto absolutè, & sine limitatione concedi
Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate
occulta: posteriora verò verba Concilij intelligenda
esse de sola absolutione ab excommunicatione incur-
sa ob hæresim.

Illud hic addendum, consuetudinem, quæ in his
Provincijs septentrionalibus viget, secundum quam
Episcopi ex hæresi ad fidem Catholicam conversos,
& ab ea absolutos ordinare solent, validam, ac licitam
esse; quia tales neque in foro civili à publicis
dignitatibus, & officijs excluduntur, de quo *Navarr. l. 1. consil. 1. q. 14. n. 4. tit. 2. Laym. cit. c. 4. in fine.*
Multò magis verò cum talibus in his Regionibus ab
Episcopis dispensari poterit, vi Privilegij concessi dis-
pensandi in omnibus irregularitatibus, præter eas,
quæ ex voluntario homicidio, mutilatione, bigamia,
& defectu natalium, sunt contractæ, *Laym. cit. l.*

XLVIII. Quæritur 2. An Episcopus, vel Sacerdos,
si hæreticus fiat, privetur potestate Ordinis? Resp.
non amittere illam, sed retinere, quia potestas
Ordinis, nomine Christi, exercetur, & ex institutione
ipsius vim suam habet, & effectum producit, &
cum sit annexa Characteri spirituali, qui est inde-
lebilis; ideo amitti non potest. Quare hæreticus rite
ordinatus, validè adhuc consecrat in Missa, Ordines
confert, confirmat, baptizat &c. quia hæc omnia
sunt nomine, & auctoritate, ac ex institutione Christi,
Azor. p. 1. l. 8. c. 13. q. 4. & 5. & alij DD. communiter. Unde Episcopi ab hæresi redeuntes
non iterum ordinantur, *cap. Convenientibus. 4.*

caus. 1. q. 7. & ij, qui ab hæreticis Episcopis ordinati,
servatâ formâ, ac ritu Orthodoxæ Ecclesiæ, non
debent iterum ordinari, *c. Ordinationes. 9. q. 1.*
secus est, si ordinati sunt, non servatâ Ecclesiæ,
c. Daibertum. 24. junct. Gl. 7. de caus. 1. q. 7. Azor. cit. q. 5. in fine. Nec ob-
stantes quidam, qui asserere videntur, non hæreticos
potestatem ordinandi, sacrificium edendi &c. quia
intelligi debent de facto, & ullo jure permissio,
nec extra Ecclesiam Catholicam. Quosè offertur
sacrificium, *Azor. cit. c. 13. q. 1.* Ea verò Sacramenta,
quorum valor pendet a dictione, ut est Sacramentum
pœnitentiæ, nec etiam validè cōferri possunt ab hæreticis,
nominatim denunciati non sunt hæretici, vel communicati:
quia licet tales vitandi non sunt, dictione tamen
carent, cum suspensi sint, ipsi officio, & beneficio,
ac ideo nec ligare, nec re possunt, *Arg. c. Audivimus. 4. caus. 24. q. 1.*
rùm quamdiu hæretici occulti ab Ecclesia officio
manere tolerantur, valent eorum potestatem
adhuc in possessione officij, quamvis teneant,
Azor. cit. c. 13. q. 7.

XLIX. Quæritur 3. An, & quâ ratione
hæretici sint inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, &
publica, iisque privandi? Resp. Hæretici inhabiles
sunt ad acquirenda beneficia, & officia publica,
durante hæresi, cum sint excommunicati irregulares,
ut expresse deciditur in *c. Quamvis. 8. Hæretici. h. t. in 6.* ubi statuitur, ut hæreticos
rūmque credentes, receptatores, defensores, fautores,
ipsorumque filij, usque ad secundam generationem
(de quibus infra) ad nullum Ecclesiasticum beneficium,
vel officium publicum accedant, quod si secus actum
fuerit, sit irritum, inane. Quare collatio beneficii
facta hæretico ipso jure nulla; adeoque is fructus inde perceptos
restituere debet, ante omnem Judicis sententiam
cum injustè, & sine titulo eos perceperit, *Arg. c. 13. q. 8. Sanch. l. 2. Mor. c. 26. n. 4. Gonsalv. benefic. c. 10. n. 8.* Non tantum autem inhabiles
hæretici ad beneficia acquirenda, sed etiam privati
beneficijs obtentis, ut constat ex *c. Inmissi. 12. §. Privandi. h. t. in 6.* ubi dicitur,
privandi præterea sunt, vel privatos nunciandi
beneficijs, ac alijs beneficijs Ecclesiasticis, &
Diocesanorum, vel eis absentibus, Vicariorum
suorum consilio, & officijs publicis, ac hominibus
quibuscunque, eosdem hæreticos, receptatores,
& defensores ipsorum, eorumque filios, & nepotes
plenam concedimus facultatem, tamen Diocesanis
(vel eorum Vicarij) in privando tales, nisi legitime
constet, quod ipsam legem ter hæreticis, vel eorum
favoribus hominibus beneficia contulissent: tunc enim
non est in potestate ipsorum, quærendi Episcopos
Diocesanos pro consilio, sed ipsi sunt puniendi,
scilicet per Metropolitanum, Franc. hic in fine.
vel potius hoc collatum Episcopo, qui scienter contulit
beneficium Ecclesiasticum hæretico, puniendus est
ab Inquisitore, tanquam fautor hæreticorum,
Farinac. tract. de hæresi q. 189. §. 6. n. 75.

Id verò ulterius extenditur, quod

ti non tantum sint privandi per sententiam Judicis, sed ipso jure sint privati, à die commissi criminis, omnibus beneficiis Ecclesiasticis ante hæresim obrentis, & ipso jure sint inhabiles ad alia obrentenda, secundum probabiliorem, & communiorem sententiam, quam tenet Sanch. cit. c. 26. num. 6. Salzedo in pract. crim. Canon. c. 117. num. 2. Garç. p. 118 de benef. c. 10. num. 66. Farinac. cit. q. 189. num. 77. & plures alij: & probatur, tum ex cit. c. Ad abolendam. ibi: Omni officio, & beneficio Ecclesiastico spoliatus, h. t. quod verbum executionem; adeoque privationem ipso jure importat, Rebuff. in practi benef. p. 3. tit. de modis amittendi benef. num. 4. tum ex c. Cum secundum. 19. h. t. in 6. ubi statuitur, omnia bona hæreticorum esse, ipso jure, confiscata, de quo infra; ergo multo magis amittunt ipso jure bona spiritalia, sive beneficia Ecclesiastica. Quare cum in cit. c. Urcommissi. §. ult. dicitur, quod privandi, vel privati denunciandi sint, particula vel, non disjunctivè, sed expositivè, sive declarativè sumi debet, ita ut sensus sit, privandi, id est, privati denunciandi sunt, ut explicant DD. citi. Requiritur tamen sententia declaratoria hæreseos, ita ut ante illam non teneatur hæreticus beneficia dimittere, sicut nec bona temporalia, ut satis colligitur ex cit. c. Cum secundum, Sanch. cit. l. num. 7. quod facit regula generalis, quod in omni casu, in quo pœna ipso jure incurritur, sententia delicti declaratoria requiritur, Farinac. cit. l. num. 80. postquam non tantum privatur beneficio, sed etiam fructibus à die commissi criminis perceptis, Sanch. cit. l. num. 10. Quod autem dictum est, hæreticos, ipso jure, privatos esse, beneficiis suis, id limitandum est, ut non procedat in hæretico poenitente, saltem si continuo, & spontè ad unitatem fidei Catholice redeat, antequam de hæresi fuit convictus, & hæreticus declaratus; tunc enim est acquissimum, ut Beneficiarij ex dispensatione Papæ in beneficio relinquantur, vel restituantur, Rebuff. cit. l. num. 5. Sanch. cit. c. 26. num. 13. Farinac. cit. q. 189. num. 82. & 84.

Porro suspecti, vel diffamati solum de hæresi non privantur ipso jure beneficiis obtentis: sed juxta criminis qualitatem, illis per sententiam sunt privandi, Sanch. cit. c. 26. num. 14. Farinac. cit. l. num. 86.

II. Præterea ad prædictam pœnam privationis beneficiorum decretam in hæreticos, reduci potest illa, quæ habetur in c. 2. §. Ad hæc. h. t. in 6. ubi statuitur, ut quicumque viri Ecclesiastici, qui ad preces hujusmodi pestilentium personarum (vide licet hæreticorum, vel fautorum Hæreseos) dignitates, personatus, vel quæcunque alia beneficia Ecclesiastica sunt adepti, ex nunc ijs sint privati, utque tales, & habitis careant, & si receperunt illa scienter (id est, sciendo eos, qui preces pro ijs offerunt, esse tales, Gl. hic V. eod.) ad alia, vel similia nequaquam imposterum admittantur. Idque statutum fuit, ob criminis hujus immanitatem, Gl. hic V. Privamus. in addit.

Ubi notandum 1. Hæc pœna non afficit laicos, qui adepti sunt dignitates, aut officia secularia, cum ipse textus tantum loquatur de Ecclesiasticis, Joan. Andr. in cit. c. 2. §. Ad hæc. V. Ecclesiasticos. Franc. not. 2. Tomm. V.

2. Qui per preces hæretici impetravit beneficium, perpetuo illo privatur, ita ut nec mortuæ personæ intermediâ, possit illud consequi, licet aliud sit in casu c. Ex transmissa. 7. de fil. presb. Io. Andr. hic V. Perpetuo. Franc. not. 2. 3. Inhabilitatus ad beneficia obtenta, non censetur inhabilitatus ad beneficia obtinenda, nisi exprimatur, Franc. hic not. 3. 4. Sub nomine dignitatis non includitur hic dignitas Pontificalis, seu Episcopalis, quæ speciali expressione indiget, Gl. hic V. Dignitas & Io. Andr. n. 6. in fine, quia materia hæc est pœnalis; ideoque restringenda. 5. Ut recipiens privetur perpetuo beneficiis sic acquisitis, & ut inhabilis reddatur ad alia obrentenda, duo requiruntur, nempe ut preces fuerint efficaces, & ut recipiens sciverit ad preces hæreticorum sibi collatum esse.

§. II.

De pœna infamiae, & privationis sepulture, quam incurrunt hæretici.

LII. Quæritur 1. An hæretici sint infames, & quidem ante omnem sententiam Judicis? R. esse ipso jure infames, ut apertè colligitur ex c. Excommunicamus. 13. §. Credentes. h. t. ubi fautores hæreticorum excommunicantur, & additur, ut si quis eorum satisfacere contempserit, intra annum, ex tunc ipso jure factus sit infamis: ergo multo magis ipsi etiam hæretici, cum sit publicum crimen, infamiam juris contrahunt, Azor. p. 1. l. 8. c. 13. §. Septima hæreticorum pœna. Idque etiam sumitur ex c. Statutum. 15. h. t. in 6. & c. Infames. 17. caus. 6. q. 1. & in Auth. Gazaro. C. h. t. omnes hæretici utriusque sexus perpetuam notantur infamiâ. Non tamen contrahitur hæc infamia juris, nisi post sententiam Judicis declaratoriam criminis: dicitur enim infamia juris, quia statim, cum per Judicis sententiam crimen esse commissum declaratur, Reus fit infamis, nec est opus, ut per sententiam Judicis condemnetur ut infamis, sed satis est, ut ejus crimen declaretur, v. g. esse hæreticum. Quod si crimen hæresis notorium fuerit per evidentiam facti, hæreticus contrahit infamiam non juris, sed facti, quæ per contrarium factum aboletur, Azor. cit. l. & Sanch. Porro ex eo quod hæretici sint infames, ipso jure repelluntur ab omnibus honoribus, & dignitatibus, neque Advocati, vel Notarii, neque Judices esse possunt, neque agere in Judicio, Auth. Credentes. §. Nullus. C. h. t. & excluduntur ab omni actu legitimo, Farinac. cit. q. 189. §. 4. n. 46.

LIII. Quæritur 2. An, & qualiter hæretici priventur sepultura Ecclesiastica? R. in c. Sicut. 8. §. Si autem. in fine. h. t. statuit Concilium Lateranense sub Alexandro III. ut si quis in peccato hæresis decesserit, oblatio pro eo non fiat, nec inter Christianos sepulturam accipiat, non obstante privilegio quibuscunque indulto. Ratio est: quia quibus vivis non communicamus, nec mortuis communicare debemus, c. Sacris. 12. de sepult. modò notoriè constet, eum decessisse in hæresi, Palao dif. 4. pun. 4. n. 1. Ex quo etiam inferit Gl. hic V. Obventu. & Hostiens. quod propter delictum etiam perditur privilegium; quia hoc non extenditur ad illicita, nec tuetur aliquem in malo,

malo, c. Nulli. 8. de sent. excom. & omni privilegio cessante, mali puniendi sunt, Gl. hic V. Obtenus.

LIV. Præterea in c. Quicumque. 2. in princ. h. t. in 6. statuit Alexander IV. ut quicumque hæreticos, vel credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum, scienter præsumpserint Ecclesiasticæ sepulturæ tradere, sententiam excommunicationis incurrant, usque ad idoneam satisfactionem: nec absolvi possint, nisi proprijs manibus publicè (& non occultè; quia publica peccata publicè emendari debent, c. 1. de pœnit. & remiss. Gl. hic V. Publicè.) extumulent, & ejusmodi corpora damnatorum projiciant (modò ossa eorum possint ab aliorum ossibus discerni, aliàs secus, c. Sacra. 12. de sepult. Gl. hic V. Extumulent.) & locus ille perpetuè careat sepulturâ, ita ut in eo non sint amplius sepelienda corpora fidelium, sed velut locus profanus cenferi debeat, Gl. hic in casu.

LV. Ubi notandum 1. Ut sepeliens hæreticum sit excommunicatus, requiritur, ut sciens illum esse hæreticum sepeliverit: secus, si ignorans, ut colligitur à contrario sensu, quia ignorantia probabilis excusat, Gl. hic V. Scienter. Navarr. l. 5. consil. 11. n. 1. h. t. & videtur etiam requiri, ut talis sit nominatim etiam denunciatus tanquam hæreticus, ut colligitur ex ijs, quæ tradit Navarr. in consil. 12. n. 6. eod. tit. Unde neque excommunicationem incurrat, qui aliquem solum suspectum de hæresi per famam sepelit, quia propriè non dicitur quis scire, quod per famam solum novit, & quod non potest probare: & cum in cit. c. 2. excommunicetur, non qui simpliciter sepelit hæreticum, sed qui præsumit sepelire, requiritur etiam, ut per dolum, & ex malitia id faciat. Navarr. in cit. consil. 11. n. 2. & seqq. ubi etiam n. 6. ait, quod hæc excommunicatio non sit reservata Papæ per Bullam Cœnæ, nec per alia Jura, sicut excommunicatio, quæ incurratur propter hæresim: quamvis esse reservatam colligi videatur ex c. Excommunicamus. 13. §. Sanè. h. t. ubi prohibetur, ut Clerici non exhibeant hæreticis Ecclesiastica Sacramenta, nec eos Christianæ sepulturæ tradere præsumant, nec elemosynas, aut oblationes eorum percipiant: alioquin suo privantur officio, ad quod nunquam restituantur, absque speciali indulto Sedis Apostolicæ, ut notat Gl. in cit. §. Sanè. V. Apostolica. Est tamen excommunicatio latæ sententiæ, quia per hæc verba, excommunicationis subjacent, fertur excommunicatio ipso jure, Francus in cit. c. 2. not. ult. h. t. in 6.

Notandum 2. Hæc pœna excommunicationis etiam locum habet, non solum in Clericis, sed etiam in laicis scienter sepelientibus hæreticum in Ecclesia, vel cœmetorio, cum textus hic dicat, quicumque: nam Constitutio Canonica universaliter disponens in materia pertinente ad forum Ecclesiasticum includit etiam laicos, Franc. in cit. c. 2. n. 3. Et extenditur etiam ad hæreticorum receptatores, defensores, fautores &c. Franc. ibid. n. 1.

Notandum 3. Etiam excommunicati sunt dantes locum ad sepeliendos hæreticos, etiam si ipsi non sepeliant. Farinac. tr. de hæresi. q. 192. §. 3. n. 45.

Notandum 4. Sepelientes hæreticos, non tantum sunt excommunicati, sed etiam suspecti de hæresi, ita ut contra eos procedi possit tanquam suspectos, Farinac. cit. l. n. 49.

Notandum 5. Cum quis aliquid faciat proprijs manibus; adeoque per se ipsum, non id facere per alium, Gl. hic V. Proprijs manibus in cit. c. 2. n. 3. ubi tamen in fine ait, si plures qui hæreticum sepeliverunt, & unus tantum pelientibus ossa exhumerit, vel alius extumulent etiam ij, qui non extumularunt à se sepeliverunt, ut patet ex cit. c. 2. in fine princ. Jo. de Perpetua.

Notandum 6. Locus, in quo hæreticum sepelitur, privatur aliorum fidelium sepultura, tempus tantum, donec satisfactum fuerit, perpetuum, ut patet ex cit. c. 2. in fine princ. Jo. de Perpetua.

Notandum 7. Non esse excommunicatum hæreticum sepeliri curavit, non favore hæresi ob amicitiam, & consanguinitatem, vel quod daver infelutum aërem corrumpat, Farinac. num. 50.

§. III.

De pœna Confiscationis bonorum qua infligitur hæreticis.

LVI. Queritur 1. An, & qualiter pœna hæresis bona hæreticorum confiscetur: primis in c. Vergentis. 10. h. t. Innocentius illi tuit, ut in Terris temporali jurisdictioni Papæ subjectis bona hæreticorum publicentur: & ita idem præcipit fieri per Potestates, & Principesculares in suis Terris, ac Provinciis: & si istius exequendum negligentes fuerint, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compelluntur; nec ad eus alterius bona eorumdem referuntur: nisi ad fidem redierint, & abjuraverint hæreticam pravitatem: & ex misericordia aliquorum voluerit misereri: ut temporalis saltem na corripiat, quos spiritalis non corrigi potest: cum enim secundum LL. civiles (l. Quicquid. C. ad leg. Jul. Majest.) filijs suis, vitâ solum ex misericordia conservatâ, confiscentur eorum bona, quanto magis, qui aberrantes à fide Filium Dei offendunt, à Capite nostro, quod est Christus, Ecclesiasticam distractionem, seu censuram per cidi debent, & bonis temporalibus spoliati, gravius est, æternam, ac Divinam, quam temporalem lædere Majestatem, nec exheredatæ eorum Catholicorum debet impedire censuram hujusmodi severitatis: cum in multis casibus filijs patribus temporaliter puniantur: & secundum Canonicas Sanctiones quandoque, non solum puniantur Auctores scelerum, sed etiam proprijs damnatorum, ut patet ex c. Cum multis. 1. n. 15. q. 8. ubi geniti ex Ministris Ecclesiæ reprobis in servitutem ejusdem, & c. Cum Ecclesia. 11. de peccato Israelitarum, caus. 1. q. 4. & cor. in a. Presby.

LVII. Pro explicatione hujus c. notandum, Ecclesia potest, etiam in Terris Imperij, proprium Ecclesiasticum infligere pœnam confiscationis bonorum, quamvis bona publica detineant ad fiscum sæcularem, Abb. hic n. 2. nisi is, cui bona confiscantur, esset Clericus; tunc enim bona

applicatio fieret fisco Ecclesiæ, etiam in Terris Imperij. Arg. c. 2. de success. ab intest. Fagnan. hic n. 4. & 5. ex Buorio, & Ancharano. habet enim etiam Ecclesia Camera fisco, cui applicantur bona publicata, quia Ecclesia in terris quoad temporalem jurisdictionem sibi subiectis, vendicat sibi omnia jura temporalia. Fagn. hic n. 2.

Notandum 2. Judices, ac Principes sæculares possunt per Ecclesiam compelli ad justitiam administrandam, c. Administratores. 26. caus. 23. q. 5. Gl. hic V. Precipimus. idque ratione peccati, Arg. c. Novit. 13. de Judic.

Notandum 3. Hæretici, quamvis ad fidem sponte redeant, non tamen recuperant bona amissa, nisi ex misericordia, & gratia eis reddantur, Gl. hic V. Misere, & Abb. n. 2. not. 3. Idemque est de Episcopatu, quem non recuperat in hæresim lapsus, nisi ex misericordia, c. Ipsa pietas. 24. §. Si iniquum, in fine. caus. 23. q. 4. & c. Quod autem. 3. cit. caus. 9. 7. Gl. hic V. Misere.

Notandum 4. Propter criminis paterni immanitatem quandoque puniri possunt filij temporali-ter, quia ipsi parentes puniuntur in personis filiorum: nam ut dicitur in l. Isti quidem. 8. in fine. ff. Quod metus causa. cum parentes pro affectu magis in liberis tercantur: & in filiis paterni criminis exempla merentur, l. Quisquis. 5. §. Filij verò. C. ad leg. Jul. Majest. cum filius sæpe sequatur vestigia parentum, Abb. hic num. 3. Regulariter tamen filius non debet puniri ob crimen patris, maximè in spiritualibus, in quibus nunquam puniuntur pro patre, quomodo intelligi debet, quod dicitur Ezechiel. c. 18. Filius non portabit iniquitatem patris, & notatur in Summa caus. 1. q. 4. Abb. hic n. 3.

Notandum 5. Hæretici committunt crimen læsæ Majestatis Divinæ, quod longè gravius est, quam læsæ Majestatis humanæ, ut dicitur in cit. c. Vergentis. h. t. & Gl. ibid. V. Longè sit gravius. nam majus est peccatum, quod committitur in DEVM, quam quod in hominem, c. Sicut quis. 12. caus. 17. q. 4. adeoque etiam gravius puniendum.

Notandum 6. Bona hæreticorum confiscantur, si filios habeant, siue non, ita ut nec Catholicis hæreticorum filij aliquid relinquendum sit, ut dicitur in cit. c. Vergentis, & ibi Gl. V. Exhereditatio. de quo plura infra.

LVIII. Præterea idem statutum habetur in c. Excommunicamus. 13. §. Damnati. h. t. ubi in fine dicitur: ita quod bona hujusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscantur: si verò Clerici, applicentur Ecclesijs, à quibus stipendia acceperunt. Ubi Gl. V. Stipendia. ait: si plura stipendia in diversis Ecclesijs habuerint, inter Ecclesias pro rata dividantur, juxta c. Relatum. 12. de Testam. bona verò Clericorum, qui Ecclesias non habebant, debent applicari Episcopo, qui illa in pios usus distribuat, Abb. in cit. c. Excommunicamus. in notat. Contentit c. Super quibusdam. 26. ibi: quorum propria bona confiscantur. de P. S. Eadem pœna confiscationis bonorum Decreta est in hæreticos Jure Civili, ut constat ex l. Manichæos. 4. ibi: quos bonorum omnium etiam confiscatione persequimur, & in Auth. Gazavos. C. de heretic.

LIX. Denique in c. Cum secundum. 19. h. t. in 6. statuit Bonifacius VIII, bona hæreticorum, non so-

lum esse confiscanda, sed etiam esse ipso jure, seu facto confiscata: ubi inprimis enumerantur tria crimina, ob quæ ipso facto dominium bonorum perditur, eaque ad fiscum deferuntur, secundum Leges Civiles: videlicet contrahentes nefarias, ac naturæ contrarias, seu incestas nuptias, eo ipso rerum suarum dominium perdant (l. Cum ancillis. 3. & l. Si quis. 6. C. de incest. nupt. l. Incesta. § 2. ff. de ritu nupt.) Item mulier ingenua, quæ parentibus non consentientibus nuplit raptori, bona omnia, quæ illi obvenerunt à rapto, aliisque confortibus raptus, ipso jure amittit, quæ certo casu deferuntur ad fiscum (l. unic. §. Et si quidem C. de raptu Virgin. & Auth. De ea, quæ raptori suo nubit, Collat. 9. Novel. 150. Gl. hic V. Certoque casu.) Vel qui illicitas species, seu merces transvehit: vel rerum veteratarum professionem omittit, earundem rerum proprietate hoc ipso privatur, illæque fisco acquiruntur. Multò magis ergo bona hæreticorum, qui gravius, & horribilius, quam prædicti, delinquant, ipso jure sunt confiscata. Additur in cit. c. in fine, quod confiscationis hujusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debeat per Principes, aut alios Dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam super hoc potestatem habente, sententia super eodem crimine fuerit promulgata: quia sæcularis super hoc crimine quippe Ecclesiastico judicare non potest, Gl. fin. hic, de quo infra.

LX. Pro explicatione hujus c. notandum 1. hæreticorum bona, ipso jure, à die commissi criminis confiscantur, ut tradit Gl. hic V. Ipso jure: absque alia sententia condemnatoria Judicis, Franc. ibid. §. Confiscationis. not. 1. idque ex communi omnium consensu receptum esse testatur Sanch. l. 2. Moral. c. 14. n. 1. sicut idem statutum est in crimine læsæ Majestatis humanæ, ob quod bona publicantur à die commissi criminis, l. fin. ibi: ex quo quis tale crimen contraxit, C. ad leg. Jul. Majest. quamvis id in Jure Canonico non sit expressum de crimine hæresis, ut notat Sanch. cit. l. Requiritur tamen sententia Judicis, per quam declaratur, Reum hæresim commississe, ante quam hæreticus privari non potest possessione bonorum, quia generatim loquendo, tamen ob aliquod delictum imposita sit pœna, ipso jure, incurrenda, etiam ante condemnationem Judicis, attamen antequam fiat executio pœnæ, requiritur sententia declaratoria Judicis, ut Reus à possessione amoveri possit. Franc. hic. §. Confiscationis. not. 1. & 2. ubi tamen excipit, nisi crimen hæresis esset ita notorium, ut nullâ tergiversatione celari possit; tunc enim sufficit, si Judex assignet terminum ad excusandum factum, quo elapso fieri potest executio, sine alia declaratione, de quo tamen dubitat ipse Franc. cit. l. Navarr. l. §. consil. 20. n. 6. & seqq. Farinac. tr. de heres. q. 190. §. 1. n. 5. quia etiam in notorijs requiritur sententia.

Norandum 2. Post latam sententiam declaratoriam super crimine hæresis, statim fieri potest executio per Judices sæculares, qui bona hæreticorum occupare possunt, absque alio processu, imò etiam sine alio mandato Judicis Ecclesiastici, cum ex sententia declaratoria illis sit acquisitum jus omnia bona occupandi in hoc crimine, ut colligitur à

contrario sensu ex cit. c. Cum secundum. Franc. ibid. n. 3.

Notandum 3. Bona hæreticorum confiscantur, etiam si post mortem eorum de hæresi fuerint convicti, & condemnati. Nam si quis accusatus fuit de hæresi, & pendente accusatione, moriatur, non est extinctum crimen, sed contra hæredes causam prosequi licet, ad eum finem, ut bona defuncti fisco applicentur: imò tametsi vivente hæretico, non esset coepta accusatio, adhuc post mortem illius posset accusari ad eum finem, ut memoria ejus damnetur, & bona confiscentur, ut tradit Gl. in c. Accusatus. 8. §. Porro in figuracione casus h. t. 6. Idque etiam probatur ex cit. c. §. In eo vero casu, ubi dicitur: » Quando hæredes ad successionem non debent admitti, ob hæresim sui auctoris: non obstante, » quòd auctore ipso vivente, crimen hæresis non fuerit, interveniente ipsius morte, declaratum: ad » confiscationem bonorum, post mortem ejusdem, nihilominus procedatur, Franc. in cit. c. Accusatus. §. In eo vero eod. in 6. Farinac. tr. de hæres. q. 190. §. 1. n. 9.

LXI. Queritur 2. An hæreticus, cujus bona, ob crimen hæresis, ipso jure sunt confiscata à die commissi criminis, ut supra dictum, ipso facto, etiam amittat dominium, & administrationem omnium bonorum, eaque in fiscum transeant? Resp. Probabilius videtur, non amitti ipso facto, ante sententiam declaratoriam criminis, ut docet Molina tr. 2. de justit. dis. 95. n. 22. Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 3. & 4. & plures alij apud ipsum: quamvis Acor. & Farinac. alijque contrarium teneant. Ratio est, quia ex eo, quòd bona hæreticorum ipso jure confiscata sint, à die commissi criminis, solum sequitur, ab illo die bona esse fisco realiter obligata, & tacite hypothecata, quòd bene stare potest cum dominio, sicut dominium hypothecæ est penes debitorem, licet sit obligata creditori, ergo per confiscationem non amittit hæreticus, ipso facto, dominium bonorum, quia pœnæ non sunt extendendæ, sed restringendæ. Quare post sententiam declaratoriam hæresis, confiscatio retrotrahitur ad diem inculsi delicti, si illo die sententia lata fuisset, & bona alienata restitui debent fisco, unà cum fructibus perceptis, & alienationes, ac contractus interim in præjudicium fisci rescinduntur, Sanch. c. l. n. 33. ubi ait, id ab omnibus utriusque Juris Doctoribus, & Theologis esse receptissimum. Et hoc saltem probant LL. prohibentes hæreticis, & alijs, alienationes bonorum, nempe quòd non possit reus alienare bona firmiter, & irrevocabiliter.

Excipitur 1. Nisi possessiones bonorum, quæ fisco sunt addictæ, ille legitime contra fiscum præscripserit, ad quod in crimine hæresis requiruntur XL. anni, ut possessor præscribat bona defuncti adversus fiscum, c. 2. §. Si post mortem de præscript. in 6. de quo dictum supra l. 2. tit. 26. n. 53. Excipitur 2. quòd alienationes necessariae fieri possint ab hæretico, seu illo, cujus bona sunt confiscata, ipso jure, & cui interdicta est administratio bonorum suorum, ita ut per fiscum revocari non possint alienationes hujusmodi, usque dum sententia declaratoria criminis sit secuta, utpote quæ sunt ad alendum se, & familiam suam, pro solvendis debitis, &c. quia prohi-

bita alienatione, censetur interdicta voluntati necessaria, Sanch. c. l. n. 55. & seq.

LXII. Ex dictis inferitur, quòd hæretici, quorum bona sunt confiscata, ante sententiam saltem declaratoriam, non tenentur conscientiam offerre, & tradere bona sua, Sanch. q. 8. n. 13. Acor. p. 1. l. 5. c. 7. q. 1. Sanch. cit. c. 22. n. 7. Farinac. cit. q. 190. n. 1. ait, hanc esse communioem, & æquiorum nem. Ratio est, quia nemo tenetur tam gravisnam, qualis est privatio omnium bonorum, ad exequi, ideòque per legem imponi non potest, enim multis transgressionibus exposita. Imò post sententiam condemnatoriam, vel declaratoriam hæresis, non tenentur hæretici, vel alij modi delinquentes offerre, & tradere bona sua, sed tantum tenentur non resistere, nec quòd minus bona ab eis exigantur, & executioni mandetur, non autem illam adversari exequi, Sanch. c. l. n. 8.

Ceterum regula generalis est, ab omnibus recepta, quòd sub absoluta bonorum confiscatione, propter hæresim, vel aliud crimen, ipso jure, comprehendantur omnia bona, tam mobilia, immobilia, quæ hæretici propria sunt, iura, & actiones, quæ sub bonorum appellatione niunt, l. Bonorum 208. ff. de V. S. quia in l. cheos 4. C. de hæretic. dicitur, omnia bona hæreticorum publicari, & in c. Cum secundum 19. h. c. dicitur absolute, bona hæreticorum ipso jure esse confiscata. De qua materia fuse tractat Sanch. l. 14. 15. & 16. qui videri potest. Excipitur itaque jure Canonico, dos uxoris Catholice propolisim mariti, de qua agemus §. seq.

§. IV.

An dotes uxorum confiscentur propter hæresim maritorum?

LXIII. De hac re agit in c. Decretum in 6. ubi Innocentius IV. statuit, quòd dotes uxorum Catholicarum propter hæresim maritorum non debeant confiscari: quòd intelligendum nisi forte mulieres ipsæ cum maritis matrimonium contraxissent, quos hæreticos tunc (scilicet tempore contractus) sciebant. Ratio decisionis est, quia universim loquendo, ob maritorum crimen uxores inquietari leges vetant, l. 2. C. Ne uxores marito, & pœnæ suos tenere debent auctores, l. 22. C. de pœnis. Neque rationi est contrarium, ut innocens, propter alterius crimen, puniatur, nisi id jure sit expressum, sicut expressum est in l. 2. C. de pœnis, ubi dicitur, si pater, & mater, & filii, ob crimen læsæ Majestatis Divinæ, pœnam commissum à patre, Sanch. l. 2. mor. c. 11. Ratio exceptionis est, quia tunc in pœnam commissi, & ob periculum perversionis, mulieres exponunt, publicantur earum dotes.

LXIV. Ubi præterea notandum 1. Non solum dos, sed etiam bona paraphernalia uxoris confiscantur: nec donatio propter nuptias, & facit Sponsus Sponsæ, aut vir uxori, in præsentia dotis receptæ, vel nobilitatis, vel pudicitie, & fit propria uxoris, post matrimonium contractum.

matum: nec etiam res donatæ uxori à consanguineis viri, etsi intuitu viri, nisi donans tempore donationis expresserit, ut res donatæ marito acquirantur: nec etiam res acquisitæ ab uxore, constante matrimonio, ut medietas lucrorum: nec denique quæcunque alia bona propria uxoris, propter hæresim mariti, confiscantur, *Sanch. cit. c. 17. n. 3. Farinac. tr. de hæres. q. 190. n. 44. & 3. seqq. & alij apud ipsos.* Imò uxor potest, bonis viri confiscatis, res suas propria auctoritate capere, *l. Si quis 9. C. de bonis proscriptis. Sanch. c. 1.*

Notandum 2. Non solum autem ipsa dos, & reliqua bona uxoris, sed etiam ususfructus dotis, qui percipitur ex alijs bonis uxoris, publicatis bonis mariti, non confiscatur: nam etsi ususfructus dotis, durante matrimonio, pertineat ad maritum, ad alienandam uxorem: quia tamen vir, ob factam confiscationem, redditus est inops, & impotens ad illam sustentandam, redditus uxori dote, etiam ususfructus illi restituitur, *Palao diff. 5. pun. 12. n. 7.*

Notandum 3. Non tantum in donatione inter vivos, sed etiam in donatione mortis causâ factâ inter conjuges, non habet locum publicatio, ita ut si donatio, mortis causâ, facta sit à viro uxori, ea morte viri, etiam civili, confirmetur, ideòque bona sic donata, propter conjugis donantis delictum non transiunt in fiscum: non tamen viro donanti admittitur licentia talem donationem revocandi, usque ad ejusdem mortem naturalem, *l. Sed etsi 13. §. 1. ff. de donat. inter vir. & uxor. & l. Reservari 24. C. eod.* quamvis aliâ donata, mortis causâ, alteri quam conjugi morte civili non confirmetur, sed si in supplicio afficiatur, transeat ad fiscum, *l. Si aliqui 17. ff. de mort. causâ donat. Sanch. cit. c. 17. n. 16.*

LXV. Notandum 4. Hæc pœna privationis dotis statuta est in uxores scienter nubentes viris hæreticis, ut constat ex *cit. c. Decrevit in fine h. t.* quamvis ibi non imponatur, ipso jure, seu facto, sed solum per sententiam condemnatoriam Judicis, ut notat *Sanch. cit. c. 17. n. 18.* Si verò uxores, tempore contractus matrimonij, ignorarunt viros, quibus nups-erunt, esse hæreticos, non confiscantur earum dotes, etsi postea id sciverint, quia tunc non deliquerunt, contrahendo matrimonium cum illis: præsumuntur autem ignorare hæresim viro-um, nisi probentur scire, ideòque fisco probatio hujus scientiæ incumbit, petenti ob eam publicari dorem, *Gl. fin. in cit. c. Decrevit. & ibid. Franc. n. 2. in Gl. fin. Sanch. c. l. n. 17. Farinac. cit. q. 190. n. 52. §. 3. n. 52. ubi id limitat, nisi superveniente scientiâ, quod maritus sit hæreticus, uxor peccato ejus consentiat, tunc enim perinde est, ac si ab initio scivisset hæresim mariti, adeòque dorem perdet, & ea fisco applicabitur.*

Notandum 5. Hæc pœna confiscationis non habet locum in illa dote, quæ uxori data est, cum eo onere, & conditione, ut danti, vel alicui tertio, soluto matrimonio, restitatur: tunc enim, sicut quodlibet aliud fideicommissum, non potest publicari in perpetuum, quia id cederet in præjudicium tertij, cui dos restituenda est: & tunc fisco percipiet fructus illius dotis, durante matrimonio, *Sanch. c. l. n. 19.*

LXVI. Sed circa hoc adhuc restant duæ quæstiones, nam 1. quæritur: An uxor scienter nubens viro hæretico, non tantum in pœnam privetur dote,

sed etiam omnibus alijs bonis, quæ habuit, tempore contracti matrimonij, vel etiam quæ acquisivit postea, constante matrimonio? Affirmant *Gl. in cit. c. Decrevit in figuratone casus, & Franc. not. 1. Farinac. c. l. n. 49. & 50.* quia sic nubens, & in tali matrimonio persistens suspecta redditur de hæresi, & faulrix hæresis censetur, ideòque contra illam ut talem procedi potest, ac puniri: nam licet in *cit. c.* de sola dote fiat mentio, tamen ea sola expressa fuit, exempli gratiâ tantum, non autem ut ea dispositio ad solam dorem restringeretur: ergo sicut quando uxor ignoranter nubit hæretico, non privatur dote, nec alijs bonis paraphernalibus: ita vice versa, quando scienter nubit, sicut amittit dorem in pœnam, sic etiam omnia alia bona. Neque verò mulier scienter nubens hæretico punitur eodem modo, quo ipse hæreticus: tum quia hæreticus punitur confiscatione bonorum, ipso facto, mulier per sententiam: tum quia ipse hæreticus alijs pœnis adhuc punitur, quibus non punitur mulier ob hoc delictum, quod scienter nups-erit hæretico, *Palao cit. pun. 12. n. 10.*

Verum contraria sententia, quod hæc pœna amissionis dotis non sit extendenda ad alia bona non dotalia, est probabilior, quam tenet *Sanch. c. l. n. 22.* quia *cit. c. Decrevit.* de sola dote loquitur, & in pœnalibus non est facienda extensio: & si Papa voluisset, omnia bona uxoris, tali casu publicari, non sola dotalia expressisset, sed omnia, sicut id expressit in *c. pen. h. t. in 6.* & durum est per eandem generalem confiscationem bonorum plecti æquè uxorem Catholicam, ac ipsum hæreticum, cum uxoris delictum multò levius sit: & nullus textus juris sit, qui eam generalem confiscationem ob tale delictum imponat. Neque ex eo, quod dos, quæ magis est privilegiata, quam alia bona uxoris, amittatur, si scienter nubat hæretico, rectè infertur, etiam alia bona non dotalia tunc amitti: quia hæc pœna soli dori est imposita, fortè ob eam causam, ut quia majori gaudet privilegio, gravior etiam sit pœna, unde non potest extendi ad alia bona.

LXVII. Quæritur 2. An vicissim vir Catholicus scienter matrimonium cum hæretica contrahens, incurrat similem pœnam amissionis bonorum? Resp. Negative, tum quia cum vir dorem non afferat, nequit congruenter hæc pœna ad ipsum extendi, quæ soli dori est imposita: tum quia licet vir & uxor sint correlativa, & dispositum in uno correlativorum, censetur etiam dispositum in altero; *Arg. l. 1. C. de Cupress. l. 11. ubi Gothofr. ait, argumentum à correlativis dari, si emptio est prohibita, & venditio quoque: id tamen solum obtinet tunc, quando in utroque eadem est ratio: secus si sit diversa, ut in proposito, quia mulier ob ejus facilitatem, & sexus fragilitatem, & quia subiecta marito, graviore periculo perversionis se exponit nubens hæretico, quam vir: quare cum non sit adæquatè eadem ratio in viro, quæ in muliere, non est extendenda hæc pœna ad virum, *Sanch. c. l. n. 23. Barb. in collect. in cit. c. 14. n. 6.* Porro dos non amittitur, quod mulier virum ob hæresim damnatum comiteretur, vel eum non denunciaret, quia hæc pœna nullibi jure est statuta, nec delinquit comitando virum,*

Sanch. c. l. n. 24.

S. V. Cui

§. V.

Cui applicari debeant bona tum Clericorum, tum Laicorum, confiscata propter hæresim?

LXVIII. ASSERTIO 1. Certum est, quod bona Clericorum propria, & patrimonialia propter hæresim eorum confiscantur, ut tradit *Gl. in Clement. 2. v. Ecclesiarum h. t.* eaque applicanda sunt fisco Ecclesiarum, & Episcopi, in pios usus distribuenda, *Lopez. in pract. crim. Canon. c. 117. in addit. lit. f. v. applicantur. Farinac. tr. de hæres. q. 190. §. 11. n. 154.* quamvis bona immobilia propria Clerici committentis crimen hæresim, imò & mobilia deferantur ad fiscum Principis sæcularis, ex recepta in quibusdam Regnis consuetudine, quam approbat *Covarr. l. 2. resol. c. 9. n. 12.* nam nullibi reperitur interdictum hæc bona publicari, & Canones, qui dicunt bona Clericorum applicanda esse Ecclesiis, non loquuntur de bonis propriis, & patrimonialibus Clericorum, de quibus illi testari possunt, *c. Quia nos 9. de testam. sed de bonis Clericorum acquisitis, intuitu Ecclesiarum*: nam bona patrimonialia transeunt ad quoscunque Clericorum successores, *Sanch. l. 2. mor. c. 20. n. 22.* ubi tamen *n. 26.* ait, spectato jure communi, & seclusa consuetudine, bona Clericorum publicata deferenda esse, quia bona sunt accessoria personæ, eamque sequuntur; & quidem fisco Ecclesiarum Episcopalis, si ipse Clericus non habeat stipendium ab alia Ecclesia, *Lopez 6. l. n. 4. Farinac. c. l. n. 158.* Idemque dicendum de bonis Clericorum quasi patrimonialibus, quæ ab illis acquiruntur, non ex fructibus beneficii, sed ratione alicujus ministerii Ecclesiastici pro Missis dicendis, administratione Sacramentorum, sepeliendis defunctis, & similibus, nam & hæc ob crimen hæreticis confiscantur, quia & de illis bonis liberè testari possunt Clerici, & hæc ad quoscunque eorum successores transeunt, *Sanch. c. l. n. 23.*

LXIX. ASSERTIO 2. Bona Clericorum acquisita, ratione beneficii Ecclesiastici, non transeunt ad fiscum, sed applicari debent Ecclesiæ, cui inservierunt, prout habetur in *c. Excommunicamus 13.* §. *Damnatus h. t.* ubi dicitur: Bona damnatorum de hæresi, si Laici fuerint, confiscantur; si verò Clerici, Ecclesiis applicentur, à quibus stipendia receperunt. Ratio est, quia de bonis intuitu Ecclesiarum acquisitis prohibitum est Clericis testari, sed ea post illorum obitum, penes Ecclesias remanere debent, *c. Quia nos 9. c. Relatum 12. de testam.* ergo cum hujusmodi bona non possint transire ad hæredes extraneos, nec ad fiscum deferri possunt, juxta supra dicta.

LXX. ASSERTIO 3. Bona Ecclesiarum, ut domus, prædia, ac similia, ex quibus Clerici redditus beneficii percipiunt, non confiscantur ob hæresim Clericorum, qui illa possident, & Judex illa confiscans excommunicationem incurrit ipso jure, prout sumitur ex *Clement. nolentes 2. h. t. post princ.* ubi prohibetur: Ne deputati Commissarii ab Inquisitoribus, vel Episcopo, vel Capitulo, sede vacante, prætextu officij inquisitionis, quibusvis modis illicitis, ab aliquibus pecuniam (quo nomine intelligitur

qualibet res pecuniæ æstimabilis, *Gl. hic v. P. Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 9.*) extorqueant, nec ter attentent, bona Ecclesiarum, ob delictum Clericorum, fisco, etiam Ecclesiæ, applicare minus sibi ipsis, vel Officialibus, vel fisco *hic v. Ecclesiæ* quod si fecerit in his (scilicet prædictis) vel altero eorum, fecerint, sententia excommunicationis, ipso facto, incurrant, non possunt absolvi (per Ordinarios) nisi satisfecerint illis, à quibus sic pecuniam extorserunt, præterquam in mortis articulo, nullis legijs, vel pactis, aut remissionibus obstantibus. Notarij verò, & Officiales dicti officij, fratres, & socij Inquisitorum, illos graviter puniunt, & corrigant in secreto, & si probare possint, denuncient Prælati, & Superioribus Inquisitorum, & Commissariis eorundem, qui officijs amovere debent, & amores alios corrigere. Quod si Prælati Inquisitorum id agant, præcipitur locorum Ordinarijs, ut prædicta ad Sedes Apostolicæ notitiam perferant. Denique præcipitur Inquisitoribus, ut notentur concessionem portandi arma, nec habere plures Officiales, quam necessarios, qui locum conferant ad officia exequenda.

LXXI. Pro intellectu hujus *Clement. 2.* Hanc excommunicationem incurrant tantum ipsi Inquisitores, sed etiam Commissarii Vicarij Inquisitorum, Episcoporum, & Curarum, sede vacante, ad negotia inquisitionis vel ab eis substituti, *Gl. hic in casu. Sanch. l. 2. n. 4. & 5.* non tamen ea pena habet locum, de quibus ibi nulla fit mentio, sicut obitatem illorum, sed de solis Vicarijs eorum *Commisariis*, neque in Capitulo, Sede vacante solis Vicarij in textu fit mentio, neque ibi qui quasi Episcopalem jurisdictionem habent, excommunicatione non est extendenda ad tales non expressos, *Sanch. cit. c. 22. n. 6. Farinac. resq. 186. n. 141.*

Notandum 2. Ad incurrendam excommunicationem, ipso jure latam, in *c. c.* ad extorquendam pecuniam, vel aliam rem æquivalentem, ut illa illicitè sit extorta: secus si licitè, vel oblata, & ut sit extorta, prætextu officij, sine inquisitionis in causis fidei, *Sanch. c. l. n. 7. c. l. n. 139.* Similiter ut incurrat excommunicationem ab ijs, qui applicant bona Ecclesiarum fisco Ecclesiastico, ob hæresim, vel aliud delictum Clericorum, requiritur 1. Ut scienter sint applicantes, si ignoranter, quia publicans nescit illa esse bona Ecclesiarum, modò non sit ignorautia tam crassa, ut gens temeritas, nec affectata, ut bona Ecclesiarum applicantur, secus si bona Clericorum, *Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 9.* Hinc inferitur, si applicantur bona acquisita ab aliquo Monacho, seu Religioso, etiam intuitu personæ, qui præstet alicuius officij, incurrat excommunicationem, quia cum ob professionem acquirere non possit, Ecclesiis acquiruntur, *Gl. in cit. Clement. 2. v. Ecclesiarum c. l. n. 13.* Idemque est de bonis acquisitis per Monachum, quamvis Religiosum hæreticum, nisi sit Minorum, qui nec sibi, nec Monasterio quippiam paci acquirendi proprij etiam in communi

tere potest, idèoque etsi bona à tali Monacho ob-
eius hæresim acquisita publicari non possint, non ta-
men publicans talia bona incurret excommunicationem,
quia non sunt bona Ecclesiæ, *Sanch. c. l. n. 14.*

Notandū 3. Ab utrâq; prædicta excommunicatione
absolvere potest Prælati Papæ inferior, cum
eam sibi Papa non reservavit, *Gl. in cit. Clement. 2. V.*
Absolvi. Sanch. c. l. n. 18. & 21. Farinac. n. 143.
quavis absolutio à priore excommunicatione non
permittitur Ordinarijs, nisi sub ea cõditione, ut pri-
us ijs, à quibus pecunie sunt extortæ, plenè, & reipla
sit satisfactum ab extorquentibus, prout habetur in
cit. Clement. 2. præterquam, si impotentia restituendi
eos excuset, Sanch. c. l. n. 18. & 19. contra Suar.

Notandum 4. Inquisitores, & Commissarij
sic illicitè pecunias extorquentes, ultra excommu-
nicationem, privantur etiam officio, & aliâ pœnâ, ar-
bitrio suorum Prælatorum, seu Superiorum, puniuntur,
cit. Clement. 2. & ibi Gl. V. Amovere. Farinac.
c. l. n. 135.

Notandum 5. Notarij, & Officiales, ac socij
Inquisitorum debent pecunias illicitè extorquentes
secrete graviter corrigere, & si probare possint omnia
Prælati Inquisitorum denunciare, *cit. Clement. 2. &*
ibid. Gl. V. corrigere.

Notandum 6. Inquisitores possunt habere ar-
matos Officiales, pro defensione suæ personæ, vel fa-
miliæ suæ, & ad capiendum hæreticos, *cit. Clement. 2.*
in fine. Barb. in Collect. hic n. 8. plura videri possunt
apud Sanch. & Farinac. cit. locis.

LXXII. ASSERTIO 4. Spectato Jure com-
muni Canonico, bona Laicorum hæreticorum con-
fiscata in teris Ecclesiæ applicantur fisco Ecclesiæ;
in teris verò Imperij fisco seculari, ut decrevit Papa
Innocentius III. in c. *Vergeris* 10. h. t. ubi ait: In
teris temporali nostræ jurisdictioni subiectis bo-
na hæreticorum statuimus publicari, & in alijs i-
dem præcipimus fieri per Potestates, & Principes
seculares, & in c. *Excommunicamus* 13. §. *Damnati*
verò, dicitur: Bona hujusmodi damnatorum, si
Laici fuerint, confiscantur, ut dictum supra n. 56.

LXXIII. Ubi notandum 1. Juxta secularis,
cujus fisco bona hæretici applicantur, non potest illa
confiscare, nec bonorum possessionem apprehende-
re, nisi post sententiam condemnatoriam, vel decla-
ratoriam criminis hæresis à Judice Ecclesiastico pro-
mulgatam, juxta c. *Cum secundum* 19. §. *Confiscationis*
h. t. in 6. de quo supra n. 59. *Farinac. cit. q. 190. n. 169.*

Notandum 2. Bona immobilia hæretici con-
fiscata applicantur fisco Domini loci, ubi sita sunt, &
non ubi est condemnatus, seu facta est confiscatio,
ita ut si sita sint in diversis territorijs ad diversos Do-
minos spectantibus, unusquisque vendicabit bona
quæ in suo territorio sita sunt, *Farinac. c. l. n. 166. &*
alii ab ipso cit. Applicantur autem non supremo
Principi, cui hæreticus est mediata subiectus, sed illi
Domino, cui immediate est subditus, modò inferior
Princeps merum imperium, & jura regalia habeat,
ad eoque & jus confiscandi, aliàs secus, Farinac. c. l. n.
167. aliud est de bonis mobilibus, nam hæc semper
pertinent ad fiscum loci, in quo sit confiscatio, quia
mobilia bona non territorio adherent, sed personæ
damnatae, eamque sequuntur. Clarus in præf. crim. §.
fin. q. 78. n. 27. Sanch. cit. c. 20. n. ult.

Tomus V.

Notandum 3. Prædicta procedunt spectato
Jure antiquo: nam juxta novas Extravagantes Pon-
tificias, præsertim Innocentij IV. quæ incipit: *Ad ex-*
stirpanda, edita 1252. & extat apud *Farinac. cit. q. 190.*
n. 176. dividenda est in tres partes, prout videre est
apud eundem. Verum hodie circa applicationem
bonorum confiscatorum ob hæresim, servandæ sunt
locales consuetudines, quæ in varijs Provincijs va-
riæ, ac diversæ sunt, modò eæ sint rationabiles, ac le-
gitimè præscriptæ, & conformes Juribus, & Consti-
tutionibus Papalibus, *Farinac. c. l. n. 187.*

§. VI.

De inhabilitate ad testandum, & hereditariam successionem, quam incurrunt hæretici.

LXXIV. QUÆRITUR 1. An hæreticus possit
testamentum facere? Resp. Negative, prout Jure Ci-
vili statutum est in l. *Manichæos* 4. §. *Ergo C. de hære-*
ticis, & sumitur ex c. *Excommunicamus* 13. §. *Credentes*
h. t. ubi dicitur: *Sit etiam intestabilis, ut nec testandi li-*
beram habeat facultatem, qui textus etsi loquatur de
defensoribus, ac fautoribus hæreticorum, multò
magis tamen habet locum in ipsis hæreticis, ut tra-
dunt omnes. Idque extenditur 1. Ut testamentum
conditum ab hæretico sit ipso jure nullum, etiam an-
te sententiam criminis declaratoriam, ut docent
plures apud *Sanch. l. 2. mor. c. 24. n. 2.* quia in cit. §.
Credentes dicitur: *Sit intestabilis*, at verbum *sit* im-
portat latam sententiam, & cum bona hæretici con-
fiscantur à die commissi criminis, ab eo tempore jam
est incapax testandi, ita ut testamentum sit nullum,
quia est de bonis jam ad fiscum pertinentibus. Ve-
rùm quia juxta probabilem sententiam, alienatio
bonorum facta ab hæretico non est ipso jure nulla,
ante sententiam declaratoriam criminis, ut dictum
suprà, hinc neque testamentum, quamvis per suble-
cutam sententiam revocari possit, & infirmari, quia
verbum *sit* in cit. §. *Credentes*, est futuri temporis,
ad eoque importat sententiam non latam, sed feren-
dam, *Sanch. c. l. n. 3. Farinac. tr. de hæres. q. 196. §. 6.*
n. 89. Addit *Sanch. c. l. n. 3.* quod etiam post senten-
tiam possit hæreticus de bonis non publicatis testa-
ri, quia Jus Canonicum prohibens hæreticos testari,
intelligendum est de bonis publicatis, non autem de
bonis acquisitis post sententiam, quæ confiscationi
non sunt subiecta. Extenditur 2. Quod hæretici
non possint testari etiam ad pias causas, *Farinac. tr. de*
hæres. q. 190. n. 92. Extenditur 3. Quod testamen-
tum factum ab hæreticis non reconvalescat post
subsecutam pœnitentiam, *Farinac. c. l. n. 93.*

LXXV. QUÆRITUR 2. An hæreticus sit capax
successionis hereditariæ? Resp. Hæreticus privatur
successione hereditatis, tam ex testamento, quam ab
intestato, prout colligitur ex c. *Excommunicamus* 13.
§. *Credentes*, ibi: *Nec ad hereditatis successionem acce-*
dat, h. t. & ex l. Manichæos 4. §. Quos bonorum C. eod.
privatur autem hæreticus, non solum hereditate ipsi
ex testamento, vel ab intestato delata, sed etiam le-
gato ipsi relicto, etiam ex testamento militis, l. *fin. C.*
de hæretic. imò etiam per donationem inter vivos,
Farinac.

R

Farinac. cit. q. 190. §. 7. n. 93. & 2. segg. An autem hæreticus ita privetur hæreditate sibi delatâ, ut statim post crimen commissum sit omnino incapax ad succedendum, dubitatur? Affirmat communior sententia DD. hæreticum, durante hæresi, esse incapacem cujuslibet hæreditatis, vel legati, ac proinde in foro conscientiarum eam etiam ante sententiam Judicis declaratoriam restituere debere, non fisco, sed hæredibus ab intestato venientibus; quia ipse hæreticus non habet titulum ad retinendum, *Vasq. in opusc. Moral. c. 9. §. 4. dub. 2. n. 122. & alij apud Sanch. l. 2. Mor. c. 14. n. 31. & tenet etiam Farinac. cit. q. 190. num. 102. & 104.* quamvis alij contrarium teneant, nempe quod hæreticus, ante sententiam condemnatoriam, vel declaratoriam criminis, non sit ipso jure incapax hæreditatis, vel legati, ac proinde non teneatur ante illam hæreditatem, vel legatum restituere hæredibus ab intestato, vel fisco, quamquam post sententiam omnia illa fisco auferre possit ab hæretico tanquam ab indigno, *Less. l. 2. c. 10. n. 52. Sanch. l. 2. c. 14. n. 31. & 34.* Ratio est: quia valde durum videtur, ut teneantur delinquentes hæreditates sibi delatas, vel legatum sponte restituere, ante præceptum Judicis. Verum licet non teneatur quis se ipsum privare hæreditate jam aditâ, & obrentâ: secus tamen est de non aditâ, & obrentâ, cujus ipso jure est redditus incapax.

Porro quod dictum est, hæreditatem, vel legatum relictum hæretico non confiscari, saltem ante sententiam Judicis, sed pertinere ad hæredes legitimos testatoris, vel legantis, id limitandum est 1. Ut non procedat ab eo, qui illum hæreticum esse non ignoravit: tunc enim in penam sic instituentis, vel illi aliquid relinquentis, illa hæreditas, vel legatum fisco applicabitur, *Azor. p. 1. l. 8. c. 12. q. 8. Sanch. cit. c. 14. n. 38.* ubi tamen addit, hanc penam non obligare, antequam Judex condemnet. Limitatur 2. Hæreticus, postquam ab hæresi est absolutus, & Ecclesiæ reconciliatus, est capax hæreditatis, & legati sibi relicti, quia tunc cessat ea incapacitas, *Sanch. cit. c. 14. n. 40. Farinac. cit. l. n. 101.*

LX XVI. Quaritur 3. An, & sub qua pena prohibitum sit hæreticos hæredes in testamento instituere? Resp. Id esse prohibitum sub pena excommunicationis Episcopis, ut constat ex c. *Si quis.* » *h. t.* nam cum quæsitum fuisset in Concilio » Africano, an hæretici possint institui hæredes ab » Episcopo? Respondet Concilium: si quis Episcopus instituerit hæreticos extraneos, sive non consanguineos, vel etiam hæreticos consanguineos, » aut paganos (idémque est de omnibus, qui Catholicici non sunt, *Gl. hic V. Paganos.*) saltem post » mortem, excommunicari debet, atque ejus nomen inter Sacerdotes nullo modo recitetur; quia nimirum, ut explicat *Abb. hic n. 3.* secundum consuetudinem quorundam locorum, nomina Episcoporum in aliquo libro scribi solent, & recitari in die obitus eorum, & pro eis fit aliqua oratio, quod hic prohibetur. Quod tamen intelligendum est, nisi hæretici penituerint: tunc enim institui possunt hæredes, *Gl. hic V. Si quis. in fine. & Hostiens. V. Hæreticus.* penitentibus enim venia non denegatur, *l. Manichæos. 4. §. Sed nec filios. C. h. t.*

LXXVII. Similiter in c. *In eo. 6. h. t.* defumptrum quoque ex Concilio Africano extat, sed habetur in Concilio Carthaginiensi c. 13, ut notat *Gl. marg. hic.* ubi statutum est Episcopis, vel Presbyteris in eos, qui non catholici, etiam si consanguinei fuerint, nihil ferant (sive in vita, sive in morte; quia hic distinguitur, & nihil capere possunt ex testamento, *Gl. hic V. Nihil conferant.*) Quod autem de Episcopis, & Presbyteris dictum est, debet etiam reliquis Clericis intelligi, nempe quod communicari debeant, si hæreticos instituant, vel etiam in vita eis aliquid donent, nisi carnis, & ad eorum necessitatem sublevandam, huc ad fidem converti possunt, *Gl. hic V. ferant. & Hostiens.* Imò etiam in testamentaria alimenta eis legari possunt, *Sanch. l. n. 41.* Deinde id limitandum est, nisi institutos probabiliter ignorarit, eos esse hæreticos tunc enim excommunicationem non incurrit, *Farinac. cit. q. 190. n. 118.* Ratio autem, carnis, & aliis Clericis sub pena excommunicationis sit prohibitum, ne hæreticos hæredes instituant, quia instituens hæredem eum, quem scit hæreticum, redditur suspectus de hæresi, ut traditur *l. 5. de præsumpt. præsumpt. 6. n. 33.* Eademque ratio, & pena excommunicationis committitur ad quoscunque fideles, qui scienter instituant hæredes hæreticos, etiam si laici fuerint, *cit. l. n. 111.*

LX XVIII. Porro ex dictis inferuntur, quod apud *Azor. p. 2. l. 5. c. 26. q. 2.* quod quis mortem excommunicari possit: nam in c. *Si quis.* dicitur, saltem post mortem ei anathema dicatur, licet regulariter crimina morte extinguantur, *quorundam. 14. dist. 23. & ibi: Gl. V. Non potest.* cum cum pena est extinctum, mortuo reus, vel accus. mort. fuer. tamen hoc specialiter crimine hæresis, ut quis etiam post mortem, & puniri, ac excommunicari possit, in decernem hujus criminis, & ne Ecclesia ore perire in vita non fuit accusatus, *Gl. in c. Si quis. p. 1. l. 8. c. 12. q. 8. Sanch. cit. c. 14. n. 38.* adeoque etiam, qui scienter hæreticum instituit hæredem, potest post mortem excommunicari, in c. *Quorundam. V. Non potest.* Ratio est: potest quis, dum adhuc vivit, canonicè mortem hoc, vel illud peccatum committat, & post mortem ratione contumaciæ commissæ in vita, quod mortem primùm innotuit, excommunicari, quia licet mortuus sit extra jurisdictionem, videtur tamen eidem subesse, propter delictum vita patratum. Verum *Covarr. in c. Anna. p. 1. n. 4. & Azor. cit. l. & alij apud Barbof. in c. 1. n. 3. h. t.* contrarium tenent, quod mortuus censuræ incapax, ac proinde in calu cit. c. 1. Episcopus, dum hæredem hæreticum instituit, & inter, incidit in excommunicationem, & mortem primùm: vel saltem reatum, sive obligationem ad illam contraxit; quia tunc delictum perfectum, & consummatum statim, a quo momentum fuit confectum, cum requisitis solentibus. Nec obstat cit. c. *Si quis.* quia id ita intelligendum est, quod post mortem possit declarari, vel illum in hæresi, vel excommunicatione

Idemque tanquam excommunicatum Ecclesiasticâ sepulturâ privandum esse, nec pro eo orandum, *Azor. cit. l. de quopura infra Tir. 39.*

Inferitur 2. Quod Episcopus, vel alius Clericus non possit instituere hæredem hæreticum, vel pagannum, etiam consanguineum: bene tamen potest in bonis suis patrimonialibus instituere hæredem Catholicum consanguineum, vel etiam extraneum; quia de his bonis disponere potest pro arbitrio, dummodo non relinquat personis prohibitis, *c. Sint manifeste. 21. caus. 12. q. 1. Abb. in cit. c. Si quis. n. 3.*

§. VII.

De aliis quibusdam iuribus temporalibus, quibus privantur hæretici.

LXXIX. ASSERTIO 1. Hæretici amittunt patriam potestatem in filios, ita ut statim, ante omnem sententiam declaratoriam Judicis, filij efficiantur sui juris, & eximantur à patria potestate, prout deciditur in *c. 2. §. fin. h. t. in 6.* ubi dicitur: Illorum autem filiorum emancipationem, quorum parentes, etiam post emancipationem huiusmodi, apparuerit, ante ipsam, à veritate Catholica ad hæreticam superstitionem declinasse, nullius volumus esse momenti, velut factam de hominibus sui juris, cum dignum sit, ut propter atrocitatem delicti, filij desinant esse in potestate hæreticorum parentum, *Gl. ibid. V. Deserint. Azor p. 2. l. 2. c. 22. q. 6. Molin. tr. 2. de iustit. dis. 9. n. 11. Sanch. l. 2. Mor. c. 24. n. 5. §. 6. Farinac. tr. de hæres. q. 197. n. 29.*

Hinc patet 1. Quod emancipatio facta à parente hæretico, etiam ante declarationem hæresis, non valet; quia à die commissi criminis caret patriâ potestate, quæ ad valorem emancipationis requiritur; idemque jam antè filij sunt sui juris, *Sanch. cit. l. 2.* Non potest pater hæreticus filio impuberi substituere pupillariter, sive pro eo facere testamentum, cum non habeat amplius illum in potestate, *Sanch. cit. l. 3.* Hæc pœna non extenditur ad receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, ut etiam eorum filij à patriâ potestate liberentur; quia illa in *cit. §. Illorum.* solis hæreticis imponitur, pœna autem non sunt extendendæ, *Sanch. cit. l. n. 5.*

LXXX. ASSERTIO 2. Hæretici privantur etiam potestate dominij in servos, vassallos, & jure, quod habent in alios quocunque vinculo personali obligatos, prout sumitur ex *c. Absolutos. 16. & ult. h. t.* ubi decernitur, absolutos esse à debito fidelitatis, sive humani hominij (quæ vox mutata est in vocem dominij, ut notat *Gl. marg. hic.*) & totius obsequij, quicunque lapsus manifestè in hæresim, & aliquo pacto quacunque firmitate vallato, sive munito (etiam juramento, *Gl. hic V. Absolutos.*) tenebantur astricti.

LXXXI. Hinc inferitur 1. Servos effici liberos ab obsequio domini, non quidem ipso jure statim post lapsum in hæresim, ut vult *Gl. hic V. Absolutos. & Abb. n. 2.* Sed post sententiam declaratoriam criminis, ut colligitur ex *c. ult. ibi:* lapsus manifestè in hæresim; ergo requiritur, ut hæresis sit mani-

ifesta, nempe judicialiter per sententiam, quæ est præcipua, & principalis manifestatio, *Sanch. l. 2. Mor. c. 24. n. 10. & 13.* ubi ait, illam sententiam retrahere ad diem commissi criminis. Sed hic dubitatur, an servi exempti ab obsequio domini lapsi in hæresim, fiant omnino liberi: an verò solum liberentur ab obsequio domini hæretici, ita tamè, ut cum reliquis bonis confiscatis, transeant in dominium fisci, quia in *cit. c. ult.* solum eximuntur à debito fidelitatis, & obsequio domini hæretici. Verùm distinguendum est inter mancipia, sive servos Christianos, & Catholicos, & servos infideles, aut hæreticos: nam priores omnino liberi sunt, si dominus in hæresim sit lapsus; adeo ut etiam si dominus, abjuratâ hæresi, ad fidem Catholicam redeat, eique beneficio Principis bona restituantur, non tamen recuperet dominium servorum; quia libertas semel acquisita quocunque modo revocari non debet, *l. 1. & 2. C. si advers. libert.* Nam licet hæc libertas servis Christianis concessa non sit in jure expressa; satis tamen colligitur ex *l. Manichæos. 4. §. fin. C. h. t.* ubi dicitur, servos quoque extra noxam esse volumus (id est) liberos fieri volumus, ut explicat *Accursus ibid.* si dominum sacrilegum evitantes, ad Ecclesiam Catholicam servitio fideliori transferint: si ergo domini hæretici servus fidem suscipiens, omnino liberatur à servitute, in præmium fidei susceptæ; ergo etiam servus, qui deficiente domino à fide, in Catholica fide vult perseverare, debet omnino à servitute liberari. At verò servi infideles, & hæretici, non fiunt omnino liberi, sed unâ eum reliquis bonis, in dominium fisci transeunt, cum inter bona dominorum reputentur, *l. Reum in bonis. §. 2. ff. de acquir. rer. domin. nullo autem jure reperitur hæc libertas eis concessa, Molin. tr. 2. de iustit. dis. 40. n. 1. §. Ceterum. Azor p. 1. Instit. l. 8. c. 12. q. 7. Sanch. cit. c. 24. n. 10. & 11.*

LXXXII. Inferitur 2. Omnes debitores hæretici, eique obligati, à quocunque debito, & obligatione liberantur, ita ut contra eos amplius hæreticus agere, & debitum exigere non possit, prout sumitur ex *cit. c. ult. h. t.* quod quamvis loquatur de obligatione fidelitatis: tamen *Gl. ibid. in notat. & Abb. n. 1.* & alij Canonistæ communiter, illud extendunt ad omnia debita, & quascunque obligationes, *Farinac. tr. de hæres. q. 189. §. 5. num. 57.* Quare non solum vassalli hæretici domini eximuntur à Sacramento fidelitatis: sed etiam famuli, & liberti non tenentur amplius ad obsequium domino præstandum, & si quis debeat hæretico aliquid, ratione pignoris, depositi, mutui, vel alterius contractus, non tenetur amplius ei id reddere, *Azor. cit. l. 8. c. 13. post princip.*

Idemque extendunt plures DD. apud *Azor cit. c. 13. q. 1.* quod debitores alicujus hæretici ipso jure sint liberati ab omni obligatione, etiam ante sententiam condemnatoriam, vel declaratoriam criminis, modò hæresis sit manifesta, vel ipso facto, vel probata per testium depositiones, *Abb. in cit. c. ult. n. 2. h. t. Farinac. cit. q. 189. n. 63. Fagnan. in cit. c. ult. n. 3. h. t.* in quo plus non requiritur, & verbum absolutos indicat sententiam latam; tum quia hæretici à die commissi criminis amittunt dominium bonorum suorum, juxta probabilem sententiam, de qua supra, & consequenter etiam omnem obligationem, ita ut

fiscus succedat in omni jure, & obligatione, quod delinquens habebat, eique solvendum sit debitum, non Domino in hæresim lapsus. Verum contrarium quoque est valde probabile, nempe quod debitores, ante sententiam saltem declaratoriam criminis, possint, ac teneantur ipsis hæreticis debita solvere, & alia obsequia præstare: at verò post condemnationem, vel declarationem Judicis, non Domino hæretico, sed fisco ea solvere debent, ac præstare, ad quem omnia bona pertinent, *Azor. p. 2. l. 8. c. 13. q. 2. Sanch. l. 2. mor. c. 24. n. 8.* Ratio est: tum quia hæreticus, post commissum crimen, ante sententiam declaratoriam hæresis, non privatur possessione, & administratione bonorum, juxta probabilem sententiam, de qua supra, ergo ratione hujus possessionis, & administrationis, illi adhuc debent solvi debita, & obsequia præstari. Tum quia, quamvis probabile sit, debitores à die commissi criminis, esse absolutos à debitis solvendis hæreticis, requiritur tamen sententia declaratoria criminis, ut plenum effectum sortiatur illa absolutio: sicut licet à die commissi criminis omnia bona hæreticorum sint addicta fisco; requiritur tamen sententia declaratoria criminis, ut ea occupare possit fiscus, juxta *c. pen. h. r. in 6. in fine*: Si autem debitores non tenerentur solvere hæreticis, ante sententiam declaratoriam hæresis, sed fisco, jam fiscus ante illam bona illorum posset occupare, quod est contra dictum *c. pen.* Nec obstat *c. ult. h. r.* quia intelligi debet, non de quacunque manifestatione, sed de judiciali, quæ est præcipua, & sit per sententiam. Illud verò certum est, etiam admittatur, debitores, à die commissi criminis, esse liberatos ab obligatione solvendi debita hæreticis, & vassallos à debito fidelitatis suis Dominis, non tamen ita sunt liberati, ut illorum debita, vel obligatio præstandi fidelitatem, & obsequia omnino extinguantur, ita ut nihil sibi inde acquirant, sed in ijs succedit fiscus, si alij vocati non sint, *Farinac. c. l. n. 68.*

Extenditur 2. Omnes debitores hæretici sunt liberati, vel ipso jure, vel saltem post sententiam Judicis, ab omni debito, seu obligatione, etiam pœnali, ac juratâ. Quare si quis sub certa pœna obligetur ad aliquid hæretico certâ die solvendum, licet tempore constituto non solvat, pœnam non contrahit, *Gl. fin. in cit. c. ult. h. r. Farinac. cit. q. 189. n. 58.* Idemque est de obligatione juramento firmata, quia Papa potest absolvere Laicum à juramento fidelitatis, ratione delicti Ecclesiastici, & ad ipsum spectat interpretatio juramenti, *Gl. in cit. c. ult. v. Absolutos, Abb. ibid. not. 1.* Unde etsi quis juravit solvere Titio ad certam diem, non sit perjurus, etsi non solvat, si is interim lapsus sit in hæresim, quia juramentum habet in se tacitam conditionem, si in tali statu permanserit, ut ei communicare liceat, *Gl. fin. in cit. c. ult. v. Hostiens. ibid. v. aliquo pacto.*

Extenditur 3. Licet hæreticus resipiscat, & reconcilietur Ecclesiæ: non tamen recipit nomina debitorum jam confiscata, nec etiam obligationem fidelitatis, quæ vassalli erant ipsi obstricti, sicut nec bona confiscata, quia obligatio semel extincta non reviviscit, *c. Queris 129. v. ibi Gl. v. Contrahatur dis. 4. de consecrat. c. l. Qui res suas 98. s. Aream ff. de solut. Abb. in cit. c. ult. n. 4. Farinac. c. l. n. 60.*

LXXXIII. Infertur 3. quod hæreticis non

sit servanda fides eis data, & securitas promissa privatis personis sit data, qui hanc securitatem possunt promittere, quia si tyrannis, & publicis donibus non est servanda fides, quia corpore dunt, multò minùs hæreticis, qui animam secus est, si fides, & securitas promissa sit à publica, sive à Principe habente potestatem concedendi, *Clarus s. Hæresis, n. 18. Farinac. hæres. q. 197. n. 24. v. 26.*

Ceterum illud hoc loco addendum, quod dictæ pœnæ privationis patriæ potestatis, & jurium temporalium, jure communi de hæreticis, non habent locum in Lutheranis, Augustanæ Confessionis in Germania, & Ecclesia Romana recesserint: tamen ob pacem, cum eis initam, permittente, & consentiente Pontifice, retinent patriam potestatem in liberos, aliæque jura, & immunitates civiles, non ecclesiasticas, quibus Catholici gaudent, *Laym. l. 2. tr. 1. c. 16. n. 4. in 6. pœna.*

§. VIII.

De pœna degradationis in Clericis hæreticis.

LXXXIV. Supponendum, quod de pœna Ecclesiastica, per quam Clericus de officio, & beneficio Ecclesiastico depositus, insuper Ordinibus Ecclesiasticis, & Clericis privilegijs, etiam fori, & Canonis, per sententiam perpetuam, & sine spe restitutionis, privatur, ceteri *Silvest. v. Degradatio n. 1. Clarus s. fin. q. junct. addit. Farinac. tr. de hæres. q. 189. s. 1.* Ea duplex est, verbalis, seu sententionalis, & realis, seu realis, sicut colligitur ex *c. 2. de pœna*. Verbalis est, quando quis per sententiam deponitur, sed etiam privatur in perpetuum privilegijs Clericalibus, eaque præparatoria est ad deponitionem actualem, sive realem, & ad illam pertinet per quam scilicet reus actu, & cum solemnitate degradatur, seu privatur privilegijs Clericis, & Judici seculari traditur, *Laym. l. 1. tr. 1. c. 1. n. 4. Farinac. in praxi crimin. p. 1. l. 1. in 1. q. 1. de quo plura infra.*

LXXXV. Queritur nunc 1. An, & quando Clericus ob hæresim sit degradandus? Responsum est, si manifestè deprehensus in hæresi, antequam deponatur Curia, sive Potestati seculari, prius deponatur, sive ab omni Ordine, officio, & beneficio deponendi, prout statuitur in *c. Ad abolendam præsent. h. r.* ubi dicitur: Sancimus, ut quicumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, si Clericus sit, vel Religiosus cujusvis Ordinis, totius Ecclesiastici Ordinis prærogativâ spoliatur, & omni officio, & beneficio Ecclesiastico privatur. Potestatis secularis arbitrio tradatur punitur, nisi statim post deprehensionem erroris, ab Ecclesia Catholica unitatem spontè redierit, & publicè abjuratâ hæresi, ad arbitrium Episcopi loci, & grue satisfecerit. Ubi etiam additur: Si vero Clericus fuerit, nisi similiter abjuratâ hæresi, & satisfactione exhibitâ, confestim ad fidem Orthodoxam confugerit, secularis Judicis arbitrio relinquatur.

ab eodem puniendus. Idem habetur in c. Excom-
municamus 13. in princ. h. e. ubi similiter decernitur,
quod damnati de hæresi (Laici) per Potestates sæ-
culares puniendi sint, Clerici verò prius à suis Or-
dinibus sint degradandi.

LXXXVI. Ubi notandum 1. Ut Clericus ob
crimen hæresis possit degradari, & tradi Potestati sæ-
culari ab eadem puniendus, requiritur, ut manifestè
deprehensus sit in hæresi, sive per evidentiam facti,
quia publicè prædicavit hæresim, sive per legitimam
probationem, nempe per testes convictus, sive ex
propria confessione in Iudicio, Gl. in cit. c. Ad abolen-
dam V. Deprehensi.

Notandum 2. Quamvis aliàs regulariter per
penitentiam non tollatur pœna delicti, l. Qui ex
mente 6. ff. de furtis. si tamen hæreticus incontinenti,
& spontè ad fidem revertatur, evadit pœnam, saltem
mortis: secus si ex intervallo, & non spontè, sed me-
tu pœnæ, vel probationum redeat, modò tamen et-
iam hæresim abjuret, & congruam satisfactionem
præstet, Abb. in cit. c. 9. n. 5. & 6. Menoch. de arbi-
tr. Iudic. casu 37. n. 10.

Notandum 3. Omnes hæretici revertentes ad
fidem debent abjurare hæresim, non tantum quam
tenuerunt, sed etiam damnare omnes, & quascunq;
alias hæreses: alioquin etiam pœnitentes non sunt
recipiendi, Farinac. tr. de hæresi q. 194. n. 4. 12. & 13.
& n. 24. Debet autem abjuratio hæc fieri publicè, si
manifestus sit hæreticus, & hæresim publicè sit pro-
fessus, ut colligitur ex cit. c. 9. §. præfati, ibi: *Pub-
licè confiteris abjurare*, quia pro manifestis crimini-
bus manifesta est injungenda pœnitentia, nec scan-
dalum tollitur per abjuratorem privatam, Menoch.
c. l. n. 2. Insuper etiam requiritur, ut abjuratio fiat
per scripturam propriâ manu abjurantis conscrip-
tam, vel per publicum Notarium confectam, & ab
eodem abjurante subscriptam, quæ contineat jura-
mentum, quod non revertetur ad pristinos errores,
& Catholicam veritatem semper confitebitur, c. Si
qui 8. & c. seq. c. Maximum 19. caus. 1. q. 7. & forma
huius abjuratioris habetur etiam in c. Ego Berenga-
rius 42. dis. 2. de consecr. Quod si nesciat scribere,
sufficit, si Notarius se subscribat, in præsentia testium
audientium abjuratorem, ore proprio Rei, factam,
Farinac. cit. q. 197. n. 15.

Notandum 4. Qui recusat hæresim abjurare,
ad arbitrium Archiepiscopi, aut Inquisitorum, ut
pertinax, & impœnitens Judici sæculari relinquen-
dus est, & ab eo puniendus, dummodo confessus, vel
convictus sit de hæresi, vel in ea deprehensus; alio-
quin non statim tradendus est Curia sæculari: sed
prius excommunicandus, & si per annum in excom-
municatione steterit, tanquam hæreticus conde-
mnabitur, Farinac. c. l. n. 34. & 35.

Notandum 5. Etiam is, qui suspectus est de
hæresi, excommunicationi subiacet, nisi ad arbitri-
um Episcopi, juxta suspicionis, & personæ qualita-
tem, innocentiam suam congruè purgaverit, cit. c. 9.
§. Qui verò h. e. quod si suspectus de hæresi in purgati-
one coram Episcopo defecerit, punitur ut convictus,
Abb. in cit. c. n. 8.

LXXXVII. Queritur 2. Quâ forma, & à
quo degradandus sit Clericus hæreticus, antequam
tradatur Curia sæculari? Resp. De hoc agitur in c.

Quoniam 1. h. e. in 6. ubi Papa Gregorius IX. ita re-
scribit: Quoniam Episcoporum numerus ad de-
gradationem Clericorum à Canonibus constitu-
tus (nempe ut in degradatione Episcopi interfint
XII. Episcopi, in degradatione Presbyteri VI. in de-
gradatione Diaconi tres, c. Si quis 3. & 2. seqq. caus.
15. q. 7. Idemque videtur in degradatione Subdia-
coni, Arg. c. Miramur 7. de serv. non ordinari. Gl. hic
V. Canonibus) non possit de facili convenire, con-
cedimus, ut Sacerdotem, vel alium Clericum in sa-
cris Ordinibus constitutum, cum ob hæresim fue-
rit sæculari Curia relinquendus, aut perpetuò
immurandus (hoc est, ad perpetuos carceres da-
mnandus) convocatis Abbatibus, aliisque Præla-
tis, ac Litteratis suæ Diocesis, de quibus expedire
videbitur, suus Episcopus solus possit degradare.

LXXXVIII. Ubi notandum 1. Quamvis
Clericus in hæresim lapsus, si pœnitens redijt ad fi-
dem, non sit tradendus Curia sæculari, sed ad perpetu-
um carcerem damnandus, si tamen sit in Sacris
constitutus, prius degradari debet, Gl. hic in not. Franc.
n. 2. not. 2. Idemque est, si ad perpetuas trirèmes sit
condemnatus, Farinac. tr. de hæresi q. 199. §. 2. n. 13. &
15. Addit Gl. in cit. c. 1. V. Pro hæresi, & Franc. n. 3.
hoc speciale esse in damnato ob crimen hæresis ad
perpetuos carceres, quod prius sit degradandus, non
autem procedere in damnato ob alia crimina, licet
alij apud Farinac. c. l. n. 14. contrarium teneant.

LXXXIX. Porro quamvis de jure communi
talis degradatio Clericorum, qui ob crimen hæresis
ad perpetuos carceres, vel trirèmes damnati sunt, de-
beret esse actualis, & realis: ex consuetudine tamen
Tribunalis Generalis Inquisitionis Romanæ, tales
ordinariè degradantur tantum verbaliter, Farinac. c.
l. n. 16. ubi n. 17. addit, Clericos in minoribus Or-
dinibus constitutos, etiam si tradantur sæculari Ju-
dici ab eodem ad mortem dammandi, non tamen pri-
us degradari realiter, sed tantum verbaliter, idque
colligitur ex cit. c. 1. quod expressè dicit, Clericos
in Sacris constitutos esse degradandos.

Notandum 2. Licet solus Episcopus proprius
loci, confirmatus, & consecratus possit ob hæresim,
sine alijs Episcopis, degradare Clericos etiam actu, &
realiter: debet tamen in tali degradatione convoca-
re, non solum Prælatos, & Clericos, ac personas Re-
ligiosas, sed etiam alias personas litteratas suæ Dico-
cesis, etiam si Laici sint, periti tamen in Jure Canonico,
vel Civili, si ita expedire judicaverit, Franc. hic. n.
3. ubi tamen non excluditur Capitulum Cathedra-
le, quominus vocari debeat ad degradationem Cle-
rici, Gl. hic V. Solus, nisi Episcopus præscripserit, ut
etiam possit procedere, sine consensu, aut consilio
sui Capituli, in puniendis, & corrigendis subdito-
rum excessibus, juxta c. Non est 3. de consuet. in 6.
Franc. hic in fine.

§. IX.

Qua pœna corporales infligi debeant,
aut possint hæreticis, & an etiam
pœna pecuniaria eis im-
poni possit?

XC. ASSERTIO 1. Pœna, quæ pœnitenti-
bus hære-

bus hæreticis imponi potest, ac sæpe solet, est carcer perpetuus, prout habetur in c. *Excommunicamus* 15. §. *Si qui h. t.* ubi dicitur: Si qui autem, postquam in hæresi deprehensi fuerint, redire voluerint ad agendam condignam poenitentiam, in perpetuum carcerem detrudantur. Credentes verò eorum erroribus, similiter hæretici judicantur. Ex quo patet, quòd hæretici redeunt ad fidem evadant quidem poenam mortis, non tamen manent impuniti, sed detrudendi sunt ad perpetuos carceres, *Gl. hic V. Deprehensi, & Abb. n. 2.* quia regulariter propter solam poenitentiam non evadit reus poenam in foro externo.

XCI. Limitatur 1. Quòd non omnes hæretici poenitentes damnari possint ad perpetuos carceres, sed illi tantum, qui vel postquam condemnati sunt de crimine, vel primum post publicationem testium, plenè fatentur errorem suum, & ad fidem redire volunt. Secus est de ijs, qui antequam depositiones, ac dicta testium edantur, & publicentur, errorem suum fateantur, tunc enim necdum censentur in errore suo satis deprehensi, *Farinac. q. 193. n. 103.*

Limitatur 2. Possunt Inquisitores, cum Episcopis, ex iusta causa, hanc poenam perpetui carceris hæreticis poenitentibus infligendam, etiam si primum, post publicationem testium, errorem suum fateantur, mitigare, & vel in carcerem ad tempus tantum eos detrudere, vel in aliam poenam arbitriam commutare, ut constat ex c. *Ut commissi* 12. §. *Et illorum h. t. in 6.* ubi Inquisitoribus facultas conceditur, illorum, qui mandatis eorundem obediunt, sunt, propter hæresim, in carcere, vel muro reclusi, poenam, unà cum Prælati, quorum iurisdictioni sub sunt, mitigandi, vel mutandi, cum viderint expedire. *Clarus §. Hæresis n. 7. Farinac. c. l. n. 104.* ubi addit, quòd Inquisitores hæretico etiam post sententiam ad perpetuos carceres damnato, poenam illam mutare possint, minuendo, vel augendo, juxta eorum arbitrium.

Limitatur 3. Carcer perpetuus, ad quem hæreticus poenitens damnandus est, non debet ita esse arctus, ut per illum notabiliter abbrevietur vita in carcerati. Nec obstat, quòd in *Clement. 1. §. Propter quod h. t.* dicitur, Inquisitores, cum consensu Episcoporum, posse hæreticos duro carceri tradere, sive arcto: nam id intelligendum est, modò non sit ita arctus, ac durus, ut intra paucos dies, moreretur reus in eum coniectus, nam aliàs Judices fidei irregularitatem non evaderent. *Farinac. c. l. n. 106.*

Limitatur 4. Qui solum suspectus est de hæresi, non debet ad perpetuum carcerem damnari, cum hæc poena solum imposita sit deprehensis in hæresi, & postea poenitentibus, *Farinac. c. l. n. 103.*

XCII. Præterea hæretici impoenitentes, & persistentes in sua pertinacia, poenà mortis afficiuntur, ut constat ex l. *Ariani*, §. *Manicheis*, & l. *Quicumque* 8. c. de hæretic. quia perturbant pacem, & tranquillitatem Reipubl. Et quidem hodie ex consuetudine igne comburuntur, ut testatur *Abb. in c. Ad abolendam* 9. n. 13. & c. *Excommunicamus* 15. n. 2. h. t. *Azor. p. 1. l. 8. c. 13. §. Ultima poena.* *Clarus §. Hæresis n. 7. Farinac. cit. tr. q. 189. n. 4.* ubi n. 5. addit, quòd & vivi comburuntur, præsertim si fuerint hæresiarchæ. Et hinc hæretici impoenitentes, sive

Clerici, sive Laici sint, ab Ecclesia traduntur seu Potestati seculari, c. *Ad abolendam* 9. §. 1. & c. *Excommunicamus* 13. §. *Damnati h. t.* Nam vis Ecclesia habeat potestatem morte poenitentibus, ut colligitur ex *Extravag. 1. de majoribus*, quia aliàs non posset rebelles, ac inobedientes coërcere, & eorum delicta vindicare, neque in putrida, & noxia toti corpori reserare, ut probatur in *l. 3. de Laicis c. 2. l. 21.* Non tamen Ecclesia solet exercere, & exequi hanc potestatem potest, & ministros Ecclesiasticos, sed Laicos, & ante illorum temporali potestate, quia id deest, & pietati Ecclesiæ conformius. Imò quia index Ecclesiasticus Clericum, post degradationem vel etiam Laicum tradit, seu relinquit potestati seculari, debet pro eo efficaciter intercedere, & mortis periculum, circa eum sententia modè dicitur in c. *Ne vivus* 27. in fine princ. de *V. S. c. os 7. caus. 23. q. 5.* per quod excusatur Judex hæreticus ab irregularitate, quam aliàs incurritur in *cit. tr. q. 189. n. 9. §. 12.* Quamvis autem in *cit. c. Ad abolendam V. Laicus*, dicitur, quòd Laicus non tradatur Curie seculari, sicut Clericus, quia semper est de foro seculari: non negari potest, quin Laicus ab Ecclesia per sententiam condemnandus, tanquam hæreticus, & Judex sententiam exequi debeat, illamque tanquam hæreticum, ac proinde quòd sub eadem idem est, hæreticum, sive Laicum, sive Clericum Curie tradere, vel eidem relinquere, *Abb. c. Ad abolendam n. 7. §. 12. Farinac. cit. q. 11.* Porro hæretici poenitentes non afficiuntur supplicio, sed vel poenà exilij quandoque poenitentibus, cum contra hos statuta sint à Juribus determinatæ poenæ, quas Judex mitigare non potest, sed hæreticis poenitentibus, vel etiam suspensis in hæresi, potest Inquisitor, vel Episcopus poenam pecuniariam imponere. *Farinac. c. l. n. 117. §. 12.*

XCIII. ASSERTIO 2. Inquisitores poenitentibus non solum Laicis, sed etiam Clericis imponantur pecuniariam applicandam Officio Inquisitoris, vel in usus pios, *Gl. in Clement. 2. V. l. Farinac. cit. q. 193. §. 6. n. 108. §. 119.* & alibi ipsum citat. Hæc autem poena pecuniaria imponi hæreticis confessis, & convictis, & poenitentibus, cum contra hos statuta sint à Juribus determinatæ poenæ, quas Judex mitigare non potest, sed hæreticis poenitentibus, vel etiam suspensis in hæresi, potest Inquisitor, vel Episcopus poenam pecuniariam imponere. *Farinac. c. l. n. 117. §. 12.*

§. X. De relapsis in hæresim, eorumque poenis.

XCIV. Quæritur 1. Quam in Juribus Canonico hæretici relapsi censentur, & quibus, ac quod modis dicantur relapsi? Resp. Relapsi in hæresim sunt duplicis generis, aliqui verè ac propriè relapsi dicuntur, qui confessi, aut plenè, ac legitime hæresi convicti, in Judicio, illam abjurarunt, & iurejurando damnarunt, & execrati sunt, & postea iterum inciderunt, ita ut de hæresi deinceps legitimis probationibus convicti, vel confessi in Judicio, *Azor. p. 1. l. 8. c. 14. q. 1. §. 2. Farinac. cit. q. 11.*

hæresi. q. 195. n. 1. 2. 3. & 7. At verò siquid, siue ex
Juris præsumptione relapsi dicuntur triplici modo.

» Nam primò, qui accusatus est de hæresi, vel tu-
» spectus, quia magna de hoc crimine, & vehemens
» contra eum suspicio orta erat, abjuravit in iudicio
» hæresim (id est, penitus illi renunciavit cum ju-
» ramento) sed postea iterum in illam hæresim la-
» bitur, is censeri debet juris fictione relapsus, licet
» ante abjuracionem suam, crimen hæresis contra
» ipsum plenè probatum non fuerit, prout statuitur
in c. *Accusatus*. 8. in princ. h. t. Rationem ibid. dat
Gl. *V. Fictio*, quia non potest dici verè relapsus, de
quo non constat, an fuerit lapsus in hæresim, sicut
non potest dici renatus, qui prius non fuit natus, c.
Qui maternis. 115. & c. *Si baptizata*. 132. dist. 4. de
consecr. nam regenerationem præcedere debet gene-
rati. Quamvis verò talis non dicatur verè relapsus,
cùm non fuerit plenè convictus de primo lapsu in
hæresim: propter vehementem tamen præsumptio-
nem primi lapsus, si post abjuracionem hæresis, ad
illam redeat, juris fictione censetur relapsus, & tan-
quam relapsus puniri debet, & tradi Curie seculari,
Gl. *hic in casu*, & in notatis, ubi etiam ait, delictum
non dici plenè probatum, etiam si constet de vehe-
mente præsumptione, quæ non sufficit ad cõdemnan-
dum aliquem de hæresi, c. *Litteras*. 14. de præsump-
tione, modò illa non sit violenta, Gl. *hic V. Vehemens*.

» Quod si verò levis, & modica suspicio hæresis
» tantum de aliquo fuerit, quamvis ex hoc (quia
» post abjuracionem reperitur lapsus) gravius
» (quàm si nunquam abjurasset) sit puniendus: non
» tamen debet poenâ relapsorum in hæresim puniri,
prout additur in cit. c. *Accusatus*, in fine primo. Ra-
tio est: quia talis nec verè est relapsus, nec siquid, siue
ex præsumptione juris, sed solum lapsus; ideòque
non est puniendus, tanquam relapsus, sed tanquam
lapsus in hæresim est degradandus, & perpetuò im-
muniendus, seu incarcerationandus; quia postea repertus
est incidisse in hæresim, de qua prius erat leviter su-
spectus, Gl. *hic in casu*.

» XCV. Secundò is, qui fuit convictus prius
» de una specie, vel secta hæresis, aut in uno fidei ar-
» ticulo, vel in uno Sacramento Ecclesiæ erravit, &
» postea abjuravit hæresim simpliciter, & generali-
» ter (non restringendo ad illam sectam, vel fidei
» articulum, aut Sacramentum Ecclesiæ) si postea
» in aliam etiam hæresim (speciem, siue sectam inci-
» dat, vel in alio articulo, aut Sacramento erret, cen-
» setur juris præsumptione, ut relapsus in hæresim,
prout statuitur in cit. c. *Accusatus*. §. *Eum verò*. h. t. in
6. semel ergo lapsus in hæresim, si post abjuratio-
nem simpliciter, & generaliter factam, iterum sit la-
psus, licet in aliam sectam, vel hæresim, censetur re-
lapsus; quia omnes hæreses sunt connexæ, habent
enim caudas ad invicem alligatas, & in vanitate con-
veniunt in idipsum, ut dicitur in c. *Excommunicamus*.
13. in fine princ. h. t. & propositio indefinita æquiva-
let universalis, Gl. *hic*. §. *Eum verò*. V. *Simpliciter*. &
V. *Judicari*. Secus verò est, si quis primò non simpli-
citer, & generaliter, sed unam tantum hæresim spe-
ciem abjuravit; tunc enim non habebitur pro rela-
psus, si sic specialiter abjurans, postea in diversam spe-
ciem hæresis incidit, Gl. in cit. §. *Eum verò in casu*. &
V. *Simpliciter*, Barb. in Collect. ibid. n. 8. Farinac. cit. c.

193. n. 43. quamvis Jo. Monach. hic n. 4. & alij apud
Farinac. cit. l. n. 44. contrarium teneant: quæ tamen
disceptatio hodie cessat; quia semper nunc hæretici
pœnitentes generaliter abjurare solent omnes hære-
ses, etiam si in unam tantum speciem hæresis incide-
rint, Farinac. cit. l. n. 45.

XCVI. Tertio ille quoque, de cuius lapsu in
hæresim, ante vel post abjuracionem, constat, si
post illam hæreticos recipiat, deducat, visitet, vel
sibi associet, aut dona, vel munera eis donet, vel
mittat, vel favorem eis impendat, qui excusari
non possit (nempe propter necessitatem famis, ut
si elemosynam det hæretico in extrema, vel gravi
necessitate constituto, vel si ignoret, illos esse hære-
ticos, Gl. *hic V. Non possit*,) etiam sine approbatio-
ne, ut ajunt, merito judicari debet relapsus, cùm
illum ex approbati à se erroris consequentia non
sit dubium id fecisse, scilicet receptasse, visitasse,
donasse, vel favorem impendisse, prout statuitur
in cit. c. *Accusatus*. §. *Ille verò*. h. t. in 6. & ibi Gl. in casu.

Itaque non solum is, qui primò in hæresim lapsus
est, & pœnitens iterum in illam labitur, sed etiam
is, qui non reincidit in hæresim, sed favet hæreticis,
illos receptando, comitando, donando, vel munera
eis mittendo, defendendo, aut aliàs opem, & auxi-
lium præstando, censetur relapsus in hæresim, & tan-
quam relapsus est puniendus, Farinac. cit. q. 195.
num. 32.

XCVII. Queritur 2. Quæ sit pœna jure de-
creta in hæreticos relapsos? De hoc ita statuitur in
c. *Ad abolendam*. 9. §. *Illos quoque*. h. t. Illi quoque,
qui post abjuratam hæresim, vel postquam ad ar-
bitrium Episcopi se purgaverint, deprehensi fue-
rint in hæresim recidisse, seculari iudicio, sine ul-
la penitus audientia, relinquiendi sunt: ita scilicet,
ut nulla ipsorum excusatio super hæresi audiat,
sed sufficit, quòd semel fuerint convicti, & con-
demnati de hæresi, quia pejus, & periculosius est
reincidere in hæresim, quàm primò incidere, Ho-
stiens. hic V. *Sine ulla audientia*. & V. *Recidisse*.

XCVIII. Similiter in c. *Super eo*. 4. h. t. in 6.
respondet Alexander IV. licet in hæresim lapsi, si
post abjuracionem hæresis (quia errori suo renun-
ciarunt, cum juramento de non redeundo ad hæ-
resim) vel postquam se in examinatione proprij
Antistitis purgaverint, si deprehensi fuerint in ab-
juratam hæresim recidisse, seculari iudicio, sine
ulla penitus audientia, sunt relinquiendi (juxta
cit. c. *Ad abolendam*. §. *Illos quoque*,) quia tamen
Ecclesia nulli claudit gremium redeunti, c. *Duo*.
35. caus. 23. q. 4. & habetur etiam in princip. cit. c.
Super eo. & l. ult. in fine. C. de SS. *Trinit.* ideo si sic
relapsi postea pœniteant, & manifesta signa pœ-
nitentiæ in eis apparuerint, nequaquam sunt eis-
dem, si humiliter petant, Sacramenta pœniten-
tiæ, & Eucharistiæ deneganda. Quare indulgen-
tia illa, siue misericordia, quæ exhibetur relapsis
pœnitentibus, solum prodest illis, quoad salutem
spiritualem animæ, dum necessaria Sacramenta illis
non denegantur: non tamen evitant pœnam corpo-
ralem, quin non obstante pœnitentiâ, tradi debeant
Curie seculari, ut igne comburantur, Gl. *hic in casu*.
& V. *Deneganda*. Porro de aliis Sacramentis, etiam
Extremæ unctionis, nulla hic fit mentio, quia illa
hæreti-

hæreticus relapsus, & per Curiam sæcularem condemnatus non potest recipere; non enim datur nisi per infirmitatem corporalem ad mortem tendentibus, *Gl. hic in notat. Farinac. cit. l. n. 4.*

SECTIO IV.

DE FILIIS HÆRETICORVM,
& de credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorundem, ac pœnis.

§. I.

Quas pœnas incurrant filii hæreticorum?

XCIX. Prima pœna est, quod filij, propter hæresim patris, etiam si ipsi Catholici fuerint, privantur hæreditate, & omnibus bonis paternis, ut constat ex c. *Vergentis*. 10. h. t. & c. pen. eod. in 6. & *Auth. Gazaros* c. de heretic. quamvis de filiis Catholicis hæreticorum olim aliud statutum fuerit, nempe ut illis succederent, l. *Cogno vimus*. 19. c. eod. *Sanch. l. 2. Mor. c. 29. n. 9. Farinac. tr. de hæresi. q. 191. n. 1.* non tamen filij hæreticorum orthodoxi sunt incapaces succedendi ab intestato, vel ex testamento quibuscunque ascendentibus, nempe avo, proavo &c. & consanguineis collateralibus, & extraneis Catholicis, ut docet *Sanch. cit. c. 29. n. 13. Molin. tr. 3. de iustit. dis. 6. n. 19. Farinac. cit. l. n. 26.* licet aliud statutum sit in crimine læsæ Majestatis, juxta l. *Quisquis*. §. *Filij verò*. c. ad legem Jul. Majest. quia pœna huic crimini statuta, præsertim in filios innocentis, non sunt extendendæ ad casum jure non expressum; neque ex eo, quod crimen aliquod sit gravius, & majus altero, rectè inferitur, etiam majorem pœnam ei esse defacto impositam, sed solum æquum esse, ut imponatur.

C. Extenditur autem 1. Quod paternâ successione priventur, non solum filij legitimi, sed etiam illegitimi, & spurij, ne plus juris luxuriæ, quam continentia conjugali tribuatur, *Sanch. l. 2. c. 27. num. 1. Farinac. cit. l. n. 9.* 2. Etiam filia privantur dote solvendâ ex bonis patris hæretici, *Azor. p. 1. l. 8. c. 12. q. 6. Farinac. cit. l. num. 8.* 3. Filij privantur etiam hæreditate, propter hæresim matris, *Farinac. cit. l. n. 20.* 4. Non solum filij, sed etiam nepotes, & alij descendentes per lineam paternam, & maternam, privantur hæreditate patris hæretici, *Farinac. cit. l. num. 22.*

Limitatur autem 1. Filij hæreticorum pœnitentium non privantur hæreditate paternâ, prout sumitur ex c. *Statutum*. 15. §. *Hoc sanè*. h. t. in 6. quia saltem ex misericordia, & æquitate, talibus bona restituenda sunt, *Farinac. cit. l. n. 34.* 2. Si eorum pater non fuit confessus, aut convictus; sed solum suspensus de hæresi, *Farinac. cit. l. n. 38.* qui plures limitationes adfert. Porro licet filius propter hæresim patris puniatur, non autem vice versâ, pater punitur propter hæresim filij, *Farinac. cit. l. n. 41.*

CI. Secunda pœna decreta in filios hæreticorum, imò & fautorum, defensorum, & receptato-

rum est, quod sint irregulares, ita ut ad facies promoveri non possint filij, & nepotes descendentes per lineam paternam, soli vero lineam maternam, prout sumitur ex c. 2. §. *ci, juncto c. Statutum*. 15. h. t. in 6. Nam ibi filiorum redduntur inhabiles ad beneficia, & publica; nomine autem Officiorum publicorum comprehenduntur etiam Officia Ecclesiastica, quæ etiam Officia Ordinum computantur, quæ publica sunt, *Navarr. in Man. Prel. c. 205. Avila de censur. p. 7. dis. 4. dub. 3. Sanch. Mor. c. 28. n. 7.* quod probabilius restringitur ad filios natos, postquam patris eorum lapsus hæresim, ita ut antea nati ad Ordines promoverentur quia hi non proveniunt ex radice infidelitatis ad Ordines jam acquisitum habent: tum quia c. 2. §. *Hæretici*. ex quo colligitur hæc irregularitas non statuitur, ut filij hæreticorum officijs priventur, sed ut posterum ad ea non admittantur, *Sanch. cit. l. n. 10.* Porro in hac irregularitate solus Papa dispensare potest, cum sit Jure Privilegiata, nec reperitur in Jure dispensatio concessa, *Navarr. cit. l. n. 4. Sanch. cit. l. n. 8.* in Regionibus, in quibus nulla, ob crimen hæresis, infamia contrahitur, liberi hæreticorum non sunt irregulares, sed ad Ordines promovendi sunt, ut notat *Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. n. 12.*

CII. Tertia pœna est, quod Clerici hæreticorum, licet non deliquerint, propter hæresim paternam, priventur dignitatibus, & aliis beneficiis Ecclesiasticis, si quæ habent, imò etiam publicis, ac honoribus quibuscunque, prout statuitur in c. *Ut commissi*. 12. §. *Privandi*. h. t. in 6. Bonifacius VIII. ita refert: Privandi præterea vel privatos denunciandi dignitatibus, ac beneficiis Ecclesiasticis, de Diœcesanorum, & Vicariorum suorum consilio officiis publicis, ac honoribus quibuscunque, & de hæreticos, credentes, receptatores, & defensores, eorumque filios, ac nepotes, plenam eisdem facultatem. Sunt autem Diœcesanorum, & Vicariorum tales, vel nuntiando, privatos bene hujusmodi requirendi, nisi forte legitime excusetur, quod iidem scienter hujusmodi personarum beneficia contulissent: tunc enim ipsi hujusmodi requirendi non sunt, sed potius à suo Jure privandi.

CIII. Ex quo patet 1. Quod Inquiritio non possint private Clericos beneficiis, nec ad consilium Diœcesanorum, vel Vicariorum eisdem, ipsis Episcopis absentibus: forma autem privandi, est: *privamus, & privatos denunciamus* sic dictio, vel hic expositivè, non disjunctivè debet, *Franc. hic n. 2. not. §.* Ratio autem, cur ratur consilium Episcopi Diœcesani, est, quia institutio in beneficiis non potest fieri, nisi intere auctoritate Diœcesani, c. 3. de *Instit. l. destitutio*, c. *Ex injuncto*. 12. in fine. h. t. Sed quis ob hæresim privatur officiis publicis, & honoribus, non requiritur consilium Diœcesanorum, patet ex cit. c. §. *Privandi*, quia cessat in illis jam allata, *Gl. hic V. Honoribus*. 2. Si Clericus scopus conferat beneficium indigno, non est yatione beneficii collati hæretico, vel ejus

quirendus consensus Episcopi, sed à Judice puniendus est, nempe à Metropolitano, siquidem per talem collationem scienter factam Episcopus non reputatur hæreticus, sed aliter delinquere: alioquin cognitio de hæresi perlineret ad Metropolitanum in Synodo provinciali, sed puniatio ad Papam, ut tradit *Gl. in c. Inquisitores. 16. V. Apostolica. h. t. in 6. Franc. hic n. 4. in fine.*

CIV. Præterea in *c. Statutum. 15. h. t. in 6. decernitur*, ne filij hæreticorum, credentium, rectorum, defensorum, aut fautorum descendentes usque ad secundam generationem, siue primum, & secundum gradum, per lineam paternam (id est, filios, & nepotes) per matrem verò, ad primum duntaxat gradum, ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, vel officium publicum admittantur: quod si secus actum fuerit, sit irritum, & inane. V. g. Titius de hæresi convictus habet filium, & filiam, & ex filio habet nepotem, & ex filia alium nepotem, non solum filius Titij, sed etiam nepos ex filio, inhabiles sunt ad omnia officia Ecclesiastica, & officia publica: non autem nepos ex filia est incapax. Item si mulier hæretica habeat filium, & ex eo nepotem, solus filius est incapax ad beneficia, & officia; non autem nepos, *Gl. in cit. c. Statutum in casu, Azor. p. 1. l. 8. cap. 13. q. 8. in octava pœna hæreticorum. Molin. tr. 2. de justit. dis. 658. n. 19. Filij tamen.* Quare hæc Constitutio, in quantum punit descendentes per lineam masculinam ob hæresim patris, declarat Jus antiquum Innocentij III. in *c. Vergentis. 10. c. c. Excommunicamus. 13. §. Credentes. h. t. & Alexandri IV. in c. 2. §. Hæretici. eod. in 6. in quantum verò punit descendentes per lineam femininam, prout Jus novum, *Gl. hic V. Volumus.* Ex quo inferitur, quod inhabilitas ad beneficia, & officia publica obtinenda, aliæque pœnæ à Jure decretæ in filios hæreticorum, etiam incurrantur ab illis propter hæresim matris, etsi pater fuerit Catholicus, *Gl. hic V. Inane. Farinac. tr. de hæresi. q. 191. n. 63.**

CV. Limitatur autè prædicta Constitutio primo, quod filij hæreticorum pœnitentiam, & ad fidem redeuntium non privantur beneficiis obtentis, nec ad alia beneficia, vel officia obtinenda inhabiles redduntur, prout constat ex *cir. c. Statutum. §. Hoc sanè.* eod. in 6. ubi dicitur: quod statutum est, ne filij hæreticorum, & fautorum eorum ad aliquod beneficium Ecclesiasticum admittantur: id intelligendum esse, de filiis hæreticorum, credentium, & aliorum hujusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur: non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesie unitati: & ad mandatum Ecclesie pro culpa hujusmodi pœnitentiam recepisse, vel humiliter prosecutioni ejusdem insistant, vel parati fuerint ad eandem recipiendam; quia cum tunc non stet per eos eam implere, non debet id eis imputari, *Gl. fin. ibid. Molin. cit. dis. n. 19. in fine. Azor cit. l. 1. Quæres. an filij. Sanch. l. 2. c. 27. n. 26. & 28. Farinac. cit. l. n. 64.* Ratio est, quia cessat tunc causa, ob quam hanc pœnam Jus filijs infligit: voluit enim in *cir. c. Statutum.* constituere discrimen inter parentes hæreticos, & eorum filios, ut illi quavis Ecclesie reconciliati, maneant adhuc irregulares, & inhabiles ad Ordines, & beneficia, donec cum

Tomus V.

ipsis dispensetur: filij verò post parentum reconciliationem dispensatione non egeant. Unde non incurrunt has pœnas filij hæreticorum, qui publicè tales decesserunt, absque nota infamiae, ut si obierunt in Regione hæresibus infecta; quia quando parentes non sunt damnati de crimine hæresis, sed solum evidentiâ facti, sunt hæretici; quia publicè v. g. profitentur fidem Lutheranam, filij eorum prædictas pœnas incurrunt, ratione infamiae facti, quæ cessat in prædictis locis, *Sanch. cit. c. 27. n. 26.*

Aliud verò dicendum est de filiis, & nepotibus hæreticorum relapsorum, etsi pœnitentes, & conversi decesserint; nam quamvis hi ad Ecclesie Sacramenta recipiantur; tamen eorum filij adhuc remanent privati beneficiis, & inhabiles ad alia obtinenda, quia in *cir. c. Statutum. §. Hoc sanè.* duo requiruntur, ut filij hæreticorum evadant pœnas privationis, & inhabilitatis ad beneficia, scilicet ut parentes eorum sint emendati, & reconciliati Ecclesie: At relapsi, quamvis per pœnitentiam respiciant, non habentur tamen pro reconciliatis, siue reincorporatis, quia sine audientia Curie seculari traduntur puniendi, *c. Super eo. 4. h. t. in 6.* Et hæc sententia videtur probabilior, quam tenet *Gl. in cit. c. Statutum. V. Incorporatos. Anchar. ibid. not. 3. & Franc. n. 4. in fine. Azor cit. c. 13. in octava pœna. §. Si roges. Sanch. cit. c. 27. n. 23. Farinac. cit. q. 191. n. 65.* quamvis aliqui contrarium teneant.

CVI. Limitatur prædicta Constitutio secundò, filij hæreticorum non sunt ipso jure privati, nec per sententiam privandi beneficiis jam obtentis, ante lapsum parentum eorum in hæresim, sed solis postea obtentis, ut ex probabiliori sententia docet *Abb. in c. Vergentis. 10. n. 4. h. t. Clarus l. 5. sent. §. Hæresis. n. 16. Azor cit. c. 13. in octava pœna. §. Si roges. Sanch. l. 2. Mor. c. 28. n. 28. & 30. Farinac. cit. l. n. 58.* Idque probatur, quia in *cir. c. 2. §. Hæretici. h. t. in 6.* filij hæreticorum redduntur solum inhabiles ad beneficia, vel officia publica obtinenda, ut patet ex verbo *non admittantur*, quod excludit solum à beneficiis imposterum obtinendis, non autem à postea obtentis. Excipi debet, nisi filij hæreticorum scienter obtinuerint beneficia ad preces patris hæretici, ut statutum est de quibuscunque obtinentibus beneficia ad preces hæreticorum in *cir. c. 2. §. Ad hæc. eod. in 6. Sanch. cit. l. n. 29.* Privantur etiam ipsi solum beneficiis, quæ post condemnationem parentum hæreticorum sunt assecuti; quia ante hanc condemnationem filij non sunt inhabiles ad beneficia obtinenda; adeoque cum illa legitimè acquisiverint, non debent illis privari. *Sanch. cit. l. n. 31.* Non obstat, quod in *c. Ut commissi. 12. §. Privandi. h. t. in 6.* decernitur, parentes hæreticos, eorumque filios beneficiis privandos esse, vel privatos ipsi denunciandos: atqui parentes hæretici privantur ipso jure beneficiis obtentis; ergo etiam filij, quia utrique sub eorundem verborum contextu in eadem oratione ponuntur. Resp. cum textum intelligendum esse de beneficiis acquisitis post parentum hæresim, juxta *c. 2. §. Hæretici. & c. Statutum. 15. h. t. in 6.* non enim in eo inducitur novum Jus, quoad privationem beneficiorum, & Jura Juribus sunt concordanda, *Sanch. cit. l. n. ubi respondet ad alia argumenta contraria.*

Porro utrum universim pœnæ Jure decretæ in filios

S

filios hæreticorum, vel fautorum eorundem, afficiant etiam filios conceptos, vel genitos ante hæresim, vel aliud ejusmodi crimen commissum: an verò solum filij postea concepti, vel nati illas pœnas incurrant, gravis est controversia inter DD. quia plures tenent sententiam affirmativam, alij negativam, quæ si non probabilior, saltem benignior, & æquior est, quam præter plures alios *Sanch. l. 2. mor. c. 27. n. 6. & pluribus seqq.* sequitur, ubi largissime eam probat, & ad omnes contrarios textus Juris, & rationes respondet, qui videri potest.

CVII. Denique addunt nonnulli aliam pœnam, quam incurrit filij hæreticorum, & fautorum eorundem, videlicet infamiam, ut docet *Molin. cit. dis. 658. n. 25.* & alij plures apud *Farinac. cit. q. 191. n. 23.* Sed contrarium est probabilius, ut docet *Sanch. l. 2. mor. c. 28. n. 5.* quia nullo Jure hæc infamia in filios hæreticorum statuta reperitur: nam inhabilitas ad beneficia, & officia decreta in c. 2. §. *Hæretici. h. t. in 6.* non est infamia juris, quæ reddit inhabiles ad testimonium ferendum, c. *Non potest. 24. caus. 2. q. 7. c. Testimonium. 54. de testib.* & repellit ab actibus legitimis: sed hæc inhabilitas ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica est potius genus quoddam irregularitatis, quæ non reddit filios hæreticorum inhabiles ad prædictos actus, & propriè infames, cum id ex nullo jure probari possit. Deinde hæc pœna infamiae est quidem statuta in filios reorum læsæ Majestatis humanæ in l. *Quisquis. 5. §. Filij verò. C. ad leg. Jul. Majest.* ubi dicitur, eos infamia perpetua committeretur: non tamen debet extendi ad filios hæreticorum; præsertim quia contra non delinquentes non debet fieri extensio pœnæ, etiam propter similitudinem rationis. Neque verò Papa Innocentius III. in c. *Vergentis. 10. in fine. h. t.* ex eo, quod crimen hæresis gravius sit, quàm crimen læsæ Majestatis, arguit simpliciter, & absolute, etiam bona hæreticorum confiscanda esse: sed solum ex majoris criminis gravitate infert, non esse iniquum, nec mirum, si eadem pœna confiscationis imponatur Jure Canonico crimini hæresis, quæ Jure Civili imposita est crimini minori læsæ Majestatis humanæ, *Sanch. cit. l.*

§. II.

Quinam intelligantur per credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum? & qua sint pœna eorum?

CVIII. ASSERTIO I. Dupliciter in Jure accipiuntur credentes hæreticis, 1. pro ijs, qui credunt personæ hæreticæ, bonam existimationem de illo habentes, & familiaritatem ei exhibendo, non tamen hæreticorum erroribus assentiendo. 2. Pro ijs, qui eorum erroribus credunt: idque vel explicitè, assentiendo in particulari erroribus ab hæretico propositis, & publicatis, & hi potius hæretici dicuntur, quàm credentes: vel implicitè solum, & confusè, sive in communi, qui nihil quidem specialiter, & in particulari credunt contra fidem, verbis tamen, vel factis profitentur, se credere, quod hæretici credunt, ut si quis verbo, vel facto declaret, se

credere, quod Lutherani, & Calvinisti credunt explicitè, & in particulari eorum erroribus; & hi dicuntur propriè credentes; nam licet etiam sint hæretici credentes ijs, qui contra fidem falsa dogmata tradunt, & profitentur, etiam ut hæretici reputantur, ac puniuntur, communicamus. 15. in fine. h. t. ubi dicitur, autem eorum erroribus hæreticos similiter judicari ibi *Gl. fm.* quia tamen nihil distinctè, & explicitè tra fidem credunt; ideo proprio nomine hæreticorum appellati sunt, & sub nomine illius joris declarationis causâ, sunt expressi, *Arg. c. 15. q. 1. Smar. dis. 21. de censur. sec. 2. n. 1. l. 2. Mor. c. 10. n. 2. Farinac. ir. de hæresi. q. 110. 104. 124. & 125.*

CIX. Extenditur autem, Quod non illi, qui apertè voce profitentur errorem hæreticæ sed etiam illi, qui in infirmitate ab hæreticis nûs impositionem, consolationem petiverunt ceperunt, inter illos, qui dicuntur credentes hæreticis, censendi sunt, prout sumitur ex c. *Filius. 1. ibi Gl. In supponendo. 3. h. t. in 6.* ubi dicitur filij, vel hæredes eorum, qui dum in lectulo decumberent, petierunt hæreticos consolari, ut ab eis per manûs impositionem, consolationem reciperent, sicque defuncti sunt, non debent admitti ad probandum, quod ipsi defuncti consolationem illam, vel veriùs delationem, & sanæ mentis effectû suscepissent (unde quodam faciebant, non debuit eis imputari, cum nullum delictum sit sine consensu, *Gl. hic V. Non sane* post perditam jam loquelam, vel cum meminerint non haberent ordinatam: si dum vivebant, consentientes, vel testatores, qui consolationem acciperent) diffamati erant de hæresi, vel suspecti legitime constiterit, quod quando petierunt hæreticos consolatores, erant sanæ mentis: alioquin (si de hoc legitime non constaret, nec ipsi dicebant, infamati erant, vel suspecti de hæresi) dicti filij, aut hæredes admitti possunt ad probandum præmissa (scilicet quod tunc non erant infamati, vel loquelam perdididerant, nec habebant ordinatam memoriam) non tamen per uxores, filios, familiares, vel aliquos ex suis, sed per alios testes fide dignos, & maxime, ac specialiter per dei Christianæ Zelatores.

CX. Ubi notandum 1. Licet alias regulè si actor proponat aliquid factum, reus admittat ad probandum aliud factum contrarium, si actor probavit: tamen hoc non procedit, si actor qui erat diffamatus de hæresi, vel suspectus, nûs impositionem, cum prolatione certorum verborum, recepit consolationem ab hæreticis, quoniam filij, vel hæredes ipsius, non admittuntur ad probandum factum contrarium, scilicet quod perdidit usum rationis, quando recepit consolationem, quia talis, si est sanæ mentis, censetur credere hæreticis, & sic etiam judicatur hæreticus, & tali facto oritur contra illum præsumptio iurata de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, idque speciale est favore fidei, *Gl. ibi. fm. not. 1. Farinac. cit. q. 182. num. 110.* admittit tamen filij, vel hæredes, si non vellent directè probare oppositum, videlicet amentiam, sed

probare vellent, probationes, quod defunctus fuerit sanæ mentis, esse falsas, nec legitimas, talis enim indirecta probatio admittitur, quia aliàs daretur anadeponendi falsum, *Ioan. Andr. hic. & Franc. n. 3. Farinac. cit. l. n. 114.* Sicut etiam admittuntur filij, & hæredes ad probandum oppositum, si legitimè non constet, defunctum perdidisse iudicium rationis, nec infamatum fuisse, vel suspectum de hæresi; quia tunc cessat illa præsumptio contra eum, *Farinac. cit. l. n. 111.*

Notandum 2. Licet aliàs, quæ sunt in domo, seu familia, per domesticos, & familiares probari possint: hi tamen non admittuntur ad probandum, non fuisse sanæ mentis eum, qui consolationem accepit in mortis articulo ab hæreticis, idque specialiter statutum est in odium tanti criminis, *Franc. hic. num. 2.*

CXL. Extenditur 2. Quod etiam credentes censentur illi in foro exteriori, & puniendi sunt, qui bis, vel ter conciones hæreticorum audiunt, licet in foro interno non sint credentes, nisi putent eorum conciones, seu prædicationes esse utiles, & salutas. At verò in locis illis, in quibus Catholici cum hæreticis permixtim vivunt, etsi semel, aut iterum conciones hæreticorum audierint, non eo ipso censentur credentes hæreticis, nisi eas sæpius frequentaverint, *Azor cit. c. 15.*

CXII. ASSERTIO 2. Receptatores, sive receptores hæreticorum Jure Canonico appellantur illi, qui recipiunt alicubi hæreticos, ne in manus Iudicum veniant, idque sive sæpius, sive semel tantum: nam licet attentè vi vocis, receptare videatur significare iterationem, & frequentiam receptionis: tamen quoad effectum puniendi, sufficit unica receptio, dummodo quis scienter receperit, hoc est, quem scivit esse hæreticum. *Azor cit. l. 8. c. 15. q. 2. Sanch. l. 2. Morc. c. 10. n. 10. Farinac. cit. q. 182. n. 152.* sive privata persona hæreticum recipiat, sive etiam publica, aut Princeps in suam Civitatem, vel Provinciam, & sive in proprias, sive alienas aedes, recipiat, sive in agrum; Jus enim quoad locum receptionis non distinguit *Sanch. cit. l.*

Extenditur autem 1. Quod etsi quis recipiat consanguineum suum, vel amicum, ne in manus Iudicis deveniat, non quia hæreticus est, vel in favorem hæresis, sed solum propter sanguinis conjunctionem, vel amicitiam, nihilominus in foro externo habebitur tanquam receptor, quamvis in foro interno excusetur, *Azor cit. l. q. 3.* non tamen talis ordinariæ pœnæ, quæ est excommunicatio, sed mitius puniendus est, *Sanch. cit. c. 10. n. 5. Farinac. cit. l. n. 144. & seq. contra Azor. cit. l.*

Extenditur 2. Quod etiam parentes receptantes filios hæreticos, vel vice versâ, hi illos, & conjux conjugem, non ex causa hæresis, sed ex sola affectione sanguinis, vel conjugalis amoris, censentur esse receptatores, saltem in foro externo, ita tamen ut mitius puniantur, ut colligitur ex l. 2. ff. de receptoribus. *Sanch. cit. l. n. 8. Farinac. cit. l. n. 143. & 149.* vel levissimâ solum pœnâ, ut censet *Azor. cit. l. q. 4.*

CXIII. ASSERTIO 3. Defensores hæreti-

corum possunt esse, & dici dupliciter. 1. Si quis errores hæreticorum defendat, argumentis allatis eos probando, contrarias objectiones solvendo, laudando verbis, vel scriptis; sive enim interius errori assentiatur, sive non, tanquam hæreticus est damnandus, omni hæretico deterior; quia in foro externo præsumitur errori, quem defendit, assentiri, c. *Qui aliorum. 32. caus. 24. q. 3. Farinac. cit. q. 182. n. 62. 2.* Si quis defendat personam propter hæresim, ne in manus Iudicis deveniat, ne denunciatur, accusetur, vel ad Iudicem deferatur, & sive defendat in Iudicio, sive extra illud, *Azor p. 1. l. 8. c. 15. q. 6. Sanch. cit. c. 10. n. 18.* Aliud est, si quis defendat hæreticum, ob aliam causam, v.g. ne à privato injustè lædatur, vel si Advocatus illius patrociniū suscipiat, in causa civili, vel criminali, extra hæresim; quia hoc non est propriè defendere hæreticum, sed proximum, & iusta est defensio, *Azor cit. l. Sanch. cit. l. n. 19.* Quod si quis defendat hæreticum, non quâ talem, sed tanquam consanguineum suum, vel amicum, in foro externo censetur hæreticus, non in foro conscientia, *Azor cit. l. q. 6. §. Quæres.*

CXIV. ASSERTIO 4. Fautores hæreticorum censentur, qui quovis modo hæreticis, quatenus hæretici sunt, auxilium præstant, vel favent in sua hæresi: quod etiam dupliciter fieri potest, positivè, id est, commissione, & negativè, id est, omissione, *Azor cit. c. 15. q. 7. Sanch. cit. c. 10. n. 11.* Priore modo, dicuntur favere hæreticis, tum Magistratus, tum privati, si verbis hæreticos, quâ tales, excusent, laudent, commendent, ut dicendo eos esse viros probos, injustè damnatos, vel si consilium dent, ut Iudicum manus evadant: vel etiam factis ipsis favent, eos visitando, vel occultando in domo, auxilium ad effugiendum dando, vel alimenta præstando, vel impediendo executionem justitiæ contra eos &c. *Sanch. c. l. n. 16.* Posteriore modo, scilicet omissione, dicuntur favere hæreticis, si Magistratus, & justitiæ Ministri, favore hæresis, negligent facere id, quod ex officio debent, v.g. hæreticos capere, vel captos diligenter custodire, vel punire &c. Idemque est, si quis favet hæretico mortuo, ut hæreticus est, v.g. impediendo, ne procedatur contra hæreticum mortuum, vel si eum in loco sacro sepeliat, vel interrogatus à Iudice ejus delictum neget, *Sanch. cit. l. n. 17.*

CXV. ASSERTIO 5. Ad pœnas, quod attinet, in primis in c. *Excommunicamus. 13. §. Credentes. h. t.* decernitur, credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicatiioni subiacere, & insuper statuitur, ut postquam quispiam ex talibus fuerit excommunicatus, si satisfacere, intra annum, contempserit, ex tunc ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad alios eligendos ad hujusmodi, nec ad testimonium ferendum admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis successionem admittatur. Nullus præterea ipsi super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si fortè Iudex extiterit, ejus sententia nullam habeat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ipsum deferantur cognoscendæ. Si fue-

rit Advocatus, ejus patrocinium non admittatur: si Tabellio, testamenta per ipsum confecta nullius sint momenti, sed auctore damnato, damnentur. Idem præcipitur in similibus observari. Si verò Clericus sit, ab omni officio, & beneficio deponatur, ut in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Siqui verò tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati (id est, nominatim excommunicati) evitare contempserint, excommunicentur & ipsi, usque ad debitam, ac idoneam satisfactionem: quia qui scienter excommunicato participat, nisi commonitus destiterit, etiam excommunicandus est, c. *Quod in duobus* 30. de sentent. excomm. Gl. hic V. Percellantur.

Præterea in eod. c. §. Sanè præcipitur, ut Clerici hujusmodi pestilentibus hominibus non exhibeant Ecclesiastica Sacramenta, nec eos Christianæ suppleturæ tradere præsumant, nec elemosinas, aut oblationes eorum recipiant, alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur, absque speciali indulto Sedis Apostolicæ. (Ex quo colligitur, quòd Papa sibi reservet absolutionem, & restitutionem talium, & quòd Episcopi possint dispensare, quando Papa id sibi non reservat, ut notat Gl. hic V. Apostolica.) Denique additur: Similiter & Regulares idem facere debent (scilicet non exhibere talibus Ecclesiastica Sacramenta) alioquin illorum Regularium privilegia non servantur in illa Diocesi, in qua tales excessus præsumserint perpetrare; Quo casu ab Episcopo loci, tanquam delegato Papæ puniri possunt, Gl. hic V. Eorum privilegia.

CXVI. Notandum 1. Præcipua pœna fautorum hæreticorum est excommunicatio, imò etiam vi Bullæ Cœnæ Domini, ipso jure sunt excommunicati. Quòd si in excommunicatione per annum persistant, fiunt ipso jure infames, nec ad publica officia admittuntur, & iis privantur: & sunt intestabiles, & omnis successionis hæreditariæ incapaces, & à testimonio, & omni alio actu legitimo repelluntur: neque oblatio pro iis fieri debet, & Christiana careant sepulturâ, ut habetur in cit. §. *Credentes* & §. *Sanè*, cit. c. 13. Farin. cit. q. 182. §. 3. n. 38. & seqq.

Porro si hujusmodi fautores excommunicati per annum in excommunicatione persistierint, hæretici sunt reputandi, & ex tunc velut hæretici condemnandi, c. *Ut Inquisitionis* 18. in fine h. t. in 6. Farinac. c. l. n. 41.

Notandum 2. Qui recipiunt hæreticos, vel eos defendunt, aut iis favent, non ob causam hæresis, sed ob aliam, non incurrunt excommunicationem, vel alias juris pœnas, ut caupones, quia sunt lata in hæreticos ratione hæresis, ideòque non extenduntur ad alios, nisi quatenus in hæresi ijs favent, Azor. p. 1. l. 8. c. 15. q. 8. in fine. Sanch. l. 2. Mor. c. 10. n. 42. 2. Nec ille, qui recipit, vel defendit hæreticum coactus per vim, vel metum mortis illatum, non tanquam hæreticum, sed ut vitam suam tueatur, incurrit juris pœnas, quia LL. humanæ non obligant cum certo, aut probabili vitæ periculo, Azor. c. l. q. 5. Farinac. cit. q. 182. §. 9. n. 162. 3. Qui hæreticos recipiunt ignorantes, illos esse hæreticos, nullam pœnam incurrunt, Gl. in c. *Accu-*

satus 8. V. Ille quoque, & V. Non possit, Farinac. c. l. n. 163.

Notandum 3. Quia hæretici, sine bonis defensoribus, & fautoribus, diu subsistere non possunt, ideò merito similibus pœnis cum hæreticis niuntur, Arg. l. 1. ff. de receptatorib. ubi dicitur: *sum genus est receptatorum, sine quibus nemo potest, & præcipitur, ut perinde puniantur, ut trones, Gl. in cit. §. Credentes, V. Receptatores*

CXVII. Prædictis hoc loco addendum, quod vis generaliter prohibitum sit, ut nullus contra vel auxilium, vel favorem præstet hæreticis, & fautoribus: tamen specialiter prohibetur est Advocatis, & Notariis, sub pœna infamæ suspensione ab exercitio officij, ne hæreticis fautoribus, patrocinium, vel auxilium præstent, prout decernitur in c. *Si adversus* 11. dicitur: Quia plus timeri solet, quod specialem injungitur, quàm quod generaliter imponitur (c. *Quamquam* 6. dist. 23.) idèd Papa Innocentius III. prohibet Advocatis, & Scrinariis (id est, bellionibus) ne hæreticis, credentibus, fautoribus, vel defensoribus eorundem, in aliquo præstent auxilium, consilium vel favorem, nec in factis, vel causis, vel aliquibus litigantibus sub eorum operâ patrocinium præbeant: nec ipsi publica instrumenta conficiant, vel quod si secus facere præsumperint, ab officio sint suspensi, & perpetuè infamie subiacent.

CXVIII. Notandum hic 1. Advocatus Procurator non potest præstare patrocinium auxilium hæreticis, vel eorum fautoribus, ut adversus, & c. ult. in princ. ibi: *Absque aliorum & c. h. t. in 6.* nec in judicio, nec extra illud, c. *Si adversus*, ibi: *In factis*, Farinac. tr. de iur. 197. n. 69, quod tamen solum procedit, si constat accusatum, vel inquisitum esse hæreticum, nam quando dubitatur, an sit hæreticus, vel de quo inquiritur, sit hæresis, possunt illi advocati, & Procuratores, ut eum defendant, §. *Hæresis*, n. 19.

Notandum 2. Non solum hæretici, & fautoribus Advocatus patrocinium præstare non potest in crimine hæresis, sed neque in causis criminalibus, ut censent Hostiensis & Jo. hic. n. 7. qui illa verba hujus c. *Nec eis in causis* tendunt ad omnes alias causas criminales, ut Farinac. c. l. n. 65. Sed probabilius est, non esse rem hæretici, nec incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, qui defendit eum, ob causam hæresis, sed in alia causa criminali, quod non erat justa causa, Silvest. V. *Hæresis*, Sanch. cit. c. 10. num. 19. Farinac. c. l. num. 66. hic num. 4.

Notandum 3. Licet Advocatus non admittatur ad defendendum hæreticum, aut ejus fautores, quando contra eum proceditur summariè, vel plano, nisi ex licentia Inquisitoris, vel Episcopi Farinac. c. l. n. 76. & 77. non tamen potest justitiam facere injustitiam, sed tenetur justitiam proferre, Farinac. c. l. n. 85.

Notandum 4. Potest Ecclesia, vel Potest Ecclesiasticus punire Laicos pœnâ infamæ, &

pendere eos ab officiis suis sæcularibus, ratione criminis Ecclesiastici, prout sumitur ex hoc c. *Abb. ibid.* n. 2. not. 3.

§. III.

De penis eorum, qui sunt negligentes in puniendis, & exterminandis hæreticis.

EXIX. De his agitur in primis in c. *Ad abolendam* 9. §. *Statuimus* h. r. ubi decernitur, ut Comites, Barones, Rectores, & Consules Civitatum, & aliorum locorum, juxta commonitionem Episcoporum, præstito corporali juramento, promittant, quòd cum ab eis fuerint requisiti, fideliter, & efficaciter, ac bonâ fide, Ecclesiam contra hæreticos, & eorum complices adjuvabunt, juxta officium, & posse suum; si verò id facere noluerint, honore, quem obtinent, priventur, & ad alios non assumantur: & insuper ipsi excommunicantur, ac terræ illorum interdico Ecclesiastici co subjecti debent: Civitas verò, quæ his institutis resistit, vel contra commonitionem Episcopi, resistentes punire neglexerit, aliarum civitatum commercio careat, & Episcopali dignitate privetur. Additur in eod. c. §. *fin.* Siqui verò fuerint exempti à jurisdictione Episcoporum, & soli Sedis Apostolicæ potestati sint subiecti: nihilominus in his, quæ contra hæreticos sunt statuta, Episcoporum judicium subeant, & eis tanquam hoc à Sede Apostolica delegatis (auctoritate generali hujus Decretalis, *Gl. hic* V. *Delegatis*) obsequantur, non obstantibus privilegijs suæ libertatis, si ve exemptionis.

CXX. Præterea in c. *Excommunicamus*, 13. §. *Moneantur* autem h. r. præcipitur, ut sæculares Potestates moneantur, & si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam compellantur, quibus-
cunque fungantur officijs, ut pro defensione fidei publicè præstent juramentum, quòd de terris suæ jurisdictioni subiectis omnes hæreticos ab Ecclesia denotatos, bonâ fide, & pro viribus expellere studebunt, ita ut quicumque fuerit de cætero in Potestatem, sive perpetuam (ut Principes, Duces, Comites, quorum potestas transit ad filios, & hæredes eorum) sive temporalem (ut Consules, Rectores, seu Gubernatores locorum, qui ad tempus certum, vel incertum constituntur) assumptus, hoc capitulum juramento firmare teneatur: si verò Dominus temporalis requisitus, & monitus ab Ecclesia, terram suam ab hæreticis purgare neglexerit, per Metropolitanum, & cæteros Comprovinciales Episcopos excommunicetur &c. quia Judex negligens facere justitiam excommunicari debet, c. *Administratores* 26. *cas.* 23. q. 5. Porro Catholici, qui contra hæreticos Crucem assumpserint, & se accinxerint ad eorum exterminationem, eadem indulgentiâ, & privilegijs gaudeant, quæ conceduntur accedentibus, sive proficiscentibus in subsidium Terræ sanctæ, prout additur in eodem c. §. *Catholici* verò.

CXXI Insuper in cit. c. *Excommunicamus*, §.

Adijcimus h. r. decernitur, ut quilibet Archiepiscopus, vel Episcopus, per se, vel per Archidiaconum suum, vel alias honestas, ac idoneas personas, bis aut semel in anno, visitet propriam Parochiam, id est, Diocesium, in qua fama fuerit hæreticos habitare, & ibi tres, vel plures viros boni testimonij, vel etiam, si expedire viderit, totam viciniam jurare compellat, ut si aliquos hæreticos ibi sciverit, vel occulta conventicula celebrantes, vel si qui etiam discrepent vitâ, & moribus à communione conversatione aliorum fidelium, eos Episcopo studeant indicare: ipse verò Episcopus vocet accusatos, seu denunciatos, ut compareant coram se, qui nisi ab objecto reatu se purgaverint, vel si post præstitam purgationem relapsi fuerint in pristinam perfidiam, Canonice puniantur. Siqui verò ex eis obstinatè jurare noluerint, hoc ipso tanquam hæretici reputentur.

Denique in eod. c. §. *ult.* mandat Papa Innocentius III, & in virtute obedientiæ districtè præcipit, ut ad hæc efficaciter exequenda, Episcopi per Dioceses suas diligenter invigilent, si voluerint Canonicam effugere ultionem. Et si quis Episcopus in expurgando ex Diocesi sua hæreticæ pravitate fermento, negligens fuerit, vel remissus, idque certis indicijs constiterit, ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alius idoneus instituitur, qui velit, & possit hæreticam pravitatem confundere. Et dictis patet, quòd propter negligentiam removetur, ac deponitur Prælati, *Gl. fin. hic.*

Porro quòd dictum est negligentes in persequendis, & puniendis hæreticis, tanquam fautores hæreticorum, & suspectos de hæresi puniendos esse, id solum procedit in Episcopis, & Prælati Ecclesiarum, ac Dominis temporalibus, & Rectoribus Civitatum, aliisque publicis Officialibus: non autem in privatis personis, si ipsi in hoc sint negligentes, quia hoc ad eorum officium non spectat, idèque ob solam omissionem capiendi hæreticos, vel corrigendi, non censentur ipsis favere, *Sanch. cit. c. 10. n. 15.* ubi tamen excipit plures casus, veluti 1. Si privati fuerint requisiti à Magistratibus, ut præstent auxilium ad capiendos hæreticos, idque non ferant, & favent hæreticis. 2. Si personæ publicæ, vel privatæ juramento fuerint obstrictæ de ferendo vero testimonio contra hæreticos, & ipsi veritatem negent, vel celent, ut hæreticis favent. 3. Si iusti sint per Edicta Imperatorum denunciare hæreticos, & id omitunt in favorem hæresis, quia his casibus peccant contra justitiam.

CXXII. Postremò huc pertinet, quod habetur in c. *Ut officium* 11. §. *Statuimus*, prope finem h. r. in 6. ubi præcipitur, ut Rectores, & Magistratus sæculares, ad requisitionem Diocesano-um, vel Vicario-um suorum, aut Inquisitorum hæreticæ pravitate, jurent observare, & facere à suis subditis observari, toto tempore sui regiminis, in Terris suæ jurisdictioni subiectis, Constitutiones editas contra hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filios, & nepotes, à Sede Apostolica promulgatas, & approbatas; qui verò eas servare noluerint, ut infames, ac de fide suspecti, officio, & honore sui regiminis spoli-
tur, nec

» tur, nec ulterius ad aliquam dignitatem, vel officium publicum assumantur, & quæ ab illis tantumquam Rectoribus, vel Consulibus gesta sunt, nullo modo obtineant firmitatem.

SECTIO V.

DE IUDICIBVS, ET PROCESSU Iudiciario observando in crimine hæresis.

§. I.

Quinam sint competentes Iudices ordinarii in crimine hæresis? Et an etiam Iudices seculares possint de illo cognoscere, vel se immiscere?

CXXIII. ASSERTIO 1. Certum est in primis S. Pontificem esse supremum Iudicem in crimine hæresis, à quo omnis aliorum Iudicum jurisdictio spiritualis descendit, ac dependet, *Farinac. tr. de hæresig. 186. §. 1. n. 1.* ubi n. 2. addit, quod solus Papa potest iudicare, & cognoscere, an aliquod dogma sit hæresis, vel non.

Secundò Legatus Papæ à latere, sive Cardinalis, etsi de Jure communi sit quoque Iudex competens, & de causa hæresis cognoscere possit, quia plenissime vices S. Pontificis gerit: tamen de consuetudine non solet se in hanc ingerere, sine speciali commissione Papæ, vel Supremi Tribunalis S. Inquisitionis, *Farinac. c. l. n. 4.*

CXXIV. Tertiò Episcopus est ordinarius Iudex, ratione officij, seu muneris sui, omnium hæreticorum suæ Diocesis, sive illi Clerici sint, sive Laici, *Hostiens. in c. Ad abolendam 9. V. Singuli Episcopi, & ibid. Jo. Andr. n. 3. & Abb. n. 3. h. t.* & alij communiter apud *Farinac. cit. l. n. 5.* & constat ex *Clement. 1. §. Propter quod, ibi: Per Diocesanos Episcopos h. t.* Ratio est, quia ad Episcopum spectat extirpare hæreses, & lupos à caula ovium arcere, Idque extenditur etiam ad exemptos à jurisdictione Episcopi, quod is etiam quoad illos possit cognoscere de crimine hæresis, non ut Iudex ordinarius, sed ut Iudex delegatus Papæ, juxta *cit. c. Ad abolendam, §. fin.* ubi dicitur: Siqui verò fuerint exempti à jurisdictione Episcoporum, & soli Sedis Apostolicæ potestati sunt subiecti, in his, quæ sunt contra hæreticos statuta, Episcoporum iudicium subeant, & eis tanquam super hoc à Sede Apostolica delegatis (auctoritate generali hujus Decretalis, *Gl. h. t. V. Delegatis*) obsequantur: non obstantibus privilegijs suæ libertatis, sive exemptionis, *Gl. ibid. in figurat. casus in fine*, & alij apud *Farinac. c. l. n. 7.* Quia tamen hæc delegatio jurisdictionis facta Jure communi Episcopis, non ratione personæ, sed ratione dignitatis Episcopalis, adeoque etiam Successoribus in illa est facta, ideo æquiparatur jurisdictioni ordinariæ, ut potius ordinaria, quam delegata censenda sit: quamvis quoad appellationem sortiatur naturam jurisdictionis delegatæ, ita ut à sententiâ Episcopi latâ in

causa hæresis in exemptos, appellati debeant Archiepiscopum, sed ad Papam, *Farinac. c. l. n. 10. Stro Palao tr. 4. dis. 8. punc. 12. §. 1. n. 2.* Verò pa potest etiam Episcopo specialiter delegatus hæresis, unam, vel plures, & tunc cognoscere Iudex ordinarius, sed delegatus, nisi Papa contaret ad exercendum officium ordinarium ipsi in c. *Per hoc 17. V. Delegata h. t. in 6. Farinac. n. 10.*

Porro quædam hæc præterea sunt notanda, quod Episcopus non potest causam hæresis cognoscere, sine consilio Capituli sui Cathedralis, *abolendam in princ. ibi: Vel singuli Episcopi per suas, cum consilio Clericorum. h. t.* etsi non tenentur Episcopi sequi consilium eorum, *Jo. Andr. ibid. in 2. Modus procedendi, quem Episcopus servat in crimine hæresis, est idem cum eo, quem tenent Inquisitores fidei, c. per hoc 17. §. fin. de quo infra.* 3. Vicarius Generalis Episcopi est Iudex competens in crimine hæresis, specialiter ab Episcopo sit deputatus, quia eandem criminis specialis commissio requiritur colligitur ex Concilio Tridentino *Sess. 24. c. 1. form. ibi: Ipsi Episcopi, & non eorum Vicarii commissum, Farinac. c. l. n. 13.*

CXXV. Quartò Capitulum, Sede Episcopali vacante, potest cognoscere de crimine hæresis, constat ex *cit. c. Ad abolendam post princ. ibi: Clerici ipsi, Sede vacante, cum consilio, si oportuerit, Episcoporum, hæreticos judicaverint, & c. h. t.* vacante Ecclesiâ Cathedrali, jurisdictione manet Capitulum, *Gl. ibid. V. Clerici, & Abb. n. 4.* communiter. Idque procedit, sive Sedes vacet priore per mortem Episcopi, sive quasi vacet captivitate, vel quia propter litteras constitutionis non expeditas Episcopus electus administrare non potest, *Gl. in Clement. 1. V. Sede vacante, cit. q. 86. §. 1. n. 177. & 179.* Id tamen limitabitur, quod Capitulum, Sede vacante, non potest exercere jurisdictionem in hæreticos per se, sed per legatum, seu Vicarium specialiter ad id deputatum, ut colligitur ex *cit. Clement. 1. §. Propter quod* dicitur: Inquisitores non possunt procedere ad abolendam causam hæresis, sine Episcopo Diocesano, vel ejus Officiali, vel Sede Episcopali vacante, sine Capituli super hoc delegato; mandatum autem ibi dicitur, sine Capitulo, vel ejus Vicario, eoque tacite innuitur, Capitulum per se jurisdictionem exercere non posse, *Farinac. c. l. n. 2.* Capitulum, Sede vacante, non habet jurisdictionem in Clericos exemptos, si in hæresim lapsi, quia non succedit Episcopo, nisi in his, quæ competunt jure ordinario, non autem jure delegato speciali, *Abb. in cit. c. Ad abolendam n. ult. Farinac. l. n. 182.* 3. Vacarius generalis Capituli, Sede vacante, non est Iudex competens hæreticorum specialiter ad id à Capitulo fuerit delegatus, *Farinac. c. l. n. 13. & n. 180. & 181.*

CXXVI. ASSERTIO 2. Principes seculares, eorumque Iudices nullo modo cognoscunt de crimine hæresis, etiam contra Laicos, expressè decisum fuit in c. *Ut inquisitioni 18. q. 1.*

ubi in primis post principem requiruntur, & monentur omnes Potestates, & Domini seculares, & locorum Rectores, eorumque Officiales, ut Episcopis Diocesani, & Inquisitoribus hæreticæ pravitatis à Sede Apostolica deputatis, aut in postetum deputandis pareant, & intendant in hæreticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum investigatione, captura, & custodia diligenti: cum ab eis fuerint requisiti, & ut prædictas personas pestiferas in potestatem, seu carcerem Episcoporum, vel Inquisitorum, vel ad alium locum infra eorumdem Dominorum temporalium, vel Rectorum districtum, juxta mandatum ipsorum (Episcoporum, vel Inquisitorum) ducant, vel duci faciant, sine mora, ubi per viros Catholicos deputandos ab Episcopis, vel Inquisitoribus arcte, & diligenter custodiantur, donec eorum negotium, seu causa per Judicem Ecclesiasticum terminetur. 2. Præcipitur in eod. c. §. Utque de hæresis, prædictis Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumque Officialibus, sive Nunciis, ut condemnatos ab Episcopo, & Inquisitoribus de hæresi, sibi que relictos, statim, ac sine dilatione recitent, debita animadversione puniendos: non obstant appellacione, & proclamatione eorum, quia hæc sunt illis interdicta Constitutionibus Pontificiis, & Legibus Imperialibus. 3. In §. Prohibemus, eodem c. prohibetur prædictis Potestatibus, & Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumque Officialibus, ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant: nec receptos, propter hujusmodi crimen, è carcere liberent, sine Episcoporum, vel Inquisitorum, vel saltem alterius eorumdem mandato, ac licentia: nec executionem sibi injectam promptè facere, seu adimplere detrectent: nec Diocesanorum, vel Inquisitorum judicium, sententiam, aut processum directè, vel indirectè impedire præsumant. Denique in §. Si quis ult. additur: Si quis ex prædictis Dominis temporalibus, vel eorum Officialibus contra prædicta fecerit, aut se ipsi Episcopo, vel Inquisitoribus in fidei negotio opposuerit, vel eum, aut eos impedire aliquatenus præsumpserit: & qui scienter in prædictis dederit auxilium, consilium, vel favorem, excommunicatus sit: & si per annum pertinaciter in excommunicatione perseveraverit, extunc velut hæreticus condemnetur. Est autem hic Canon lata sententiæ, quamvis, quia absolutio non est reservata Papæ, Ordinarius ab ea absolvere poterit, *Gl. fin. hic.*

CXXVII. Hinc colligitur 1. Si Episcopus, vel Inquisitor hæreticæ pravitatis non sit satis potens ad capiendos hæreticos, poterit requirere Principem secularem, & etiam ipsi mandare sub pœna excommunicationis, ut auxilium præstet in capiendis, custodiendis, & puniendis hæreticis, eorumque fautoribus, prout sumitur ex *cit. c. Ut inquisitionis post principem*, h. r. Debeat autem Judex secularis statim, & sine dilatione exequi sententiam Judicis Ecclesiastici latam in hæreticos, eosque punire, absque eo quod prius examinet processum, vel sententiam, vel mandatum Episcopi, vel Inquisitoris, *Franc. hic n. 3. & Farinac. tr. de hæres. q. 186. §. 9. n. 165.*

Colligitur 2. Quod à sententia lata contra

hæreticos appellari non potest, prout expressè statuitur in *cit. c. Ut inquisitionis* §. Utque, ubi dicitur: *Non obstantibus appellacionibus, seu proclamationibus, & paulò post: Cum appellacionis, & proclamationis beneficium expressè sit hæreticis, & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus, ac defensoribus interdictum.* Unde pendente termino X. die-rum ad appellandum jure concessò, potest sententia contra hæreticum lata executioni mandari, *Farinac. tr. de hæres. q. 185. n. 227.*

Excipitur, quod licet à sententia definitiva non possit appellari in crimine hæresis, potest tamen à gravamine illato, ante sententiam definitivam, adòque à sententia interlocutoria, *Felin. in c. Ad abolendam* 9. n. 3. *Farinac. c. l. n. 232.* & alij apud ipsum. Ratio esse potest, quia hujusmodi actus, & sententia interlocutoria tendunt ad investigandam veritatem, an reus sit hæreticus, nec ad, idèque, dum hoc certum non est, appellacionis beneficium denegari non debet, ita tamen ut inferatur causa appellacionis, aliàs non subsistit appellatio, *c. Ut debitis* §. 9. de appell. *Farinac. c. l.*

Colligitur 3. Judex secularis nullo modo potest de crimine hæresis cognoscere, vel judicare, nec principaliter, nec incidenter, nec quidem contra Laicos, *Gl. hic §. Cognoscant.* cum sit crimen merè Ecclesiasticum, id est, pertinens ad forum Ecclesiasticum, *Clarus §. Hæresis. n. 4.* nec etiam potest se intramittere in causis hæresis, nisi fuerit requisitus à Judice Ecclesiastico, *Farinac. cit. q. 186. §. 9. n. 153.* neque in quæstionibus juris, nec facti, *Barb. in Collect. hic n. 9.* nec potest mutare sententiam Judicis Ecclesiastici latam contra hæreticos, quod si noluerit eam exequi, per censuram ab hoc compelli potest ad executionem, vel per privationem officiorum, *Farinac. cit. q. 186. §. 9. n. 165.* potest tamen Judex, vel Magistratus secularis, etiam non requisitus à Judice Ecclesiastico, suspectos de hæresi capere, & detinere, ut postea eos tradat Judici Ecclesiastico competenti, *Clarus §. Hæresis. n. 4. Farinac. c. l. n. 158.*

Colligitur 4. Prohibetur quoque omnibus, ne judicium, processum, vel sententiam Diocesanorum, vel Inquisitorum, directè, vel indirectè impedire præsumant, *cit. §. Prohibemus.* alioquin ipso jure excommunicationem incurrunt, in qua si per annum pertinaciter perseveraverint, ut hæretici condemnandi sunt, *cit. c. Ut inquisitionis* §. fin. h. r. in 6. *Farinac. cit. q. 186. §. 9. n. 164.*

CXXVIII. Notandum hic præterea 1. Non solum Episcopi, seu Ordinarii locorum, sed etiam eorum delegati, & Inquisitores fidei deputati à Papa, invocare possunt contra hæreticos, eorumque fautores brachium, seu auxilium Judicis secularis, etiam excommunicati, vel habentis solum jurisdictionem de facto, non de jure, qualis est Tyrannus, qui occupavit per vim injustam aliquod regnum, vel Provinciam, prout statutum habetur in *c. Præsidentibus* 6. h. r. in 6. ubi Papa Alexander IV. ita rescribit: Præsidentes regimini alicujus Regni, vel Provincie, sive loci, licet excommunicati (majore excommunicatione, & publicè, *Gl. hic §. eod.*) vel de facto tantum, & non de jure, jurisdictionem habentes, ac eorum Officiales, si requisiti fuerint ab Ordinariis, vel delegatis ipsorum, vel Inquisi-

tionibus

» toribus hæreticæ pravitatis, quia non possunt sine
» moræ dispendio, vel negotij periculo recurrere
» pro auxilio ad legitimos Superiores, qui possint in
» ijs locis iustitiam exequi: possunt, ac debent con-
» tra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, ac
» defensores, iustitiam, & officium suum exercere,
» Nec propterea requirentes huiusmodi excom-
» municatos, excommunicationem incurrunt (Sci-
» licet minorem, quia participantes cum ligato ex-
» communicatione maiore, minorem excommunica-
» tionem incurrunt, & aliquando etiam maiorem, *Gl. hic in casu, & V. Excommunicationis.*) non tamen
» prædictis Præsentibus, & Officialibus eorundem
» (scilicet excommunicatis, vel tantum de facto
» jurisdictionem habentibus) propterea in alijs ca-
» sibus intelligitur aliquid concessum, vel permis-
» sum esse. Idque in favorem fidei statutum est:
» quia si pro executione iustitiæ contra hæreticos Ec-
» clesiastici Judices, & eorum Officiales, semper debe-
» rent recurrere ad eum, ad quem jurisdictio secularis
» in illo loco spectat, vel qui illam legitime exercere
» potest, sæpe talis executio retardaretur, vel nimium
» protraheretur, & interim fides orthodoxa grave da-
» mnium pateretur, *Vivian. hic in ratione, Jur. Pontif.*
» Ex quo patet 1. quod detur hic casus specialis, in
» quo valet processus institutus per Judicem excom-
» municatum. 2. Papa potest statuere, ut partici-
» pans, sive communicans cum excommunicato nul-
» lam excommunicationem incurrat, *Gl. hic in no-
» tatis.*

CXXXIX. Notandum 1. Principes, & Magi-
» stratus seculares non possunt Statuta condere, per
» quæ quovis modo impediatur, vel retardetur officium
» inquisitionis contra hæreticos, prout constat ex
» 6. Statutum 9. h. t. in 6. ubi Papa Urbanus IV. ita re-
» scribit: Statutum Civitatis, castri, villæ, vel alteri-
» us loci, per quod negotium inquisitionis hæreticæ
» pravitatis, directè, vel indirectè, impediri, vel quo-
» vis modo retardari contigerit, ne in eo liberè pro-
» cedi valeat, infirmum est, & invalidum. Et Domini,
» vel Rectores Civitatis, vel loci, per censuram
» Ecclesiasticam compellendi sunt ad Statutum hu-
» jusmodi Diocesano loci, vel ejus Vicario, aut In-
» quisitori, vel Inquisitoribus exhibendum: & si ta-
» le repertum fuerit, omnino revocandum, vel sal-
» tem ita moderandum, ne per illum processus in-
» quisitionis impediatur, vel aliquo modo retarde-
» tur. Ex quo patet, quod Papa potest revocare, &
» tollere Statuta Laicorum, quæ disponunt de rebus ad
» fidem pertinentibus, & petere, ut illa edantur, *Franc.
» hic n. 1. not. 1. & 2.* Ratio autem, cur huiusmodi
» Statuta non valeant, est, quia Laici nihil statuere pos-
» sunt circa Ecclesiasticos, & ea, quæ pertinent ad ju-
» risdictionem Ecclesiasticam, c. *Quæ in Ecclesiis* 7.
» de *Constit.* & patet ex alibi dictis, *Farinac. tr. de hæres.*
» q. 182. §. 5. n. 72.

Porro negotium Inquisitionis hæreticæ pravi-
» tatis potest impedi per Statuta huiusmodi, vel direc-
» tæ, ut si statuatur, ne quis Civis illius loci accusari
» possit, vel contra eum inquiri super crimine hære-
» sis, vel ne aliquis contra alium de eo testimonium
» ferre audeat, *Gl. hic V. Directæ:* vel indirectæ, ut si sta-
» tuatur, quod nullus possit de aliquo crimine puniri,
» nisi à Magistratu loci, vel nullus capiat alios, vel ut

nullus arma portare possit, nisi sit de familia
» statis, seu Judicis loci, *Gl. hic V. Indirectæ:* c. l. n. 75.

§. II.

De Inquisitoribus fidei, & eorum
» officio, ac potestate.

CXXX. Præter ordinarios Judices in
» ne hæresis, de quibus §. præced. sunt & alij
» Sede Apostolica munus inquirendi, & an-
» tendi in hæreticos est commissum, qui ob
» Apostolicæ Inquisitores appellantur, de quibus
» & aliquot seqq. §§. agemus, quorum munus
» quoque præstant Episcopi in ijs Provinciis, in
» bus Inquisitores Apostolici speciali auctoritate
» mani Pontificis non sunt constituti, ut in Ge-
» Gallia, Polonia, ut notat *Azor. p. 1. l. 8. c. 13.*

Porro Inquisitores esse competentes
» in crimine hæresis, certum est, & habetur ex
» Clement. 1. §. Propter quod, ibi: *Tam per Dilectos*
» Episcopos, quam per Inquisitores à Sede Apostolica
» tatos, h. t. qui cognoscere possunt, non solum
» res, sed etiam de articulis ei annexis, vel de
» pendentibus, & omnibus incidentibus, *Form.
» hæresis q. 186. n. 36.* quia commissâ jurisdictione
» sæ principalis, censetur etiam commissâ
» & ab illa dependentia, l. *Nulli* 10. c. de *Judic.*
» eod. & ibi DD.

CXXXI. Quæritur nunc 1. An In-
» rum jurisdictio, & potestas sit ordinaria, an
» Resp. Esse Judices, non ordinarios, sed dele-
» prout sumitur ex c. *Ne aliqui* 10. h. t. in 6.
» tur: *Officium Inquisitoris hæreticæ pravitatis à*
» lica Sede commissum, & ibid. *Franc. n. 1. Azor.*
» q. 6. *Silvest. V. Hæresis* 2. q. 1. & alij
» communiter. Ratio est, quia Juxta ordinem
» universitatem causarum constituitur, loqui
» verò non ad omnes causas cognoscendas, &
» candas, sed solum ad illas, quæ ad crimine
» pertinent, constituuntur, quamvis sint dele-
» universitatem causarum: negati tamen non
» quin Inquisitorum jurisdictio multa habeat
» jurisdictionis ordinariæ, tum quia sub
» plures diversæ causæ continentur: tum quia
» fiores possunt vices suas alijs committere, &
» dare, & jurisdictio eorum non finitur mortalitate
» qui eos deputavit, etiam re adhuc integra, ut
» cendis patebit. Non obstat 1. quod Inquisitores
» ratione officij mandata est jurisdictio, adeo
» ordinaria, c. *Ne aliqui*, ibi: *Officium* & c.
» officium h. t. in 6. nam non habent jurisdictio-
» principaliter, ratione officij, cui illa ad hæresis
» gis eam obtinent, ratione specialis delegatio-
» commissionis, ratione cuius officium inquisito-
» judicandi exercere dicuntur: sicut alias quibus
» legatus, ratione jurisdictionis sibi delegata, non
» habere dicitur, ut patet ex *Rubr. Tit. de Off. leg.*
» *Barb. in c. per hoc* 17. n. 6. h. t. in 6. Nec
» ex eo censeri debet Inquisitorum jurisdictio
» ria, quia certum genus causarum, videlicet hære-
» rum, ipsi generaliter à Papa commissum
» quia in tali commissione expressè adjicitur, ut

ritate Apostolica procedant, & judicent, ipsamque officium inquisitionis exercent, & exequantur. cit. c. Ut officium. in princ. c. Per hoc. 17. h. t. in 6. ideo delegati esse censentur, Arg. c. Cum aliquibus. 4. de rescript. in 6. Menoch. de presumpt. presumpt. 16. n. 31. Non solum autem Inquisitores à Sede Apostolica immediatè constituti, sed etiam qui ab alijs, ut Cardinalibus, Generalibus, vel Provincialibus Ordinibus, vel à generali Inquisitore sunt ad hoc munus electi, centeri debent delegati Sedis Apostolicæ, & ab illa immediatè auctoritatem habere, ita ut non sint subdelegati, sed delegati Sedis Apostolicæ; & quamvis tales particulares Inquisitores à generali Inquisitore dependant, & ab eo amoveri possint, non tamen sunt subdelegati illius, quia alios subdelegare possunt, quod non potest subdelegatus, Molin. tr. de justit. dist. 28. n. 7. Farinac. cit. q. 186. n. 41.

CCCCII. Quæritur 2. Qualis ætas requiratur in Inquisitore? Resp. Spectato Jure communi, nullus potest, nisi qui XL. ætatis annum attigerint, officium inquisitionis committi, prout expresse statuitur in Clement. 2. h. t. si Inquisitor ab alio, quam à Papa sit deputatus, juxta Gl. ibid. v. Committi, alias constitutio est nulla, quippe facta contra formam præscriptam, & conditionem à jure requisitam, Farinac. cit. q. 186. n. 46. Et sic major ætas requiritur in Inquisitore fidei, quam in Episcopo, licet is sit ordinarius Inquisitor, ejus fortè ratio est, quia officium inquisitionis non cum tanta indagatione solet committi, cum quanta inquisitione constituitur Episcopi, Abb. in c. Cum à cunctis. 7. num. 6. de elect. Aror. cit. c. 18. q. 4. hæc autem ætas non requiritur in Inquisitoribus deputatis à S. Pontifice: sed in quacunque ætate constituentur, valet eorum constitutio, etiam si Papa ignoret ætatem, Farinac. cit. l. num. 51.

CCCCIII. Quæritur 3. Contra quos, & quomodo Inquisitores procedere possint? Resp. Inquisitores inquirere, & procedere possunt contra hæreticos, eorumque credentes, receptatores, fautores, & defensores, nec non contra infamatos de hæresi, vel suspectos, in Provincia (Diecepsi, civitate, vel alio certo loco) in qua ipsi officium inquisitionis, auctoritate Apostolica, est commissum; ita ut ubique in Provincia, in qua pluribus officium inquisitionis, auctoritate Apostolica, est commissum, simul, vel separatim, aut singulariter, prout negotij utilitas suadebit, juxta Canonice Sanctiones, procedant, prout statuitur in c. Ut officium. in princ. h. t. in 6. Molin. tract. 5. dist. 28. n. 9. Farinac. tract. de hæresi. q. 186. n. 24. Ratio est: quia tametsi alias regulariter, si à Sede Apostolica aliqua causa committatur simpliciter duobus, vel pluribus Judicibus delegatis, unus non possit procedere, absque alio, vel reliquis; alioquin processus est nullus, c. Cum causa. 22. de offic. Judic. deleg. nisi aliud in forma commissionis sit expressum, c. Cum plures. 8. eod. in 6. tamen hoc specialiter favore fidei statutum est, ut in causa hæresis, etiam unus Judex, sine alio, vel alijs, procedere possit contra hæreticos: idque ut officium commissionis contra hæreticos efficacius possit impleri, prout dicitur in cit. c. in princ. & liberius fides fidei tractentur, & per plures Judices hæretici, eorumque fautores comprimantur. Et sic æquipa-

Tomus V.

rantur quoad hoc Inquisitores Judicibus ordinariis, quorum quilibet per se solus procedere potest, quia singulis in subditum jurisdicção competit, l. 1. ff. de offic. Procons. Gl. in cit. c. V. Separatim.

Limitari tamen debet, nisi Papa specialiter alicui ex pluribus Inquisitoribus existentibus in aliqua Provincia, vel districtu, delegasset causam fidei, ut illam cognosceret: tunc enim reliqui Inquisitores generaliter delegati non possunt de illa cognoscere, etiam si jam cepissent cognoscere, quia per specialem delegationem censetur Papa ad se causam illam avocasse, & alijs potestatem judicandi ademisse; adeo quidem, ut etiam si ille specialiter delegatus mortuus fuerit, vel alijs modis jurisdicção illius cessaverit, non possint Inquisitores reliqui causam illam cognoscere, nec etiam Episcopus, Molin. cit. l. n. 10. Farinac. cit. l. n. 25.

Item in eod. c. Ut officium. in princ. §. Si verò, præcipitur, si quis ex hæreticis, vel eorum fautoribus, hæresi prius abjurata, redire voluerit ad Ecclesiam unitatem, Inquisitores ei, juxta formam Ecclesiæ (c. Cum aliquis. 108. caus. 11. q. 3. c. Cum desideres. 15. de sent. excomm.) absolutionem impendant, & injungant eidem, quod talibus injungi consuevit (c. Quoties. 9. caus. 1. q. 7.) solet etiam providere, ne simulari, & fraudulentè conversione absolvendi se ipsos Inquisitores decipiant.

Præterea Inquisitores habent liberam facultatem Prædicatores quæstuarios (qui scilicet, cum ab Inquisitore convocatus est populus, ad prædicandum ei de rebus fidei concernentibus, volunt prædicare, vel quæstum facere illo tempore, vel alias negotio inquisitionis, seu fidei quomodocunque impedimentum aliquod afferre) monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, & appellationem postpositam, compescendi, sive inhibendi à prædicationis officio, quod ad illos quæstuarios, seu quæstores neutiquam pertinet, sed solum possunt, ac debent charitativa subsidia à populo suppliciter petere, & exponere Indulgentias, si quas habent, prout deciditur in cit. c. Ut officium. §. Compescendi. h. t. in 6. & ibi Gl. in casu, & in notatis. Additur ibid. in §. Denique, quod ad ea omnia exequenda Inquisitor potest invocare auxilium brachij secularis (si opus fuerit) contra impediētes officium inquisitionis, appellatione remota: non obstantibus privilegijs, quibuscunque personis, cujuscunque conditionis, dignitatis, aut gradus, Religionis, vel Ordinis, Communitatibus, vel Universitatibus civitatum, & locorum, specialiter, aut generaliter, sub quacunque verborum forma à Sede Apostolica concessis, vel imposterum concedendis.

Ex quo patet, quod Inquisitores possunt inquirere, & procedere contra quosvis hæreticos, sive Religiosos etiam exemptos, Aror. cit. c. 18. q. 12. §. Quæres: sive seculares, quamvis contra supremos Principes, ut Reges, vel qui nullum in temporalibus Superiorem agnoscunt, ob hæresim, vel illius suspicionem, Inquisitores non debeant procedere, sine speciali Romani Pontificis mandato, Aror. cit. l. q. 13.

CCCCIV. Quæritur 4. Contra quos Inquisitores in causa hæresis non possunt procedere? Resp. Inquisitores hæreticæ pravitatis ab Apostolica Se-

T

de, vel

de, vel alijs quibilibet deputati; de crimine hæresis inquirere contra Episcopos nequeunt, vel ejus prætextu contra eos procedere: nisi in litteris commissionis publicæ, quod hoc possint, expressè contineatur. Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos, vel alios Superiores Prælatos sciverint, vel invenerint, crimen hæresis commississe, vel eos de hoc diffamatos existere, id tenebuntur Sedi Apostolicæ denunciare, prout statuitur in *c. Inquisitores. 16. h. t. in 6.* Consentit Concilium Trident. *Sess. 24. c. 5. de reform.* ubi decernitur, ut causæ criminales graviore contra Episcopos, etiam hæresis, quæ depositione, aut privatione dignæ sunt, ab ipso tantum S. Pontifice cognoscantur, & terminentur.

CXXXV. Notandum 1. Quando requiritur expressa mentio alicujus, non sufficit mentio generalis, quantumvis per verba expressa generalia fiat, v.g. ut inquiri possit contra quoscunque, cujusque dignitatis, conditionis, aut status sint; non enim comprehenduntur Episcopi, vel ijs Superiores, idque propter prærogativam eorum, *Gl. hic in notat. & V. Expressè.*

Notandum 2. Constitutio dicti cap. etiam locum habet in Episcopis Titularibus, sunt enim veri Episcopi: item in electis, & confirmatis à Papa, etsi nondum consecratis, quia jurisdictionem Episcopalem jam habent, non autem in Episcopis solum electis, sed nondum confirmatis, *Molin. cit. diff. 28. num. 19.*

Notandum 3. Licet Inquisitores non possint, inconsulto S. Pontifice, inquirere de Episcopo hæretico, vel de hæresi suspecto: possunt tamen dicta testimonium recipere, ut certiores Papam faciant, eaque testimonia ad ipsum transmittant: imò etiam possunt Inquisitores Episcopum suspectum de fuga comprehendere, & ad S. Pontificem mittere, vel custodire, donec is certior reddatur: quia tales casus, ob periculum perversionis fidelium, censentur per Episcopiam, & ex benigna interpretatione, à generali prohibitione procedendi contra Episcopos excepti, modò periculum sit notorium, & clarè cognitum, *Molin. cit. l. Farinac. cit. q. 189. §. 5. n. 116. 119. & 120.* Porro licet Inquisitor non possit inquirere contra Episcopum hæreticum, potest tamen alius Episcopus, in cujus Diocesi Episcopus crimen hæresis commisit, contra eum inquirere ex potestate delegata in *c. Ad abolendam. 9. §. fin. h. t. Farinac. cit. l. num. 122.*

CXXXVI. Secundò Inquisitores hæreticæ pravitatis, & Ordinarij, seu Diocesani, vel quicunque alij Judices, sive ordinarij, sive delegati, non possunt procedere, quavis occasione, vel causâ contra Apostolicæ Sedis Officiales, vel Nuncios, aut contra aliquem illorum, nec promulgare audent excommunicationis, vel suspensionis, vel quamvis aliam sententiam, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, in scriptis concedendâ faciente plenam de præsentis Decreto mentionem, & si quid contra illud factum fuerit, est irritum, & inane. Verùm si quid Nuncij, vel Officiales Sedis Apostolicæ indebitè attentent, vel faciant, tum in his, quæ negotium fidei tangunt, Diocesani, vel Inquisitores; alij verò Judices ordinarij, vel

delegati, in alijs causis, quæ ad ipsos pertinet plenam informationem capiant, & Papæ significare, ut is super eo de remedio opportuno valeat providere, prout statuitur in *Extravag. Matthæus. 3. & ult. h. t. inter communes.* Ubi Nunciorum intelliguntur Legati Sedis Apostolicæ nomine Officialium, qui ab eadem Sede ad causas pertinentes ad eandem Sedem sunt delegati, non autem ad causas particulares inter partem dendas, *Molin. cit. l. n. 20.*

Tertiò nec Episcopus, sive Ordinarius, Inquisitor potest procedere contra Inquisitores, vel de hæresi suspectos, durante officio, quia sunt delegati Sedis Apostolicæ, & parum imperium non habet: quamvis possit, si quis, vel alius Inquisitor contra Inquisitores, mine hæresis informationes seceretò recipere, ad Papam transmittere: quin etiam finito officio hæresi contra ipsum inquirere, & procedere, *cit. l. n. 21. Azor. cit. c. 18. q. 14. Farinac. cit. n. 124. 126. 129. & 131.*

CXXXVII. Ceterùm Inquisitores non sunt procedere, & inquirere etiam contra infideles, qui spontè facti sunt Christiani, & à fide iterum deficiunt, eosque tanquam hæreticos, prout sumitur ex *c. Contra. 13. h. t.* dicitur: contra Christianos, qui ad ritum transierint, vel redierint Judæorum (quia nimirum nunquam antea fuerunt Judæi, & hi dicuntur re ad sectam Judæorum, vel prius fuerant postea facti sunt Christiani, & hi dicuntur hæretici *V. Redierint.*) etiam si hujusmodi redeunt dum erant infantes, non tamen absolutè præcisè coacti baptizati fuerint, erit casus contra hæreticos procedendum, si fuerint recepti, aut convicti per Christianos, vel Judæos, Imò etiam contra fautores, receptores & defensores talium Judæorum (vel aliorum fidelium deficiunt à fide Christiana semel recepta) procedendum est, sicut contra hæreticos receptores, & defensores hæreticorum.

CXXXVIII. Ubi notandum 1. Infantes fidei possunt procedere contra eos Judæos, quam hæreticos, qui dum essent infantes, & minores, baptizati, Christiani facti sunt, & iterum ad Judæismum redierunt, quia per se obligantur ad legem Christianam obediendam, etiam si ignoranter baptizati sint: imò infantes, & amentes, dummodo ante amentiam habuerint contrariam voluntatem repugnante sceptioni baptismi, *c. Majores. 3. §. Item quæ baptismi. Gl. hic V. Infantes. & in addit. Farinac. hæres. q. 178. §. 6. n. 176. & seq. ubi tamen addit, mihi esse agendum cum Judæis, qui facti Christiani in infantia, quam cum baptizati in jure atate.*

Similiter tanquam hæretici condemnantur illi Judæi, qui non spontè, sed mortis metu facti sunt Christiani, & postea denuo ad Judæismum redeunt, quia coacta voluntas est voluntas conditionalis, *c. 1. caus. 15. q. 1. cit. c. Majores. tem quæritur:* secus est, si absolutè, ac præcisè baptizati fuerint, scilicet omnino invitati, & recepti, tales enim baptismum non recipiunt, & non

de etiam redeant ad Judaismum, tanquam hæretici condemnari non possunt, *Gl. hic V. Absolutè, Farin. cit. l. n. 141.*

Notandum 2. Judæi possunt esse testes contra Christianos, ad probandum ipsos ad Judaismum, vel infidelitatem transisse, vel rediisse, prout sumitur ex hoc c. & ibi *Gl. V. Judæos, Mascard. de probat. concl. 877. n. 9.* Ratio est: quia cum Christianus baptizatus per transitum, vel reditum ad Judaismum dicatur esse infidelis, secundum *S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 5.* infidelis autem à ferendo testimonio contra alium infidelem non repellitur; ideo Judæi admittuntur ad ferendum testimonium contra Christianos ad ritus Judæorum transientes, vel revertentes, *Barb. in Collect. hic n. 6.*

Notandum 3. Inquisitores fidei procedere etiam possunt contra Judæos, eosque punire, qui inducunt Christianos ad ritum suum, vel eos defendunt, vel favent in suis erroribus: vel redeunt ad Judaismum rebaptizant, & denuo lavant, ac veluti purificant: quamvis aliis regulariter contra Judæos, vel infideles, ad Judices seculares recurrendum sit, si ob delicta puniendi sint, *Franc. hic n. 2. Farinac. cit. q. 179. n. 143. & 145.*

§. III.

An Inquisitores fidei possint etiam cognoscere de aliis causis, sive criminalibus, sive civilibus, præter causas hæresis, & quæ hæresim concernunt?

CCCCIX. Respondetur, regulariter non posse, prout sumitur ex c. *Accusatus. 8. §. Sanè. h. t. in 6.* ubi dicitur: cum negotium fidei, quod summè privilegiatum est, per alias occupationes non debeat impediri: Inquisitores hæreticæ pestis à Sede Apostolica deputati (& multò minùs alij, *Gl. hic V. Apostolica.*) non debent se intromittere, nec punire exercentes divinationes, aut sortilegia, nisi manifestè hæresim sapiant, sive contineant, sed eos suis Judicibus puniendos relinquunt: scilicet Episcopis, vel Legatis Sedis Apostolicæ, *Joan. Andr. hic n. 4. V. Judicibus.* Tales autem suspiciones, quæ sapiunt, sive continent manifestam hæresim, sunt baptizare imagines, rebaptizare pueros, adorare demones, vel eos invocare, aut consulere, animo sciendi futura; quia tribuitur diabolo, quod est proprium DEI &c. & de his cognoscere pertinet ad Inquisitores fidei, *Franc. hic in cit. §. Sanè. n. 2. Aror. p. 1. l. 9. c. 26. q. 4. Clarus §. Hæresis. num. 24. & 25.* Quod si nulla sit suspicio hæresis, vel de ea dubium sit, illud crimen est mixti fori, ita ut de eo cognoscere possit Juxta Ordinarius, sive Ecclesiasticus, sive secularis, & est locus videri possunt apud *Farinac. tr. de hæres. q. 181. §. 4. n. 91. & seqq.*

CXL. Præterea Inquisitores non possunt se intromittere, sive cognoscere de questionibus usurarum, motis etiam contra illos, quibus restitutionem usurarum in foro pœnitentiæ, pro criminalibus

hæresis, injunxerunt, ac illi se, & sua ad hoc faciendum in judicio Ecclesiæ obligarunt, quia examinando hujusmodi causas, possunt retardari causæ, quæ negotium fidei tangunt, & conservant, *cit. c. Accusatus, §. De questionibus. & ibi Gl. in figurat. causis, & Io. Monach. n. 8. Farinac. cit. q. 186. §. 2. n. 42. & seqq.* Additur in cit. c. *Accusatus. §. Si verò. h. t. in 6.* si defensor, receptator, vel fautor hæreticorum, non tamen hæreticus existens, promisit, & obligavit sua bona ad recipiendam, & implendam pœnitentiam, quam Inquisitores ipsi injungere velint, & eà licet injuncta, non tamen peracta, decessit: tunc si onus per pœnitentiam impositum fuit: proficiens ad salutem animæ (ut v. g. Ecclesiæ edificaret, vel fundaret) est exequendum in bonis ejus temporalibus (secus si in jejuniis, vel orationibus, vel similibus, *Gl. hic V. Temporalibus.*) hæredes debent cogi per Inquisitores ad complendam talem pœnitentiam, vel alij, ad quos bona hujusmodi, cum eo onere, devenerunt (quia res transit cum onere suo reali, ad quemcumque possessorem, vel successorem perveniat, *Gl. hic in notat.*) Aliud est, si propter hujusmodi hæreticorum receptationem, vel favorem, quis ad faciendam pœnitentiam, bona sua obligavit Inquisitoribus, & antequam ei injungeretur, decessit: tunc enim hæredes ejus non debent cogi ad satisfaciendum pro crimine jam extincto: nam crimina regulariter morte extinguuntur, *l. 2. & 3. C. Si reus, vel accus. mort. fuer. quod intelligendum est, quoad pœnitentiam injungendam, non autem quoad pœnam respectu bonorum, ut mox dicetur. Vel quoad crimen fautorum, vel defensorum, qui non sunt hæretici, quod morte eorum extinguitur. Franc. hic in §. Si verò. n. 2.*

CXLI. Porro in eo casu, quo hæredes non debent ob hæresim sui Auctoris ad successionem admitti, (quia is non fuit reincorporatus, vel reconciliatus Ecclesiæ) non obstante, quod vivente ipso Auctore, hoc non fuerit, ob intervenientem ejus mortem, declaratum, ad confiscationem bonorum, post mortem ejusdem nihilominus procedendum est, prout habetur in cit. c. *Accusatus. §. In eo verò. h. t. in 6. & ibi Gl. V. Cave.* sicut idem statutum est de crimine læsæ Majestatis; nam etiam post mortem criminosi potest procedi, ut eo convicto, ipsius memoria damnetur, & ejus bona Successori eripiantur, *l. fin. C. ad leg. Jul. Majest.* Idque intelligendum est usque ad 40. annos, si hæretici defuncti hæredes sint Catholici, *Gl. hic V. Post mortem.*

CXLII. Denique in cit. c. *Accusatus. §. Sacerdotes. h. t. in 6.* statuitur, quod Sacerdotes, & alij Clerici, qui negotium inquisitionis reperti fuerint impedire, instruendo hæreticos citatos, vel eorum credentes de celanda veritate, vel dicenda falsitate, vel eos indebitè liberando, cum non sit dubium, eos illa facere in favorem hæreticæ pravitatis, per Inquisitores compesci possunt, ac debet pœnâ castigari, ut incarcerando personas, vel aliàs, prout culpa delinquentis exegerit, quia gravius delictum est gravius vindicandum, *c. ult. de excessib. Præl. Gl. hic V. Delinquentis.* Additur *ibid. in fine.* quod etiam Religiosi immurandi sunt, vel aliâ pœnâ gravius puniendi, quam seculares (scilicet

» licet Clerici, *Gl. hic V. eod.*) si inventi fuerint in
» hæresi, vel similibus deliquisse: quia Religiosi de-
» linquentes, cæteris paribus, gravius peccant, quàm
» sæculares, etiam in eodem genere peccati: id-
» que tripliciter: Primò. Si peccant contra votum, ut
» furando, vel fornicando. Secundò. Si ex contem-
» ptu. Tertiò. Si palàm peccant, propter scandalum,
» ut docet *S. Thom. 2. 2. q. 186. art. in corp. Francus hic*
» *n. 2. not. ult.*

§. IV.

*Ad quam præterea extendatur
potestas Inquisitorum fidei?*

CXLIII. Respondetur, Inquisitores hæreti-
» cæ pravitatis possunt vices suas alijs committere;
» cum enim sint delegati à S. Pontifice, subdelegare u-
» num, vel plures possunt, qui vel simul, & conjun-
» ctim, procedant in eisdem causis: vel divisim in di-
» versis locis sui districtus, ac in distinctis causis, & hi
» Commissarii, seu Vicarii Inquisitorum dicuntur.
» *Molin. tr. 5. de just. disp. 28. n. 8. Azor p. 1. l. 8. c. 18.*
» *q. 10. Farinac. tr. de hæresi. q. 186. n. 29.* Idque su-
» mitur ex c. *Ut commissi*. 12. in princ. h. t. in 6. ubi ut
» Inquisitores commissi officij debitum utilius, &
» uberius exequantur, conceditur illis, & singulis
» eorum, potestas committendi citationes, & de-
» nunciationes sententiarum, quas in quoslibet hæ-
» reticos, credentes, receptatores, defensores, & fau-
» tores eorum tulerint.

Possunt item iidem Inquisitores, vel ob adver-
» sam valetudinem, vel ob absentiam, aut aliam legiti-
» mam causam, Vicarios Generales constituere, qui ad
» tempus, vel usque ad beneplacitum ipsorum, hoc
» munus exerceant, vel plenè etiam cum potestate
» proferendi sententiam definitivam, vel cum restri-
» ctione aliqua, illòsque pro libitu iterum deponere
» possunt, *Molin. cit. l.* Idque speciale est in Inquisi-
» toribus, ob favorem fidei; cum enim videatur in ijs
» esse electa industria personæ, non videbantur posse
» committere vices suas alijs, nisi specialiter contra-
» rium Jure statutum fuisset. Non autem possunt
» Commissarii, sive Vicarii Inquisitorum potestatem
» suam subdelegare alijs, neque in totum, neque ex
» parte, etiam si Universales Vicarii sint constituti: tum
» quia subdelegatus, etiam à Principe, subdelegare,
» sive iterum delegare alteri non potest, alioquin dare-
» tur processus in infinitum, à quo Jura abhorrent, il-
» lumque vitari præcipiunt, *Arg. l. Fideicommissa*, 11.
» §. *Si quis. ff. de legat. 3.* Non autem ratio congrua da-
» ri potest, cur potius primus subdelegatus possit ite-
» rum delegare, quàm secundus, & tertius, & sic de re-
» liquis: tum quia potestas subdelegandi est privile-
» gium à Jure concessum personis delegatorum à Prin-
» cipe; ideòque ad alios transmitti non potest, sed cum
» persona extinguitur, c. *Privilegia*. 7. de R. J. in 6.
» *Molin. cit. disp. 28. n. 8. Azor cit. l.*

CXLIV. Præterea in eod. c. *Ut commissi*. post
» princ. h. t. in 6. conceditur Inquisitoribus potestas
» advocandi quoslibet peritos, ut eis assistant in sen-
» tentijs ferendis, & consilium dent opportunum,
» prout judicaverint expedire, & injungendi ipsis
» peritis, in virtute obedientiæ, ut sibi in his pare-

ant. Item potestas convocandi etiam Clericos
» populum Civitatum, Castrorum, & aliorum
» eorum, prout negotio fidei viderint expedire,
» procedendi etiam contra illos, de quibus con-
» crimen hæresis eos commississe, in Provincia
» qua Officium inquisitionis ipsis est commissum,
» ceter postea ad aliam se contulerint. Sicut de
» versà, si quis alibi crimen hæresis commisit,
» existit in alia Provincia, in qua est Inquisitor
» rit hic contra illum procedere, quia ubi
» conveniri potest de crimine, l. 1. c. *Ut de*
» oport. *Gl. hic V. Procedendi*.

Insuper conceditur Inquisitoribus potestas
» ciendi, ut eis assignentur libri, & alia scripta,
» quibus continentur inquisitiones, & præ-
» contra hæreticos facti per quoscunque, et
» tate Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejus-
» gandi quoque, vel mutandi penas illorum
» humiliter obediens mandatis suis, sanctis in-
» re, vel muro inclusi, quod tamen fieri debet
» cum Prælati, quorum jurisdictioni subiant,
» nique in cit. c. *Ut commissi*. §. *ult.* conceditur In-
» quisitoribus etiam plena facultas privandi, vel
» tos declarandi hæreticos, eorundemque famu-
» lios, ac nepotes omnibus dignitatibus, &
» beneficijs Ecclesiasticis, (de consilio tamen
» sanorum, vel eis absentibus, Vicariorum
» & officijs publicis, ac honoribus quibuscunque
» quo dictum suprà sec. 3. §. 1. n. 49. h. t.)

§. V.

*An, & quando Episcopi Diocesis
& Inquisitores simul procedere
mine hæresis possint, vel debeant
hi sine Episcopis, & de alijs quo-
dam, qua prohibita sunt
Inquisitoribus?*

CXLV. De priore questione agitur in
» hoc. 17. h. t. in 6. ubi Papa Bonifacius VIII. in-
» bit: Per hoc, quod negotium hæreticæ pravi-
» alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede gene-
» ter in aliqua Provincia, Civitate, vel Diocesi
» legetur, nihil Diocesanis Episcopis depre-
» quin & ipsi auctoritate ordinariâ, vel delega-
» eam habeant, procedere valeant. Verum ut
» ctum Inquisitionis Officium, efficacius, et
» utiliusque procedat, possunt Episcopi ipsi, vel
» quisitores de eodem facto inquirere, & cogno-
» re, conjunctim, vel divisim: & si divisim pro-
» ferant, tenentur sibi invicem communicare
» cessus, ut veritas melius inveniri possit: & in
» casu Inquisitores in sententiâ prolatione Dio-
» sanis, vel contra hi illis judicaverint defenden-
» per utrosque simul sententia proferatur: in
» ferenda, si non conveniant, per utroque
» tium sufficienter instructum, ad Sedem Apostoli-
» cam deferatur. Sive autem ordinariâ, sive de-
» garâ potestate procedatur ab Episcopis, illi
» procedendo modum observare debent, quoniam

quistores per Jura communia, vel per speciales commissionones, seu ordinationes Sedis Apostolicæ (et si corpori Juris Canonici non sint insertæ, dummodo Constitutionibus Canonicis non sint contrariæ, *Gl. in hic*) possunt, ac debent observare.

CXLVI. Hinc colligitur, 1. Inquisitores habere jurisdictionem delegatam, etiam si generaliter sint dati in Provincia, *Franc. hic n. 1. not. 1. Molin. tr. 5. de justit. dif. 2. n. 1.* possuntque simul, & conjunctim, vel divisim in eadem causa, eodémque facto procedere, *Farinac. tr. de hæres. q. 186. §. 3. n. 56.* adeoque potest quis in causa hæresis trahi ad diversos Judices, *Franc. hic not. 2.*

Colligitur 2. quod jurisdictionis generaliter delegata Inquisitoribus procedendi in omni crimine hæresis, non præjudicat jurisdictioni Episcopi, quia censetur concessa cumulativè, non privativè, ac ita ut Episcopus possit adhuc procedere contra hæreticos subditos potestate ordinariâ, & ex delegata contra exemptos, *Franc. hic n. 2. not. ult. Farinac. c. l. n. 58.* Secus est, si delegatio facta sit Inquisitori specialiter, & restrictè ad certas personas, & certas causas, vel criminatæ hæresis; per talem enim specialem commissionem ordinariâ jurisdictioni Episcoporum, imò & generaliter delegatæ potestati Inquisitorum derogatum censetur, *Gl. hic V. Generaliter. Franc. n. 3. Farinac. c. l. n. 59.*

Colligitur 3. Si Inquisitor, & Episcopus in prolatione sententiæ discordant, tunc Papa est consulendus, & ad eum causa, cum summaria informatione, est remittenda, *cit. c. Per hoc. Farinac. c. l. n. 64.*

CXLVII. Porro Constitutio *cit. c. Per hoc*, declaratur in *Extravag. Ex eo 1. h. t. Inter communes*, in qua Benedictus XI. rescribit, quod tunc Episcopi, & Inquisitores teneantur sibi invicem communicare processus, quando utrique procedunt se junctim, & unus seorsim, sine alio, & non quando Episcopi tantum, vel Inquisitores tantum procedunt: in casu autem, quo utrique procedunt se paratim, processus communicandi sunt in fine tantum, quando nihil restat agendum, nisi ut promulgetur sententia. Secus tamen est, quando alter commodè procedere non potest, nisi visus alterius actus, quia tunc semel tantum in toto negotio, sive processu, copia actorum edi, sive ostendi debet, ne locus sit favendi. Additur in *cit. Extravag. 1. §. Verum*, quod Episcopus procedens propter expensas factas, non potest petere partem proventuum deputatorum Officio Inquisitionis ex bonis hæreticorum, quia Ordinarij proprijs stipendijs, seu expensis debent inquirere. Sed neq; expostione debent Diocesani rationem proventuum ex officio Inquisitionis ab Inquisitoribus, non obstante mandato, Constitutione, vel consuetudine contrariâ, sed Inquisitores illam reddant Camera Apostolicæ, vel cui Rom. Pontifex reddi jussit.

CXLVIII. Præterea in *Clement. Multorum 1. post princ. §. Propter quod. h. t.* in primis decernitur, ut Inquisitionis Officium, tam per Diocesanos, quam per Inquisitores à Sede Apostolica deputatos, (generaliter) sine omni carnali amore, odio, vel timore, ac cujuslibet commodi temporalis affectione exerceatur. Et quamvis quilibet ex prædictis (scilicet Episcopis, vel Inquisitoribus) sine

alio citare possit hæreticos, & arrestare, sive capere, ac tutæ custodiae mancipare, etiam in compedibus, vel manibus ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientia arctatur, & inquirere etiam contra illos, prout in Domino expedire viderit: non tamen potest Episcopus, sine Inquisitore, nec Inquisitor sine Episcopo Diocesano, aut ejus Officiali, vel Episcopali Sede vacante (vel quasi vacante, *Gl. hic V. eod.*) sine Capituli super hoc delegato (si intra 8. dies, postquam sese invicem requisiverint, vel unâ saltem vice, sui copiam ad invicem, sive unus alterius habere possit) duro tradere carceri, sive arcto, qui magis ad poenam, quam ad custodiam esse videatur: vel tormentis subicere illos, vel ad sententiam contra eos procedere. Et si secus præsumptum fuerit, id irritum sit, & inane ipso jure. Si verò sine Episcopo (vel ejus Officiali) vel Capituli ejus, Sede vacante, delegatus, cum Inquisitore, vel Inquisitor cum altero eorundem, nequeat, vel nolit personaliter convenire, tunc poterit Episcopus, vel ejus Officialis, vel Sede vacante, delegatus Capituli, Inquisitori committere vices suas, super illis (scilicet incarceratione, torturâ, & sententiâ) vel per litteras suum consilium, vel consensum eidem Inquisitori significare, & contra Inquisitor prædictis, prout decernitur in *cit. Clem. 1. §. Verum h. t.*

Secundò in eadem *Clement. §. Sanè*, ad multas fraudes cavendas, quæ circa custodiam carcerum hæreticalium sunt perpetratæ, statuitur, ut quilibet talis carcer, vel murus, qui debet esse communis Episcopo, & Inquisitori, habeat duos Custodes principales, discretos, industrios, & fideles, unum, quem voluit Episcopus, cui ille providebit (ex suis redditibus) alterum, quem voluerit Inquisitor, cui etiam ipse providebit (scilicet ex proventibus deputatis Officio Inquisitionis, *Gl. hic*.) & quilibet eorum poterit sub se habere alium bonum, & fidum ministrum. In quolibet etiam conclavi ejusdem carceris, sive muri erunt duæ claves diversæ, (ne unus custos, sine altero, possit aperire) quarum unus unam, alter alteram habebit, & quando erit ministrandum incarceratis, poterit id uterque custos suo committere, vel subdelegare ministro.

CXLIX. Tertiò in *§. Porro ibid.* decernitur, ut Custodes prædicti coram Episcopo, vel Capitulo, Sede vacante, & Inquisitore, vel Inquisitoribus, vel constitutis ab eis, antequam suum officium exequantur, ad Sancta DEI Evangelia corporaliter à se tacta, jurent, quod in custodia incarcerationum propter hæresim, omnem diligentiam, quam poterunt, fideliter adhibebunt, & quod unus nihil loquatur alicui incarcerato in secreto, quin hoc alter custos audiat. Et quod fideliter, & absque diminutione aliqua, ministrabunt incarceratis provisionem, quam ipsi ex ordinatione communi recipiunt: & quod à suis parentibus, amicis, vel alijs fidelibus eisdem offertur: nisi Episcopus, & Inquisitor, vel eorum Commissarij aliud ordinaverint. Similiter præcipitur, ut prædicti custodes, & eorum ministri, etiam si carceres non sint communes Episcopis, & Inquisitoribus, sed proprii solius Episcopi, simile juramentum præstent de fidei custodia incarcerationum, ob hæresis cri-

princ. injungitur Inquisitoribus, & tam ipso-
rum, quam Episcoporum, vel Capitulorum, Se-
de vacante, deputatis Commissariis, ne prætextu
Officij inquisitionis, modis illicitis pecuniam ab
aliquo extorqueant scienter, vel aliam rem pretio
æstimabilem, *Gl. hic V. Pecuniam.* nec attentent Ec-
clesiarum bona, occasione prædicti officij, appli-
care fisco etiam Ecclesiæ, ob Clericorum delictum,
idque sub pœna excommunicationis, ipso facto,
incurrenda: à qua non possint absolvi, nisi plene
satisfecerint illis, à quibus extorserunt, & in arti-
culo mortis, nullis obstantibus privilegijs, pactis,
aut remissionibus. Notarij verò, & Officiales di-
cti officij, nec non fratres, & socij Inquisitorum, &
Commissariorum, qui hostalia commississe sciunt,
illos in secreto arguant, & corrigant: & si illa
probare possint, denuncient Prælati Inquisito-
rum, & Commissariorum eorundem, qui si illos
reos repererint, ab officijs eosdem amoveant, &
aliàs puniant, & corrigant. Quod si Prælati negli-
gant facere, ab Ordinarijs locorum Sedi Apostoli-
cæ ea denuncianda præcipitur. Tertio præcipi-
tur Inquisitoribus, ut non abutantur concessione
portandi arma: nec habeant plures Officiales, nisi
necessarios, qui se conferant cum Inquisitoribus
ad sua officia exequenda. Ex quo patet, quod In-
quisitores possint habere armatam manum, seu
milites, pro defensione personæ, aut familiæ
sue, & ad capiendos hæreticos, *Barb. hic in Collect.*
n. 8.

CLIII. Illud postremò hic quæritur, an officij
inquisitionis hæreticæ pravitate exspirat morte
Papæ concedentis? Resp. Non exspirare, etiam re
adhuc integrâ, prout expressè statuitur in *c. Ne
aliqui 10. h. t. in 6.* ubi Clemens IV. ita rescribit:
Præsentem declaramus Edicto, Officium Inquisiti-
onis, non solum quoad negotia, vivente Mandato-
re incepta, sed etiam quoad integrâ, & non cœpta,
& quod plus est, quantum ad ea, quæ tunc nequa-
quam emerferant (ut si tempore mortis Papæ, Ti-
tius non erat hæreticus, sed postea lapsus fuerit in
hæresim, de hoc Inquisitor poterit cognoscere, *Gl. hic
V. Emerferant.*) in favorem fidei, post committen-
tis obitum, perdurare. Nam quamvis aliàs pote-
stas delegatorum ad causas cognoscendas morte
mandantis exspirat, re adhuc integrâ, *c. Relatum 19.
de Gratum 20. c. Licet 30. de offic. Judic. deleg.* ta-
men in favorem fidei specialiter statutum est, ut Of-
ficium Inquisitorum hæresis, etiam re integrâ, non
exspirat, sicut officium legati non exspirat re integrâ,
mortuo Papâ, *c. 2. de Offic. Legat. in 6. Gl. hic V. Ne
aliqui.*

Idque extenditur, ut procedat, non tantum in
Inquisitoribus immediate deputatis à S. Pontifi-
ce, sed etiam in deputatis à Cardinalibus, Episco-
pis, Generalibus, & Provincialibus Ordinibus, aut
quibusvis Papâ inferioribus, *Aror. cit. c. 18. q. 10.
in fine. Farinac. cit. q. 186. n. 20.* Quod tamen ali-
qui limitant, si Inquisitor datus sit simpliciter,
nam si datus sit, cum clausula, usque ad beneplacitum
Sedis Apostolicæ, vel saltem ad beneplacitum S. Pon-
tificis, tunc Officium Inquisitoris per mortem Pa-
pæ exspirat, re adhuc integrâ, juxta *c. Si gratiosè 5.
de rescriptis, in 6. Gl. hic V. Ne aliqui in addit. Joan.*

Andr. ibid. n. 2. c. Franc. n. 2. in Gl. Sed verius est,
non exspirare Officium Inquisitoris per mortem
Papæ delegantis, quomodocunque is sit constitu-
tus, sive simpliciter, sive ad beneplacitum Sedis
Apostolicæ, vel etiam Romani Pontificis: nisi
expressè, & nominatim fuerit revocatus: vel nisi
in litteris delegationis contrarium expressum
fuerit: quia ob singularem fidei favorem, semper
concessa censetur Inquisitoribus jurisdictio proce-
dendi contra hæreticos, ne casus eveniat, in quo
vel non possit in eos inquiri, vel ne eorum puni-
tio diutius, quam par sit, differatur, vel impedi-
atur, aut omnino deferatur, *Aror. c. l. q. 7. Farinac.
c. l. n. 23.*

§. VI.

Quomodo probetur crimen hæresis,
& per quales testes?

CLIV. Præmittendum, hæresis iisdem mo-
dis probatur, quibus alia crimina, & in specie qui-
dem probari potest etiam per testes, eosque saltem
duos, ad reum condemnandum, *Clarus §. Hæresis, n.
20.* ubi ait, in causa hæresis sufficere minores pro-
bationes, quam in alijs, etiam ad faciendam plenam
probationem. Verum hoc alij limitant, quod duo
testes sufficiant, ad convincendum reum, dummodo
ij sint omni exceptione majores, aliàs plures requiri,
Farinac. tr. de hæres. q. 188. n. 58.

CLV. Quæritur nunc 1. Qui possint esse te-
stes in causa fidei contra hæreticos? Resp. Cum cri-
men hæresis sit valde grave, & Reipublicæ Christia-
næ perniciosum, idè ipse ejus detestationem admittit
testes aliàs jure inhabiles ad testimonium fe-
rendum, ut eò facilius hoc crimen possit puniri, &
excipari. Et in primis admittuntur in testes excom-
municati, participes, seu socij criminis, aut aliàs cri-
minosi, & infames, prout statuitur in *c. In fidei 5. h. t.
in 6.* ubi Alexander IV. ita rescribit: In fidei fa-
vorem concedimus, ut in negotio inquisitionis
hæreticæ pravitate, excommunicati, & participes,
aut socij criminis ad testimonium admittantur,
præsertim in probationum aliarum defectu, etiam
contra hæreticos, credentes, fautores, receptato-
res, & defensores eorum: si ex verisimilibus con-
jecturis, & ex numero testium, aut personarum,
tam deponentium, quam eorum, contra quos de-
ponitur, qualitate, & alijs circumstantijs, sic testi-
ficantes præsumantur falsa non dicere. Ut si
hujusmodi testes deponant contra inquisitum jam
aliàs infamatum, vel suspectum de hæresi, *Gl. fin. hic.*
& universim loquendo, quoad istas conjecturas, &
circumstantias, standum est Judicis arbitrio, *Gl. hic V.
Conjecturis.*

CLVI. Ubi præterea notandum 1. Testes
excommunicati, infames, criminosi, & aliàs inha-
biles admittuntur in crimine hæresis, non solum in
defectu aliarum probationum, sed etiam si non
desit copia aliarum probationum, ut colligitur ex
*cit. c. In fidei. ibi: Præsertim in defectum aliarum proba-
tionum, id est, maxime, quæ est particula non restricti-
va, sed ampliativa, Jo. Andr. hic n. 3. V. Præsertim. Fa-
rinac. c. l. n. 74.*

Notan-

Notandum secundò. Testes inhabiles admittuntur in crimine hæresis ad illius probationem, si procedatur per viam Inquisitionis; Secus si per viam accusationis, vel exceptionis, ut colligitur ex textu *cir. c. In fidei. ibi: In negotio inquisitionis, & tenet Gl. ibid. V. Eodem. Joan. Andr. in fine, & Franciscus n. 3.* quia à regula illa, quòd inhabiles personæ non debent admitti ad testimonium, non est recedendum, nisi in quantum reperitur esse permissum: neque accusatio est tam favorabilis, quàm inquisitio, *Arg. c. Si quis Episcopus 50. caus. 2. q. 7.* & verbum istud *Inquisitionis* debet aliquid operari, alioquin frustra fuisset expressum. Contrarium tamen etiam est probabile, quia utrobique, tam in accusatione, quàm in inquisitione militat eadem ratio, scilicet favor fidei, & odium criminis, propter quod prædicti testes admittuntur, *Gl. cit. Mascard. de probat. concl. 87. n. 31. Farinac. c. l. n. 79.*

Notandum tertio. Testes criminosi, alique inhabiles admittuntur in crimine hæresis contra hæreticum, non item si ab eo producantur pro sua defensione, *Farinac. c. l. n. 81.* & si deponant super ipsius delicti substantiâ, secus si super adminiculis, *Farinac. c. l. n. 80.*

Notandum quarto. Etsi non possit contra tales testes inhabiles excipi, quòd non sint idonei: potest tamen etiam in crimine hæresis excipi contra eorum dicta, quòd sint contrarii, varij, & vacillantes, *Farinac. c. l. n. 82.*

Notandum quinto: Etsi testes aliàs inhabiles admittantur in crimine hæresis, non tamen sunt testes integri, ideòque sufficiunt quidem ad inquirendum, vel etiam fortè ad torquendum, vel ad pœnam extraordinariam: non tamen ad condemnandum, nisi plures fuerint, quàm duo, & cum eorum depositionibus concurrerint verisimiles conjecturæ, seu circumstantiæ, tunc enim ad plenam etiam probationem sufficiunt, ut colligitur ex *cir. c. in fidei in fine, Farinac. c. l. n. 83. & 84.*

CLVII. Quæritur secundò. Quinam præterea testes aliàs inhabiles admittantur in crimine hæresis? Resp. Perjuri quoque testes esse possunt, quavis de perjurio pœnitentiam non egerint, ut constat ex *c. Accusatus 8. §. Licet verò h. t. in 6.* ubi dicitur: „Licet perjuri à testimonio, etiam post pœnitentiam, repellantur (*c. Testimonium 54. de testib.*) si tamen ij, qui coram Inquisitoribus jurantes, tam de se, quàm de alijs, super facto hæresis dicere veritatem, eam celando, pejerent, & postmodum (ex intervallo, alioquin nihil esset hîc specialiter concessum in favorem fidei, cum incontinenti liceat etiam jure communi testi corrigere dictum suum, *c. Præterea. 7. de testib. cogend. Gl. hîc V. Postmodum.*) velint corrigere dictum suum, contra se, ac alios complices deponendo: cum crimen hujusmodi sit exceptum: si ex manifestis indicijs appareat, tales non ex animi levitate, aut odio, aut corruptis pecuniâ, sed zelo fidei orthodoxæ dictum suum velle corrigere, ac modò, quæ priùs tacuerant, revelare: in favorem fidei, nisi aliud obstat (scilicet quàm prædictum perjurium) statim debet tam contra se, quàm contra alios attentionibus eorundem.

CLVIII. Ubi notandum, quando in crimine hæresis deponit, est perjurus, secundo ejus dictò, non primo, dummodo ex libris conjecturis appareat, ipsum verum deponere, *Farinac. cit. q. 188. n. 83. & n. 91.* non tamen perjurus admittitur ad testificandum in criminis, sed is tantum, qui priùs celavit, vel etiam vit veritatem, & postea zelo fidei confessus est priùs celaverat de se, & de alijs, vel negaverat si testis in alia causa, vel casu perjurium commisit vel de falsitate convictus est, non admittitur in causa hæresis, quia in hac non omnes admitti debent, sed illi tantum, de quibus expressum est, esse admitteandos in causa hæresis, quin si omnes indifferenter admitti possent, vi periculo calumniæ innocentes fideles rentur, *Farinac. c. l. n. 77. & n. 92.*

Secundò. Licet aliàs hæreticus quoque mittatur in testem contra Christianum, *l. Quoniam 2. l. C. h. t.* imò hæreticus propter ab omni testimonio repellitur, *c. Excommunicatus 13. §. Credentes. ibi: Nec ad testimonium accipitur;* ubi licet sit sermo de defensore, vel hæreticorum, multò magis ergò id locum hæretico, *Farinac. c. l. n. 111.* tamen in causa fidei hæreticus admittitur ad testificandum, si fidelem, seu Christianum, si enim Judæus, Abolis, cur non etiam hæreticus, *Farinac. c. l. n. 112.* quamvis hæreticus non sit integrè, ac plenè, idèòque eorum testimonium plenam probationem non facit, imò nec semiplenam unitariæ verisimiles conjecturæ concurrant, *Farinac. n. 116.*

Tertio. In crimine hæresis ad illius probationem admittuntur in testes etiam domestici, & familiares adversus Dominum, item consanguinei, fratres contra fratres, *c. Literas 14. de perjur. imò & pater contra filium, & hic contra & maritus contra uxorem, & vice versa, & in reliquis criminibus exceptis, l. ult. C. Jul. Majest.* Ratio est, tum quia domestici longis informati de his, quæ domi fiunt: tum quia sanguinei sunt alieni à suspitione, quòd falsè ponant contra sibi conjunctos, *Farinac. cit. q. 143. & pluribus seqq.* qui in crimine hæresis cogi possunt, in defectum aliarum probationum, *Farinac. c. l. n. 145.* & plenam fidem faciunt, *Farinac. c. l. n. 164.* non tamen prædicti admittuntur testes, in favorem ejus, super quem inquitur, nisi ad defendendam, & probandam ejus innocentiam, *Farinac. c. l. n. 149.*

Quarto. In crimine hæresis etiam mulieres admittuntur ad testimonium, si enim infames admittuntur, multò magis mulieres, quia major est eorum infamia, quàm sexus, *Farinac. c. l. n. 76.* Quinò et minores 25. annis, modò sint pubertati peractæ, doli capaces, sicut & in crimine læsæ Majestatis, *c. l. n. 77.* Sextò. Etiam Laici admittuntur in testes contra hæreticum Clericum, *Farinac. c. l. n. 77.* modò. Etiam testes de auditu, deponentes se ex auditu retici audivisse propositionem hæreticam, *Farinac. c. l. n. 18.* Porro ad testificandum contra inimicum causæ hæresis non admittitur inimicus capitalis talis regulariter præsumitur deponere falsè.

§. VII.

Quomodo procedendum sit in causa hæresis, siue quis Ordo Judicarius sit servandus?

CLXI. De hoc agitur in c. Statuta, 20. & ult. in 6. ubi in princ. conceditur, ut in negotio inquisitionis hæreticæ pravitatis procedi possit (sive per Inquisitores deputatos à Papa, sive per Ordinarios, & per delegatos eorum, Gl. hñc p. Possit) simpliciter, & de plano, absque Advocatorum, ac Judiciorum strepitu, & figurâ.

Pro explicatione notandum primò. In causa hæresis procedi potest summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, ac figura Judicii, ac proinde non existit libelli oblatio in scriptis facta, nec litis contestatio, & Judicium potest agitari etiam tempore feriarum; item amputandæ sunt dilationes, exceptiones, & appellationes frustratorie: non tamen est omittenda citatio, & probationes, ac defensiones necessariae sunt admittendæ, & universim loquendo, omitti possunt, quæ sunt solemnitates juris civilis, & positivi, non item juris naturalis, ac gentium, sine quibus nec justè, nec validè causæ tractari possunt, Farinac. tr. de hæres. q. 185. §. 2. n. 14. & 16. quamvis autem in crimine hæresis summarie, & sine strepitu judicii procedi possit, non tamen Episcopi, & Inquisitores ad sic procedendum obligantur, sed possunt, si volunt, Farinac. cit. l. n. 19.

Notandum secundò. In crimine hæresis, quando proceditur contra hæreticos, non admittitur Advocatus, vel Procurator, cit. c. ult. ibi: absque Advocatorum strepitu, & figura, Farinac. cit. tr. q. 197. §. 3. n. 54. ubi tamen n. 73. id limitat, quando constat, inquisitum esse hæreticum; secus, si sit dubium, an sit hæreticus; tunc enim Advocatus, vel Procurator ei non denegatur.

CLXII. Præterea in cit. c. ult. §. Rubemus. eod. in 6. jubetur, ut si propter potentiam eorum, contra quos inquiritur, timeatur imminere grave periculum accusatoribus, vel testibus in causa hæresis intervenientibus, si publicentur eorum nomina; tunc non publicè, sed secretò ea sunt ostendenda, coram Diocesano Episcopo, vel eo absente, coram ipsius Vicario, quando Inquisitores procedunt: quando verò procedit Episcopus, coram Inquisitoribus, si commodè eorum copia haberi possit; & semper etiam, siue Episcopus, siue Inquisitor processerint, coram alijs quibusdam personis providis, & honestis, jurisque peritis, quibus ad hoc vocatis, totus processus seriò manifestari, & integrè explicari debet, & de eorum consilio, ad sententiam, vel condemnationem procedi: & ad cognitionem Judicis instruendâ, depositionibus hujusmodi testium plena fides est adhibenda; non obstante, quòd illis, contra quos testes deposuerunt, nomina eorum non fuerint ostensa, siue publicata.

CLXIII. Item ut eorundem accusatorum, & testium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquisitionis officio procedatur, presentis Constitutionis auctoritate permittitur, ut Episcopus, vel Inquisitores secretum possint indicare illis, quibus processus hujusmodi explicabunt: & in eos, si arcana

COR

& non ex Zelo justitiæ, sed ex vindicta, Farinac. cit. l. n. 101. apud quem plura de his legi possunt.

CLIX. Quæritur 3. Quâ ratione examinandi, & recipiendi sint testes in causa hæresis? De hoc in primis agitur in c. Ut officium. 11. §. Verum. h. t. in 6. ubi præcipitur, ut in examinatione testium, quos recipi super crimine hæresis, ipsùmque continentibus oportuerit, adhibeantur duæ religiosæ, & discretæ personæ, in quarum præsentia, per publicam, si commodè haberi possit, personam, id est, Notarium, aut per duos viros idoneos (si Notarius haberi non possit) fideliter depositiones eorundem testium conscribantur. Ratio datur in princ. dicti §. Verum. quia in tam gravi crimine ne agitur de majori præjudicio; ideo cum maiore cautela est procedendum, ut in reos, sine ullo errore, proferatur dura, & severa, digna tamen ultio.

Porro duæ illæ personæ religiosæ, & discretæ, de quibus hic fit mentio, non debent necessariò esse Ordinis Religiosi, sed satis est, si sint discretæ, & honestæ, siue sint Clerici sæculares, siue laici, Gl. hñc in casu. quamvis Joan. Andr. hñc n. 2. v. Religiosus. & Franc. ibid. n. 4. putent, nomen Religiosus hic strictè accipi pro ijs, qui Religionis habitum assumpserunt. Debet autem Notarius attestaciones, & dicta testium legere coram illis Religiosis, & discretis personis, quæ approbant, quòd ipse fideliter in scriptis redeget dicta testium, Gl. hñc in casu.

CLX. Præterea in eod. c. Ut officium. §. Ad conscribendas. h. t. in 6. præcipitur: ad conscribendas quoque depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ ad Tabellionis officium pertinent, omnes, & singuli Religiosi teneantur, si ab ijs, quibus inquisitionis officium est commissum, fuerint requisiti, & dum essent in seculo, Tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt: & illi etiam, quibus idem Tabellionatus officium, ratione fidei, ab Apostolica Sede commissum fuit, & imposterum committeretur. Conceditur quoque hujusmodi Fratribus, & alijs Religiosis quibuslibet, qui similiter, dum essent in seculo, Tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt: quibusvis etiam Clericis secularibus, qui idem officium obtinent (etiam si iidem FF. Religiosi, & Clerici in sacris Ordinibus sint constituti) officium hoc, quoad præmissa, liberè exercendi, non obstante aliquo contrario Statuto Canonis, vel Ordinis, quâcunque firmitate munito. Hinc colligitur, quòd licet Jure communi, si Notarius sit Religiosus, vel Presbyter, aut sacros Ordines suscipiat, non possit exercere officium Notarij, c. Sicut. 8. Ne Clerici, vel Monachi secul. negot. & c. specialiter tamen favore fidei statutum est, ut Religiosus, etiam sine licentia Superioris sui, vel Presbyter possit exercere officium Notarij in causa hæresis, si illud antea in seculo exercuit, Gl. hñc in notatis. & Franc. ibid. in §. Ad conscribendas. not. 3.

consilij, seu processûs hujusmodi ipsis sub secreto ab Episcopis, vel Inquisitoribus manifestata, sine licentia eorundem, alijs patefecerint, excommunicationis sententiam promulgare (si eis ita expedire videbitur) quam ob violationem secreti, ipso facto, incurrunt: sic tamen ut Inquisitores Episcopum, vel Episcopus Inquisitores hac de causa non excommunicent, sed ipsi ex vi tute S. obedientie ad secretum teneantur. Cessante vero periculo supra dicto, accusatorum, & testium nomina publicentur, sicut in alijs Judicijs fit, juxta c. Qualiter. 24. §. Debet de accus. ita præcipitur in cit. c. ult. §. Et ut eorundem.

CLXIV. Similiter in §. Ceterum. præcipitur Episcopis, & Inquisitoribus, ut ubi est securitas, non dicant esse periculum, & sic accusatorum, & testium nomina supprimant: nec ubi est periculum, dicant esse securitatem, & sic nomina eorum evulgent, seu publicent, super quo eorundem conscientie onerantur. Denique in §. fin. additur, ut Constitutiones, ordinationes, & mandata SS. Pontificum, in negotio hæreticæ pravitate facta, aut data, quæ supra dictis Constitutionibus non contradicunt, in suo robore permaneant.

Hinc colligitur primò. Quòd in crimine hæresis recipiuntur testes, & juramenta, ac depositiones eorum, etiam parte, contra quam deponunt, absente, & non citatâ: nec sunt publicanda nomina testium, & accusatorum, si ex publicatione eorum timeatur grave periculum personis, aut bonis ipsorum accusatorum, vel testium, aut consanguineis eorum imminere, propter potentiam inquisiti, quia accusatus de hæresi habet potentes amicos, qui possent vexare, aut molestare Accusatorem, vel testes, vel eorum consanguineos, Gl. in cit. c. ult. in casu. Franc. ibid. §. Jubeant. not. 1. Farinac. rr. de hæres. q. 188 §. 5. n. 7.

9. & 10. ubi n. 12. ait, de consuetudine in Inquisitionis indistinctè non publicari Accusatoris, & testium, etiam ab Inquisitore.

CLXV. Postremò duo adhuc supernones, qui in hoc Tit. habentur; nam in C. nostrum. 3. h. 1. damnatur secta Beguinarum Beguinarum commorantium in Alemannia, probantur octo eorum errores, qui in tercententur, & legi possunt. Et præcipitur, ut celsani, & Inquisitores hæreticæ pravitate vitam, & conversationem inquirent, ut sentiant de articulis fidei, & Ecclesiæ Sacramentis, suumque officium in illos exerceant, culpabiles fuerint reperti, debet puniri, & juratis spontè prædictis erroribus, penitus, & competentem satisfactionem præstiterint.

Præterea in Extravag. Vaselectionis. 2. munes h. 1. damnat Joannes XXII. tres annis de Poliaci Doctoris Parisiensis citamentum penitentia. Primus est, quòd Fratribus (scilicet Religiosis Mendicantibus) licentiam generalem audiendi Confessiones, teneantur eadem peccata iterum Sacerdoti confiteri. Secundus est, quòd hæretico c. Omnis utriusque sexus. 12. de penit. 2. quod est delictum ex Concilio Laterano Innocentio III. c. 21. Papa non potest facere Parochiani non teneantur, omnia peccata semel in anno, proprio Sacerdoti, id est, Curato, rochiali, confiteri. Tertius, quòd nec PAPA potest dare generalem potestatem alicui Confessiones alicui, ita ut confessus non teneatur eadem peccata iterum confiteri proprio, seu Parocho. Ipse verò Auctor non fuit, quia hos errores se publice revocavit.

T I T V L V S VIII.

DE SCHISMATICIS, ET ORDINATIONIS AB EIS.

Post hæreticos agitur de schismaticis, quia schisma non rarè est conjunctum cum hæresi, & schismatici plerumque etiam incidunt in hæresim, ut suum cohonestent, & defendant. Extat hic Titulus etiam in Sexto, & in travagantibus communibus.

§. I.

Quid sit schisma, & quomodo ab hæresi differat, & qua sint pœna jure decreta in schismaticos?

I. ASSERTIO 1. Schisma est scissura, sive disjunctio, per quam quis se ab unitate Ecclesiæ separat, in quantum ea est quoddam Corpus Mysticum, ex universis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam Capite constans, prout ex S. Thom. 2. 2. q. 39.

1. definiunt communiter DD. Constituit unitas Ecclesiæ, tum in conversatione, seu in nione membrorum inter se; tum in ordine, seu in Capite, quod est Christus, cujus vices gerit Pontifex, scilicet ut in una fidei doctrina, cultura, & in spiritali regimine omnes fideles sint uni Capiti Ecclesiæ, nempe Romano Pontifici, proinde schismaticus est, qui subesse renuit Romano Pontifici, & membris Ecclesiæ illi subjectionem communicare recusat, Silvest. in Summ. 7. Schismaticus.

II. ASSERTIO 2. Schisma differt ab hæresi, quia hæresis per se, ac directè opponitur